

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Janja Ring

**SVETOVALNA SLUŽBA V OSNOVNI ŠOLI Z VIDIKA
SOCIALNEGA DELA**

Magistrsko delo

Libeliče, 2020

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Janja Ring

**SVETOVALNA SLUŽBA V OSNOVNI ŠOLI Z VIDIKA
SOCIALNEGA DELA**

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Bojana Mesec

Libeliče, 2020

ZAHVALA:

Spoštovana mentorica, doc. dr. Bojana Mesec, zahvaljujem se Vam, da ste me usmerjali, mi pomagali in dajali strokovne nasvete. Hvala Vam tudi za hitro odzivnost.

Primož, hvala za ljubezen, potrpežljivost, spodbudo, da si večkrat popazil na hčerkico in sem jaz lahko pisala.

Draga hčerka Zala, bila si pridna in ob večerih lepo spala, da sem imala čas pisati magistrsko nalogo.

Hvala moji domači, da ste me spodbujali, mi pomagali in v času študija stali ob strani.

Ana, hvala za pomoč pri iskanju sogovornikov.

Spoštovani šolski svetovalne delavke in delavci, zahvaljujem se, da ste bili pripravljeni odgovoriti na moja vprašanja.

Zahvaljujem se tudi vsem učiteljicam in učiteljem, da ste izpolnili anketo.

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Janja Ring

Naslov naloge: Svetovalno delo v osnovni šoli z vidika socialnega dela

Mentor: doc. dr. Bojana Mesec

Kraj: Libeliče

Leto: 2020

Število strani: 105

Število prilog: 7

Število slik: 5

Število tabel: 3

Povzetek: V teoretičnem delu magistrske naloge sem opisala teorijo svetovalne službe. Osredotočila sem se še posebej na sodelovanje med učiteljicami in svetovalnimi delavkami, na preventivni in krizno-kurativni model, in na to, kaj lahko socialno delo doprinese v šolsko svetovalno službo. V empiričnem delu sem predstavila svojo raziskavo. Raziskava je bila mešana, torej kvalitativna in kvantitativna. Opravila sem 5 intervjujev s svetovalnimi delavkami v osnovni šoli, del intervjuja s socialno delavko, ki je zaposlena v osnovni šoli s prilagojenim programom, in 10 anket z učiteljicami. Ugotovila sem, da je v teh šolah zaposlenih bolj malo socialnih delavk ali nobena. Socialno delo lahko doprinese v svetovalno službo veliko, sploh z vidika socialnih problemov. Znanja in veščine socialne delavke so predvsem empatija, sprejemanje brez predsodkov, delovanje »tukaj in zdaj« in sodelovanje z družino, učiteljicami in vodstvom, kjer se sklenejo dogovori in reševanje problemov. Pridobiti pa bi morali kompetence predvsem iz pedagogike in dela z učenci s posebnimi potrebami. Svetovalne delavke se trudijo delati predvsem po preventivnem modelu, a včasih to ni mogoče, sploh v primerih, kjer so svetovalne delavke preobremenjene. Razmerje med svetovalno službo in učiteljicami vidijo svetovalne delavke kot sodelovalno in v večini primerov se ne vidijo kot strokovni servis, saj je njihova naloga, da priskočijo na pomoč ob težavah.

Ključne besede: svetovalno delo v osnovni šoli, socialno delo, preventivno in kurativno delo, delovni odnos, izvirni delovni projekt pomoči

Summary: In the theoretical part of the paper I describe the theory of counselling services. I especially focused on the collaboration between the teachers and counselling workers, on the preventive and crisis models and on what benefits social work can attribute to the schools' counselling services. In the empirical part I presented my research. It consisted of a mixture of quantitative and qualitative methods. I conducted 5 interviews with counsel workers in a primary school, an interview with a social worker employed at a primary school with a special adjusted program, and 10 question polls with teachers. The results showed that these schools employ few or no social workers. Social work can greatly benefit counselling services, especially from a social problems' perspective. The knowledge and skills of a social worker consist mainly of empathy, accepting without judgment, acting "here and now" and collaboration with the family, teachers, and leaders where decisions and problem solving takes place. It is important to gain on competence especially in the field of pedagogics and working with special needs children. The counsel workers are trying to work mostly with the preventative model but sometimes this is not possible, especially in cases where they are

overworked. The relationship between the counselling service and the teachers is seen as collaborative from the perspective of the first, and in most cases they do not view themselves as only a professional service, as it is their role to assist when trouble arises.

Key words: counselling work in primary schools, social work, preventative and curative work, working relationships, unique working project help

Kazalo

1	Teoretični uvod.....	1
1.1	Kaj je svetovalna služba?.....	1
1.2	Začetki svetovalne službe	3
1.3	Zakonodaja svetovalne službe.....	5
1.4	Temeljna načela.....	7
1.5	Osnovne vrste dejavnosti	10
1.6	Osnovna področja	12
1.7	Modeli v svetovalni službi (preventivni in krizno-kurativni model).....	13
1.7.1	Individualno in krizno orientirani model.....	13
1.7.2	Preventivni model	14
1.8	Sodelovalni odnos ali nadrejenost?	17
1.9	Skupine, s katerimi sodeluje svetovalna služba	22
1.10	Profili svetovalnih delavk	24
1.11	Socialno delo v svetovalni službi	30
1.11.1	Zmanjševanje števila socialnih delavk v svetovalni službi	30
1.11.2	Doprinos socialnega dela	33
2	Problem	36
3	Metodologija.....	38
3.1	Vrsta raziskave	38
3.2	Spremenljivke oziroma teme raziskovanja	38
3.3	Merski instrumenti in viri podatkov	38
3.4	Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec	39
3.5	Zbiranje podatkov.....	39
3.6	Obdelava gradiva.....	40
4	Rezultati.....	41
4.1	Trajanje zaposlitve svetovalna delavka, njihova izobrazba ter izobrazba ostalih svetovalnih delavk	41
4.2	Model svetovalne službe, ki velja v svetovalni službi in željeni model (preventivni ali krizno-kurativni model).....	42
4.3	Pošiljanje učenk v svetovalno službo s strani učiteljic	44
4.4	Razmerje med svetovalno službo in drugimi deli ter počutje kot strokovni servis	46
4.5	Funkcije in naloge šolske svetovalne službe ter problemi socialnih funkcij.....	47
4.6	Zaposlovanje socialnih delavk in doprinos socialnega dela v šolsko svetovalno službo.....	48
5	Razprava.....	50
6	Sklepi.....	53

7	Predlogi	54
8	Literatura	56
9	Priloge	62
9.1	Vprašalnik za svetovalne delavke	62
9.2	Anketa za učiteljice	62
9.3	Intervjuji z določenimi enotami kodiranja	63
9.4	Rešeni anketni vprašalniki	73
9.5	Odprto kodiranje.....	83
9.6	Osnovno kodiranje	93
9.7	Kvantitativna analiza anketnih vprašalnikov	98

Kazalo slik:

Slika 1: Tradicionalni model vloge šolske svetovalne delavke (Anserello in Sweet, 1992; povz. v Pečjak, 2005, str.33).....	19
Slika 2: Posvetovalni model vloge šolske svetovalne delavke (Anserello in Sweet, 1992; povz. v Pečjak, 2005, str. 33).....	20
Slika 3: Šolske svetovalne delavke v OŠ od šolskega leta 1985/1986 do 1995/1996 (Bezić, 1999, str. 101).....	31
Slika 4: Graf o stopnji poučevanja.....	45
Slika 5: Graf o zadovoljstvu učiteljic s svetovalno službo	46

Kazalo tabel:

Tabela 1: Število zaposlenih (Bezić,1999, str. 97)	31
Tabela 2: Število zaposlenih 1976–1996 (Bezić,1999, str. 100)	31
Tabela 3: Število socialnih delavk od leta 2000 do 2016 (Valand, 2006, str. 44)	32

1 Teoretični uvod

1.1 Kaj je svetovalna služba?

Najpomembnejšo vlogo pri teoretski opredelitvi svetovalnega dela ter pri izdelavi operativnega modela za delovanje novih profilov šolskih delavcev je imel Franc Pediček. V svoji knjigi *Svetovalno delo in šola* je podal globalno teoretsko opredelitev narave, funkcije in vloge tega novega dela, ki se je pojavilo v delovanju osnovne šole in mu dal naziv šolsko svetovalno delo (Pediček, 1967).

Pediček (1967) v svoji knjigi navaja različne definicije, kaj svetovalno delo sploh pomeni. McDaniel (1942) razloži svetovalno delo kot pomoč ljudem, da bi razumeli in bolj pametno izkoristili vzgojne, osebne ter poklicne zmožnosti, ki bi jih lahko še razvili ali pa jih že imajo (Pediček, 1977).

Sam Pediček (1967, str. 60) pa šolsko svetovalno delo definira: »Svetovalno delo je posebna služba pomoči otroku pri prebujanju njegove aktivnosti, da lažje rešuje osebne probleme. To delo temelji na znanstvenih spoznanjih o razvoju in vedenju otroka.«

Jurman (1978) pravi, da je šolska svetovalna služba v osnovni šoli naziv za organizacijsko tvorbo, ki je sestavljena iz ene ali več šolskih svetovalnih delavk (v celotni magistrski nalogi sem uporabila za vse žensko obliko in velja za oba spola, saj se v socialnem delu uporablja ženski spol), ki načrtno in sistematično izvaja naloge šolskega svetovalnega dela.

Osnovni namen svetovalne službe v osnovni šoli je sodelovati in pomagati, da bi bili vsi posamezni udeleženci v šoli in vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čimbolj uspešni pri uresničevanju temeljnega cilja ter vseh sistemsko zastavljenih splošnih in posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev. Ta temeljni cilj vzgojno-izobraževalne ustanove, in s tem svetovalne službe, je optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter duševno in telesno konstitucijo (Programske smernice, 2008, str. 5).

Naloga svetovalne službe je, da učenkam s svetovanjem in neposredno pomočjo pomaga v njihovi rasti, osebnostnem in šolskem razvoju. Njena naloga je tudi, da s poseganjem in razvijanjem šolskega prostora posredno pomaga tako, da odpira učenkam možnosti za produktivno življenje v socialnih okoliščinah, ki jih predstavlja šola (Resman, 1999a).

Delo svetovalne službe temelji na:

- skrbi pri sprejemu in uvajanju otrok v šolo, pri prehajanjih v času osnovnošolskega izobraževanja in pri prehodu učenk v poklic oziroma v srednjo šolo;
- ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja, iz katerega prihajajo otroci iz osnovnih šol;
- upoštevanju splošnih značilnosti razvoja in učenja otrok, hkrati pa tudi ugotavljanju in upoštevanju posebnosti v njihovem osebnem (čustvenem in spoznavnem), socialnem ter telesnem razvoju;
- upoštevanju posebnosti in splošnih značilnosti šole kot ustanove;
- ugotavljanju značilnosti in možnosti vsakdanjega življenja in dela v šoli oziroma vzgojno-izobraževalnega dela z otroki (Programske smernice, 2008, str. 16).

Vogrinc in Krek (2012) bi na podlagi svoje raziskave med najpomembnejše naloge svetovalne službe v osnovni šoli uvrstila:

- skrb za zanemarjene ali zlorabljene otroke;
- poklicno vzgojo (posredovanje informacij o nadaljnjem šolanju, možnostih zaposlitve);
- načrtovanje oz. izvajanje različnih preventivnih oblik dela.

Visoko na lestvico so svetovalne delavke uvrstile še oblikovanje programov pomoči učenkam, ki izhajajo iz socialno ogroženih in depriviligiranih družin, razvijanje učinkovitih strategij, metod in tehnik učenja, učnih navad ter oblikovanje ustrezne kulture in klime v šoli.

Po mnenju anketiranih svetovalnih delavk so v osnovni šoli med manj pomembnimi nalogami šolske svetovalne službe:

- svetovanje in usmerjanje učenk v različne zahtevnostne ravni (diferenciacija),
- koordiniranje različnih razvojnih in inovativnih projektov in
- evalvacija vzgojno-izobraževalnega dela (analiza učne uspešnosti).

Vajdl (2016) piše, da je temeljno strokovno izhodišče za svetovalno službo v osnovni šoli svetovalni odnos. Ta temelji na dogovoru z vsakim posameznim udeležencem v projektih svetovalnega dela. Kot pravi Mešl (2005) se svetovalni odnos razvija ter vzdržuje sodelovanje vseh udeleženi v kompleksnem projektu. Ustvarja tudi ustvarjalno soočenje.

Preko svetovalnega odnosa se opravljajo temeljne funkcije svetovalne službe, kot so svetovanje, posvetovanje ter koordinacija. Na svoj poseben način se svetovalna služba v šoli

preko svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, povezovanja, sodelovanja ter pobude. Preko svetovalnega odnosa, ki ga vzpostavi, si vedno znova prizadeva, da se jasno in strokovno opredeli problem oziroma vprašanje, da se s tem prepozna in ustvarjalno kritično presežejo različne pristranosti in konfliktnosti med vsemi udeleženi v sodelovanju in projektu pomoči (Programske smernice, 2008, str.16).

Z opredelitvijo problema oziroma vprašanja se vzpostavijo tudi dogovori in sporazumi, ki pa temeljijo na razvidnosti vlog, mej in odgovornosti. V projektih pomoči in sodelovanja si svetovalna delavka prizadeva tudi, da se uspešno dogovarjanje in sodelovanje nadaljuje, to pa poskuša doseči z vzpostavljanjem in vzdrževanjem pogojev za to (Programske smernice, 2008, str.16). Svetovalna služba nagovarja tako otroke in njihove starše, vodstvo šole ter učiteljice, po potrebi pa tudi strokovne delavke zunaj šole. Ravno zaradi tega je pomembno, da je svetovalna služba v šoli enako dostopna vsem ter vsi vedo, kje se nahaja. Ker se vsi ne počutijo nagovorjeni, si mora svetovalna služba sama prizadevati, da pride do teh udeležencev. Stojin (1992) opredeljuje šolsko svetovalno službo kot vmesni člen med zgoraj omenjenimi akterji, pri tem pa ima neodvisen položaj. Pogosto je na sredini nasprotujočih se interesov ter mnenj, zato je pomembna dobra in stalna komunikacija med vsemi akterji.

Mešl (2005) pravi, da je šolska svetovalna služba tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja v šoli, kjer se vsakokrat mobilizirajo človeške in strokovne moči za pomoč in podporo otrokom, da se vedno najdejo rešitve, ki so optimalne za otrokov razvoj in njegovo učenje.

1.2 Začetki svetovalne službe

Izraz svetovalno delo izhaja iz angleške besede »guidance«, ki jo je prvi začel uporabljati Frank Parson leta 1908. Takrat je bilo usmerjeno v poklicno usmerjanje, ki je bilo sprva namenjeno predšolskim otrokom, kasneje pa tudi starejši mladini pri iskanju ustrezne zaposlitve oz. odkrivanju poklicnih sposobnosti in odločanju za ustrezen študij. To je bila prva oblika mladinskega svetovalnega dela, ki je bila v ospredju do prve svetovne vojne (Pediček, 1967). Resman (2008) pravi, da je bilo poklicno svetovanje po prvi svetovni vojni v Ameriki posledica socialne krize in delovnih zahtev industrije, ki se je razvijala. Pred drugo svetovno vojno je bilo leta 1938 poplačano dolgoletno prizadevanje dr. Schmidta, saj smo dobili poklicno svetovalnico tudi pri nas. To je bila Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica. Pediček (1967) opisuje, da se je nato med obema svetovnima vojnama poklicno usmerjevalno svetovalno delo

začelo notranje členiti in razvijati v gibanje za svetovalno delo, ki je bilo namenjeno otrokom, v gibanje za izobraževalno svetovalno delo in v gibanje za šolsko svetovalno delo. Poudarjati so začeli svetovalno službo kot posebno službo, ki je namenjena otrokom in mladini. Po koncu vojn se je v drugi polovici petdesetih let pojavila šolska kriza, ko je Sovjetska zveza prevzela pobudo o osvajanju vesolja in zaradi tega so se začele spremembe šolske zakonodaje. Zahtevali so izboljšanje šolskega dela pri fiziki, matematiki, biologiji ter drugih naravoslovnih znanostih, posledice tega pa so bile spremembe v usposabljanju in konceptu dela šolskega svetovalnega dela (Resman, 2008).

Začetke na področju svetovalne dejavnosti pripisujemo v štiridesetih letih 20. stoletja objavi Rogersove knjige, ki se imenuje Svetovanje in psihoterapija: novi koncepti in prakse (Rogers, 1942 po Lambie in Williamson, 2004). Njen razvoj se je najbolj opiral na razvoj socialnega dela, pedagogike, kognitivne psihologije, psihometrije ter prej omenjenega poklicnega usmerjenja (Lambie in Williamson, 2004). Resman (2008) opisuje, da je Rogers postavil klienta v središče pozornosti in izhodišče za iskanje rešitev in težav. Preusmeril pa je tudi svetovalno pozornost od svetovanja na enem področju človeške dejavnosti, kot so na primer odnosi, učenje, vedenje, poklicno in šolsko svetovanje, k temu, da je se je človeka začelo gledati v celoti.

Svetovalna služba je v svojem prvem stoletju delovanja naredila velik korak, saj se je preusmerila iz ozkega svetovanja učenkam pri izbiri poklica, iskanju zaposlitve ter poklicnem usposabljanju k širšemu konceptu, ki vsebuje osebno, šolsko, socialno in poklicno pomoč različnim populacijam učenk (Resman, 2008). Torej bi lahko temu rekli načelo celosti, ki pa je še danes eno od načel svetovalnega dela v šoli.

V Sloveniji se je svetovalno delo kot posebna oblika pomoči otrokom oz. učenkam v vrtcu oz. šoli pričelo razvijati v drugi polovici šestdesetih let prejšnjega stoletja. Sem štejemo za začetek uvajanja obdobje, ko so šole pričele sistematično zaposlovati posamezne svetovalne strokovnjakinje (socialne delavke, psihologinje in pedagoginje), da bi nudile pomoč učencem in staršem (Bezić, 1999). Temeljne doktrine šolskega svetovalnega dela je postavil Pediček v svoji doktorski disertaciji leta 1967 (Vršnik Perše, Ivanuš Grmek, Lepičnik Vodopivec, Andrejčič, Javornik Krečič, Rutar Leban in Kozina, 2008).

Prvo formalno zaposleno šolsko psihologinjo so zaposlili leta 1959, ko se je uvedla enotna osnovna šola, prvo socialno delavko pa so v šoli zaposlili leta 1962 (Pediček, 1972). Jurman (1978) pravi, da so do leta 1965 osnovne šole zaposlovale predvsem šolske psihologinje in šolske svetovalne delavke, po tem letu pa so začeli zaposlovati tudi šolske pedagoginje. Med

zaposlenimi je takrat bilo največ šolskih socialnih delavk, saj je bila takrat izredno pereča socialna problematika učencev, ki so motili delo učiteljic pri pouku, in socialne delavke naj bi s svojo pomočjo razbremenile učiteljice.

Posamezni profili so na začetku delali zelo nepovezano, niso imeli nobenih delovnih programov, delovali pa so predvsem kot kurativa za težave, saj so odpravljali pereče vzgojno-izobraževalne probleme, ki so bremenile posamezne šole. Za svoje delo svetovalne delavke niso imele nobenega znanja, razen kadrovskega znanja ter metod (Jurman, 1978).

V današnjem času se svetovalno delo preusmerja od individualne k bolj sistematski naravnosti in od kurativnega dela k preventivni orientaciji in takim oblikam svetovalnega poseganja, da bi s sistematičnimi in sistemskimi spremembami v šoli in šolskem okolju pomagali vsem učenkam (Jurman, 1978).

Takšen sistem, kot ga imamo v Sloveniji, ima le malo držav oziroma samo ena in to je sosednja država Hrvaška. Le mi imamo zaposlene svetovalne delavke v šoli ali v vrtcu. Ostale države v večini najemajo strokovnjakinje, ki so zaposlene drugje, v raznih strokovnih centrih, kot so npr. svetovalni ali vzgojni centri, pedagoško-psihološke poslovalnice in mentalno-higienske posvetovalnice. Te so po navadi odgovorne za več šol hkrati in delujejo lokalno in v večjih mestih (Vogrinc, Krek, 2012). Takšen način, ki ga imamo mi, se je izkazal za uspešnega in unikatnega, saj gre pri tem načinu dela za kreativen in drugačen način dela strokovnjakinj, ki so po izobrazbi različnih profilov in delajo znotraj institucije ter so vanjo vpete (Lončarič, 2005).

1.3 Zakonodaja svetovalne službe

Kot v večini služb, kjer so zaposlene socialne delavke, morajo tudi svetovalne delavke v šoli poznati osnove zakonov, ki veljajo za to delovno mesto.

Med najpomembnejše zakone, ki veljajo za šolsko svetovalno službo uvrščamo Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS 16/2007), Zakon o osnovni šoli (Ur. l. RS 81/2006), Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli (Ur. l. RS 61/2012 in 51/2013) ter Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli (Ur. l. RS 81/2006).

V Zakonu o osnovni šoli se svetovalna služba omeni le v nekaterih členih, kljub temu pa veljajo za njo vsi členi, saj je zaposlitev v osnovni šoli. Tako je svetovalna služba omenjena v

enaintridesetemu členu, ki se tiče letnega delovnega načrta, kjer piše, da se določi delo svetovalnih služb. Osemintrideseti člen določa, da vzgojno-izobraževalno delo v osnovni šoli opravljajo poleg učiteljic in drugih strokovnih delavk tudi svetovalne delavke. Svetovalna služba je omenjena tudi v sedeminštiridesetem členu, kjer piše, da se lahko tudi na predlog svetovalne službe odloži šolanje otroka za eno leto. Kljub temu, da ni točno omenjenega svetovalnega dela v naslednjih členih, pa se mi zdijo pomembni 11., 12. in 13. člen – prvi govori o izobraževanju nadarjenih učenk, drugi izobraževanju učenk s posebnimi potrebami, tretji pa učenk z učnimi težavami, saj se vsi nanašajo na delo v okviru nalog, ki jih ima svetovalna služba.

Šolsko svetovalno delo je v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (16/2007) opredeljeno v sedeminšestdesetem členu. Vogrinc in Krek (2012) navajata, da je v tem členu zapisano, da v šoli svetovalna služba svetuje učenkam, učiteljicam in staršem in sodeluje z učiteljicami in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja šole ter pri opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela in opravlja poklicno svetovanje. Pri opravljanju poklicnega svetovanja sodeluje z Republiškim zavodom za zaposlovanje. Svetovalna služba sodeluje tudi pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Kolar (2010) navaja, da delo svetovalne službe lahko opravljajo svetovalne delavke, ki so psihologinje, socialni delavke, pedagoginje, socialne pedagoginje ter defektologinje, kar piše tudi v sedeminšestdesetem členu. Šolske svetovalne delavke so del ostalih členov, kot je peti člen, ki govori o tem, da so šolske svetovalne delavke ene izmed tistih strokovnih delavk osnovne šole, ki so izvajalke dejavnosti izobraževanja in vzgoje. Enainšestdeseti člen navaja, da so svetovalne delavke članice učiteljskega zbora, imajo pa tudi status strokovnih delavk, kar določa štiriindevetdeseti člen. Lahko pa so tudi ravnateljice ali druge vodstvene delavke, kar določa triinpetdeseti člen. Po devetinšestdesetem členu zakona so svetovalne delavke strokovno avtonomne, ravnateljica pa spremlja njihovo delo, kar pa določa triinšestdeseti člen.

»Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (16/2007) določa, da se v osnovni šoli sistemizira delovno mesto svetovalne delavke na 20 oddelkov, v šoli z večjim oziroma manjšim številom oddelkov pa v ustreznem deležu, vendar ne manj kot 0,25 delovnega mesta« (Vogrinc, Krek, 2012, str.31). Kot pravi Bezić (2008) se je z vpeljavo novih ter prenovljenih programov, torej z devetletko in s povečevanjem avtonomije šole, povečala tudi vloga svetovalnih delavk, ki imajo vedno več nalog, sploh upravno-administrativnih, in nalog, povezanih z oblikovanjem baz podatkov o učenkah. Kljub temu pa so v letu 2006 zaradi

odprave upoštevanja specifičnih razmer za sistematizacijo mnoge svetovalne delavke izgubile polno delovno obveznost, delovne naloge pa se jim kljub temu niso zmanjšale ali bile odvzete. Vse to je zagotovo prispevalo k temu, da je veliko svetovalnih delavk izražalo javno nemoč nad prevelikim obsegom dela. To se je dalo prebrati iz poročil študijskih skupin in posvetov Društva svetovalnih delavk, ki so poročale o tem, da ne morejo dovolj kakovostno opraviti vseh nalog, ki jih predvidevajo Programske smernice.

In ravno Programske smernice so tiste, ki so zelo pomembne za delo svetovalne službe poleg vseh naštetih zakonov in pravilnikov. Programske smernice so še posebej pomembne za svetovalne delavke v šolah, saj vse smernice veljajo za njih. Programske smernice za svetovalno službo v osnovni šoli so pripravili Nacionalni kurikularni svet, Področna kurikularna komisija za osnovno šolo ter Kurikularna komisija za svetovalno delo in predstavljajo pomoč za dobro delo z učenkami v osnovni šoli (Programske smernice, 2008).

1.4 Temeljna načela

Šolske svetovalne delavke v svetovalni službi v osnovni šoli sledijo temeljnim načelom, ki predstavljajo osnovni okvir oziroma orientacijo za profesionalno opravljanje svetovalnega dela v šolah (Programske smernice, 2008). Teh načel je devet in jih predstavljam spodaj.

- **Načelo strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja**

Svetovalne delavke v šoli morajo delo opravljati strokovno korektno, torej v skladu s strokovno etičnimi načeli in strokovno etičnimi spoznanji. Temeljna strokovno etična načela so tista, po katerih se morajo ravnati vse svetovalne delavke. Ta temeljna strokovna načela so načelo dobrobiti, načelo prostovoljnosti ter načelo zaupanja (Programske smernice, 2008). Ta načela natančno opredeljuje temeljni dokument za delo šolske svetovalne službe pri nas, to so Programske smernice. Načela pa so zajeta tudi v Etičnem kodeksu svetovalnih delavk v vzgoji in izobraževanju (Pečjak, 2002).

Načelo dobrobiti pomeni, da se dela v dobrobit učenk, svetovalna delavka ne sme škoditi in povzročati neupravičenega nelagodja, zadreg, stresa in stisk. Pomembno je, da otrok ne stigmatizira v socialnem okolju.

Načelo prostovoljnosti veli, da morajo tako učenke kot njihovi starši v svetovalni odnos vstopati prostovoljno in v to ne smejo biti prisiljeni in pomoč ne sme biti vsiljena. Ko je ogrožen otrok oziroma kdo drug, to načelo ne velja.

Načelo zaupanja in zaupnosti povedanega v svetovalnem odnosu predstavlja pogoj, da lahko svetovalni odnos sploh vzpostavimo. To načelo se dopolnjuje s pravili varstva osebnih podatkov.

Svetovalne delavke v šolah se morajo stalno strokovno izpolnjevati ter preverjati lastno strokovnost v supervizijskih, intervizijskih in podobnih skupinah. Do tega imajo tudi vso pravico (Programske smernice, 2008).

- **Načelo strokovne avtonomnosti**

Svetovalna služba v šoli je pri svojem delu avtonomna in vedno dolžna posredovati konkretna strokovna mnenja. O svojem delu odloča sama in ima dolžnost in pravico odkloniti naloge in zadolžitve, ki so v nasprotju s strokovno etičnimi načeli in niso v njeni pristojnosti.

To načelo se mora upoštevati tudi, ko gre za odnos med svetovalnimi delavkami znotraj svetovalne službe, saj ima svetovalna delavka tudi v odnosu do druge svetovalne delavke pravico in dolžnost odkloniti vse naloge, ki niso v skladu z njenim strokovnim področjem. Ravno zaradi tega je važno, da vsaka svetovalna delavka z različnim strokovnim profilom čim bolj jasno opredeli svoj prispevek v projektu pomoči. Strokovna avtonomnost pa pomeni tudi, da se mora svetovalna delavka obrniti na druge strokovnjakinje, ki so zunaj šole, kadar je to potrebno (Programske smernice, 2008).

- **Načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja**

Svetovalno službo povezujejo tako pedagoška, psihološka kot socialna vprašanja in zaradi tega je najbolj učinkovito, kadar svetovalno službo sestavlja tim različnih strokovnjakinj, ki pokrivajo svoje strokovno področje. Ne glede na to, koliko različnih profilov je zaposlenih v svetovalni službi, je pomembno, da sodelujejo tako med seboj, kot tudi s predstavniki vodstva, učiteljicami, starši, učenkami, drugimi šolami ter zunanjimi ustanovami (centri za socialno delo, svetovalnimi centri, zdravstvenimi domovi, Zavodom RS za šolstvo, Zavodom RS za zaposlovanje, mladinskimi centri, raznimi društvi itd.). Takšno strokovno sodelovanje ima namen, da se dopolnjuje svetovalna dejavnost na področju posameznika, skupine, na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki se nanašajo na šolo kot celoto (Programske smernice, 2008). Resman (1999a) pravi, da pomeni timsko delo osvetljevanje stanja ter analizo problemov

z več različnih strokovnih pogledov, področij ter gledišč. Timski pristop dela pri reševanju problemov in vprašanj bi moral biti prisoten tudi, kadar je v šolski svetovalni službi zaposlena samo ena svetovalna delavka.

- **Načelo aktualnosti**

Šolska svetovalna služba mora upoštevati posebnosti posamezne šole in izhajati iz aktualnih potreb šole, kot tudi vsakokratnih življenjskih potreb posameznika, razreda, skupine. Upoštevati je treba tudi dolgoročne razvojne potrebe šole (Programske smernice, 2008).

- **Načelo razvojne usmerjenosti**

To načelo se nanaša na temeljni cilj šolske svetovalne službe, ki je skrb za optimalni razvoj učenke, hkrati pa tudi skrb za razvoj šole kot celote.

Razvojno-analitično delo je pri tem pomembno, saj se s takšnim delom ugotavlja in spreminja celota pogojev, tako dela posameznika v šoli kot njegovega vsakdanjega življenja ter vzgojno-izobraževalnega dela v šoli nasploh (Programske smernice, 2008).

- **Načelo fleksibilnega ravnotežja med osnovnimi vrstami dejavnosti svetovalne službe**

Program šolske svetovalne službe mora vsebovati vse tri osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe: dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. S temi dejavnostmi je zagotovljena celostnost prispevka šolske svetovalne službe. Pomembno je, da so v program vključene te dejavnosti ne glede na to, koliko strokovnih delavk sestavlja svetovalno službo.

Katere konkretne dejavnosti znotraj posamezne osnovne vrste dejavnosti šolske svetovalne službe bo svetovalna delavka izbrala, je odvisno od strokovnega profila šolske svetovalne delavke in od posebnosti razvojnih in aktualnih potreb šole (Programske smernice, 2008).

- **Načelo celostnega pristopa**

V šolski svetovalni službi je zelo pomembno, da vedno deluje celostno, da upošteva posameznika kot osebnost v celoti, kot individuum, ki je del ožjega in širšega socialnega okolja, ki tako ali drugače vpliva na njeno ravnanje. Ravno zaradi tega je pomembno, da svetovalna služba deluje na obeh ravneh, tako na individualni, kot tudi na ravni konteksta oz. v širšem socialnem okolju. S takšnim pogledom si svetovalna delavka pridobi širši ter jasen vpogled v življenje otroka (Programske smernice, 2008).

- **Načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu**

Šolska svetovalna služba si preko svetovalnega odnosa prizadeva vzpostaviti in vzdrževati pogoje tako za stalne odprte možnosti sodelovanja svetovalne službe z vsemi udeleženci, kot tudi za ustvarjalno sodelovanje pri projektih pomoči oziroma drugem sodelovanju. Prav tako si prizadeva, da bi sebi in drugim pomagala preseči možne konflikte in pristranosti na odnosni ravni, s tem pa ponovno vzpostavi pogoje za sodelovanje z vsemi udeleženci in med njimi samimi. Svetovalna služba mora biti vedno dostopna vsem, poleg tega pa ne sme nastopati kot predstavnik enega podsistema proti drugemu, ampak mora biti strokovna sodelavka vsem udeležnim (Programske smernice, 2008).

- **Načelo evalvacije lastnega dela**

Evalvacija lastnega dela je eden izmed najpomembnejših pogojev profesionalnosti. Z rezultati dela se morajo svetovalne delavke soočiti na čim bolj kritičen in objektivni način, saj so lahko le na tak način v prihodnje boljše ter učinkovitejše. Bistvo evalvacije je torej kritična analiza svetovalnega dela, ki sloni na primerjavi načrtovanih ciljev in rezultatov (Programske smernice, 2008).

Vogrinc in Krek (2012) sta mnenja, da so vse osnovne vrste dejavnosti za svetovalno službo enako pomembne ter se prepletajo med seboj. Predstavljam jih v nadaljevanju.

1.5 Osnovne vrste dejavnosti

V Programskih smernicah (2008, str. 17) lahko razberemo, da so osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe v šoli tri, in sicer dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Preko teh osnovnih dejavnosti se šolska svetovalna služba vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, socialnih ter psiholoških vprašanj.

Tudi Bregar Golobič (1997) pravi, da mora program svetovalne službe zajemati vse tri osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe. Te dejavnosti pa morajo upoštevati vse svetovalne delavke, ne glede na njihov strokovni profil.

V nadaljevanju bom opisala 3 osnovne vrste dejavnosti.

- **Dejavnosti pomoči**

Kdorkoli se obrne po pomoč k svetovalni službi, zajema kot pomoč vse tiste naloge, dejavnosti ter projekte svetovalne službe, ki so odgovor na to potrebo po pomoči.

Za šolsko svetovalno službo je bistvenega pomena, da pri svojem delu pristopa celostno in kompleksno, zato morajo dejavnosti pomoči obsegati najrazličnejše neposredne oblike dajanja pomoči posamezniku ali skupini, prav tako pa tudi vrsto posrednih strokovnih aktivnosti, ki so potrebne znotraj in tudi zunaj šole (Programske smernice, 2008, str.14).

Tudi Privošnik in Urbanc (2009) navajata podobno kakor je zapisano v Programskih smernicah, in sicer da dejavnost pomoči obsega neposredne oblike pomoči posamezniku kakor tudi skupini, in takšno je na primer svetovanje. Dejavnost pomoči pa obsega tudi vrsto posrednih strokovnih dejavnosti, kot sta koordiniranje ter posvetovanje.

- **Razvojne in preventivne dejavnosti**

Resman (1995) pravi, da mora šolska svetovalna služba v svoje delo vključiti tudi raziskovanje šolskih pogojev za učenje ter razvoj učenk. Torej, če svetovalna služba v okviru pristojnosti šole preprečuje nastajanje oz. pojavljanje okoliščin teh razlogov, ki povzročajo razne težave, deluje tudi preventivno.

Razvojne in preventivne dejavnosti so del razvojnih nalog šole kot ustanove. Šolska svetovalna služba se vključuje v razvojno-analitično delo v šoli, s pomočjo katerega ugotavlja in spremlja aktualno stanje. Sodeluje tudi pri načrtovanju raznih izboljšav ter sprememb v vzgojno-izobraževalnem procesu, vodi ali koordinira različne razvojne, preventivne in inovativne projekte. Del razvojnih nalog je preventivno delo, za katerega pa je pomembno, da ni usmerjeno neposredno le na posameznika ali skupino, temveč se usmerja tudi na odstranjevanje ovir ter na vzpostavljanje ustreznih pogojev v šoli (Programske smernice, 2008).

Več o razvojnih in preventivnih dejavnostih bom napisala še v poglavju o preventivi in kurativi.

- **Dejavnosti načrtovanja in evalvacije**

Dejavnosti načrtovanja in evalvacije predstavljajo bistven pogoj za kvalitetno opravljeno delo in ustvarjalni razvoj. Prepletajo se tako z dejavnostmi pomoči kot tudi z razvojnim in preventivnim delom. Pomembne so za vrednotenje, operacionalizacijo ter za zagotavljanje celostnosti in kontinuiranosti prispevka šolske svetovalne službe pri reševanju problemov posameznikov, skupin in pa drugih kompleksnih problemov, ki se tičejo šole (Programske smernice, 2008).

Z opravljenimi analizami (prim. Bezić, Rupa in Škarič, 2003) pa so ugotovili, da se razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti pomoči v večji meri uporabljajo, medtem ko so načrtovanje, spremljanje in evalvacija dela šolske svetovalne službe šibko področje svetovalnih delavk. Zaradi tega je razširjena programska skupina za svetovalno delo v vrtcih, šolah in domovih, ki je bila oblikovana na Zavodu RS za šolstvo v šolskem letu 2002/03, to problematiko umestila v program dela vseh študijskih skupin svetovalnih delavk in izdala metodologijo spremljanja uresničevanja novih programskih smernic (Vogrincič, Krek, 2012).

1.6 Osnovna področja

Preko zgoraj naštetih osnovnih dejavnosti šolska svetovalna služba pomaga vsem udeleženi v šoli ter z njimi sodeluje na raznih področjih vsakdanjega življenja in dela v šoli (Programske smernice, 2008, str. 15).

Vogrinc in Krek (2012) pravita, da so ta osnovna področja dela svetovalne službe v osnovni šoli: izboljšanje kvalitete učenja in poučevanja, telesni, osebni (čustveni in spoznavni) in socialni razvoj učenk, vsakdanje življenje in delo v šoli (red in šolska klima), disciplinska in vzgojna problematika, vpis in sprejem otrok v šolo in druga vprašanja, ki so povezana s šolanjem, svetovanjem glede nadaljnje izobraževalne in poklicne poti učenk, prav tako pa tudi podpora in pomoč družinam, kadar je zaradi njihovih socialno-ekonomskih stisk ogrožen učenkin osebni, telesni ter socialni razvoj.

V Programskih smernicah (2008, str. 19–26) so ta področja podrobneje opisana:

- Področje učenja in poučevanja: pri tem področju gre za svetovalno in posvetovalno delo z učenkami, straši, učiteljicami ter vodstvom. Glavni namen je, da se izboljša kvaliteta učenja in poučevanja.
- Telesni, osebni (čustveni in spoznavni) in socialni razvoj: gre za svetovalno in posvetovalno delo z učenkami, starši in učiteljicami o posebnih razvojnih značilnostih učenke. Torej na področju telesnega, osebnega ter socialnega razvoja.
- Šolska vzgoja, kultura, red, klima: svetovalno in posvetovalno delo z učenkami, starši, učiteljicami ter vodstvom šole, kjer se spoznava dnevni potek vsakdanjega življenja ter dela v šoli, kjer se spoznava red, ki velja v šoli ter vzgojna in disciplinska problematika.
- Poklicna orientacija: tukaj svetovalna služba sodeluje z učenkami, starši, učiteljicami ter vodstvom šole z namenom, da ponudijo pomoč pri izbiri izobraževalne poti, s tem

pa tudi poklicne poti. To področje zajema poklicno informiranje, poklicno svetovanje, zastopanje, diagnosticiranje, poklicno vzgojo ter povratno informiranje in spremljanje učencev.

- Šolanje: gre se za svetovalno in posvetovalno delo z učenkami, starši, učiteljicami ter vodstvom, obenem pa tudi sodelovanje z zunanjimi ustanovami (npr. druge šole, Zavod RS za zaposlovanje idr.) o raznih vprašanjih v zvezi s šolanjem.
- Socialno-ekonomske stiske: namen tega področja je, da se svetovalna služba vključi v iskanje in nudenje možnih oblik pomoči in podpore družinam, ki imajo socialno-ekonomske stiske in je zaradi tega ogrožen otrokov telesni, osebni ter socialni razvoj.

»Programske smernice« posamezni šolski svetovalni delavki prepuščajo, da si znotraj teh osnovnih področij dela in temeljnih nalog in v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo sama izbere prednostne naloge in skladno s tem oblikuje svoj letni delovni načrt (Programske smernice, 2008, str.18).

1.7 Modeli v svetovalni službi (preventivni in krizno-kurativni model)

V šolski svetovalni službi se pogosto poraja vprašanje, ali dati prednost individualnemu in krizno-kurativnemu svetovanju ali pa se bolj usmeriti v razvojno-preventivno svetovanje.

1.7.1 Individualno in krizno orientirani model

Ta oblika svetovanja je bila najbolj značilna za začetke razvoja šolskega svetovanja, še posebej v Angliji. Nastala je iz Freudovega psihoanalitičnega razumevanja razvoja osebnosti, ki je bila prevladujoča oblika svetovanja odraslim, takrat pa se je prenesla v šolske prostore. Nekaj poskusov, da bi vnesli takšen model, je bil tudi pri nas, vendar se je hitro izkazal za neučinkovitega, saj se je preveč ločevalo delo svetovalke, učiteljic in staršev (Resman, 1999a po Hughes, 1993, str. 135). Tudi danes, če se bi šolski svetovalne delavke zapirale v pisarno, verjetno ne bi dobivale podpore s strani učenek in učiteljic.

Kadar ima šolska svetovalna služba nalogo, da bi »popravila« posamezno učenko, da bi se prilagodila šolskemu redu in zahtevam, ki jih imajo učiteljice, dobi svetovalna služba značaj individualno in krizno orientirane službe. Temu se potem ne more več reči svetovanje, temveč je to bolj vodenje, saj se danes šolsko svetovanje interpretira kot nedirektiven proces in ni

usmerjen samo v »popravljanje«, temveč v podpiranje in spodbujanje otrokovega razvoja. Kljub temu pa se ga ni potrebno za vsako ceno izogibati, saj se v šolah vsakodnevno pojavljajo problemi in zadrege, ki jih je potrebno sproti reševati (Resman, 1999c). Pečjak (2002) pravi, da mora svetovalna služba »dihati« z vsakodnevnim utripom šole. Pomembno je, da se spoprijema z reševanjem vsakodnevnih aktualnih vprašanj, konfliktov in problemov, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje in jih zato ni mogoče prelagati na kasneje.

1.7.2 Preventivni model

V današnjem času je prednost pred individualno in krizno-kurativnim modelom dobila Rogersova »person-centred« teorija, ki v ospredje postavlja razvojno-svetovalno delo (Resman, 1999a). Po Bezičevi (2008) se je zaradi aktualnih družbenih in socialnih razmer ter vse večje avtonomije šole povečala potreba po razvojno-preventivnem delu. Na vseh področjih vsakdanjega življenja in dela šole se je povečala potreba po dejavnostih pomoči in sodelovanja svetovalnih služb v nalogah načrtovanja, spremljanja ter evalvacije dela šol.

Preventivno delo lahko opredelimo kot pobude, dejavnosti in politike, ki jih izvajamo z namenom preprečevanja negativnih posledic nekega tveganega dejanja, ki je v našem družbeno-kulturnem kontekstu prepoznano kot škodljivo ali nevarno (Grebenc et. al. 2010, str. 45–46). Če torej šolska svetovalna služba v okviru pristojnosti, ki jih ima v šoli, preprečuje nastajanje oziroma pojavljanje okoliščin in razlogov, ki povzročajo težave, potem lahko govorimo o preventivni funkciji svetovalnega dela v šoli (Jones, 1970 v Resman, 1999a). Preventivne dejavnosti so pomembno področje svetovalnega dela, saj se ne usmerjajo le na posameznika, ampak tudi na odstranjevanje ovir in vzpostavljanje primernih pogojev za učenje (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Durlak (1995, str. 3, v Resman, 1999a) v okviru šolskega svetovanja loči tri vrste preventivnih posegov, in sicer na primarno, sekundarno in terciarno preventivo. Vse te oblike pa zahtevajo usmeritev svetovalne delavke v dve smeri. Na eni strani je neposredno delo z učenkami (person-centred interventions), na drugi pa spreminjanje učenkininega okolja, ki povzroča probleme (environment-focus interventions).

Primarna preventiva:

Cilj primarne preventive je delo z normalno populacijo, da se bi preprečil pojav določene motnje ali problema (Resman, 1999a). Torej v tem primeru primarno preventivne dejavnosti upoštevajo razvojne potrebe učenk, preden se te pojavijo.

Pečjak (2002) je mnenja, da programi primarne preventive služijo predvsem vsem učenkam pri bolj učinkovitem spoprijemanju z nalogami, katere od njih zahteva tako šolsko kot širše družbeno okolje. Lahko pa tudi oblikujejo programe primarne preventive za rizične skupine učenk, kot na primer programe pomoči učenkam z učnimi težavami ali pa treninge asertivnosti za lažji upor proti pritiskom drugih sovrstnikov o uporabi drog. Med preventivne programe spadajo tudi določene dejavnosti za poklicno orientacijo, kot so na primer informacije o omejitvah vpisa ipd.

Sekundarna preventiva:

Sekundarna preventiva vključuje intervencije že na začetku težav in problemov, preden se ti razvijejo (Resman, 1999a). Kot pravi Pečjak (2002) ima po navadi drugačne cilje kot primarna preventiva in ni namenjena celotni populaciji, temveč le določenim rizičnim skupinam.

Terciarna preventiva:

Terciarna preventiva ima namen, da prepreči poslabšanje in širjenje problema oziroma težav, ki je že prisoten pri posamezniku ali skupini ter ta problem reši. V tej fazi lahko govorimo o zgodnji identifikaciji in obravnavi problema (Pečjak, 2002).

Po opisu značilnosti razvojno in preventivno usmerjenega svetovalnega koncepta ter individualno in krizno-kurativno orientiranega svetovanja bi lahko ocenili, da ne bi imelo pomena, če bi se svetovalne delavke odmikale v ozadje, v svoje pisarne in tam odpravljale težave posameznikov. Če bi tako delale, ne bi bilo nikoli dovolj svetovalnih delavk, da bi se neposredno spoprijemale z vsemi težavami, če se prej ne bi lotile tudi vzrokov za odpravljanje teh težav. Bolj ekonomično je delati s skupino kot pa samo individualno. Bolje je tudi, da se svetovanje ne ukvarja samo s sedanostjo posameznika temveč tudi z njeno prihodnostjo in nenazadnje je tudi bolje, da je svetovanje namenjeno vsem učenkam, ne pa samo posameznikom. Za preventivno razvojno delo imajo več možnosti v pogojih, ko se šolstvo bolj centralizira (tj. ko je šoli dana večja avtonomija) ter ima s tem več možnosti, da lahko prilagaja svoje šolsko delo (organizacije in vsebine) socialnim okoliščinam ter potrebam in zahtevam šolskega okolja (Resman, 1999a). V takšen preventivni program sodi razvijanje različnih kompetenc. Danes to imenujemo tudi razvijanje spodobnosti, navad, značilnosti in spretnosti

(Resman, 2008). Bezićeva (2008) navaja, da so šolske svetovalne delavke na področju učenja in poučevanja vključene v različne vzgojno-aplikativne projekte ter akcijske raziskave. Sodelujejo tako v projektih, ki so namenjeni za preprečevanje osipa, v projektih za integracijo otrok s posebnimi potrebami, pomoč učenkam z učnimi težavami, še posebej pa skrbijo za odkrivanje nadarjenih učenk kot nadaljnje delo z njimi. Vedno bolj naraščajo tudi potrebe po razvojno-preventivnem delu, kot so preprečevanje različnih odvisnosti, preprečevanje nasilja med vrstniki, prav tako tudi dejavnosti za zgodnje odkrivanje in preprečevanje zlorab s strani odraslih. Torej so preventivni programi usmerjeni predvsem v pomoč vsem učenkam pri osvajanju znanja, socialnih in učnih spretnosti, še posebej pa bi jih morali naučiti, kako biti samostojen in odgovoren posameznik, ter jih usposobiti, da se znajdejo v svetu, ki prinaša polno izzivov, še posebej to velja za rizične skupine učencev (Resman, 2008).

Kljub temu pa od šolskih svetovalnih delavk šolski vsakdanjik zahteva, da se sproti in takoj ukvarjajo z učenkami ali skupinami učenk, ki imajo probleme na šolskem, socialnem, osebнем ali poklicnem področju. Teh posameznikov kot skupin in njihovih problemov svetovalna delavka ne sme spregledati in jih prelagati na druge (Resman, 2008). Ravno o tem govori Bezićeva (2008), ko navaja izsledke analize (Škarič idr. (2004, 2005)), ki je pokazala, da svetovalne delavke po njihovem mnenju zapostavljajo razvojno-poučevalno delo, ki je predvideno v Programskih smernicah, zaradi dejavnosti pomoči, torej kurativnega dela.

Resman in Gregorič (2002) pa pravita, da je veliko učiteljic ter ravnateljic mnenja, da je šolska svetovalna služba kot nalašč za reševanje problemov, žal pa tudi veliko svetovalnih delavk pristaja na to. Takšnega menja so tudi nekateri starši (Holmgren, 1995, str. 48).

Takšno razmišljanje lahko potrdi tudi Petra Stepišnik (1998), ki je v svoji raziskavi, kjer je spraševala učiteljice po tem, katero je temeljno delovno področje pedagoginje v osnovni šoli, dobila odgovore, kjer so učiteljice kar v 70 odstotkih mnenja, da je temeljna naloga šolske svetovalne delavke pomagati učiteljici pri delu z otroki, ki imajo težave. Tako torej učiteljice pričakujejo predvsem individualno delo z učenkami za razreševanje težav, torej svetovalno službo, ki nastopa kot kurativna služba.

Ko šolske svetovalne delavke svoj čas razdrobijo za ukvarjanje z različnimi nalogami, dejansko postajajo del šolske servisne opreme, katere naloga je omejena na individualno delo z učnimi, vedenjskimi in osebnostnimi problemi učenk ter z administrativnimi deli. S tem se postavlja na rob šolskega dogajanja, postaja pomožna služba, torej krizna služba in šolska »deklica za vse«. Tako se začne uveljavljati krizni model dela. Še posebej velika nevarnost, da se to zgodi, je v

šolah z veliko učenci in kjer dela samo ena šolska svetovalna delavka (Resman, Gregorič, 2003).

Bežičeva (2008) je v raziskavi postavila vprašanje svetovalnim delavkam, če po njihovem mnenju s svojim specifičnim strokovnim znanjem in kompetencami pomembno prispevajo k razvojno-preventivnemu delu v šoli. To trditev je potrdilo le 38,5 odstotkov vseh vprašanih, približno enak delež (30 %) pa je menja, da za to svetovalne delavke nimajo dovolj časa. Odgovori se niso razlikovali, tudi če se je upoštevalo število otrok na eno svetovalno delavko.

Resman (2008) je mnenja, da potrebo po načrtnejšem in zavestnejšem pristopu k oblikovanju vzgojne podobe šole, torej vzgojnih načrtov, ne bi smeli razumeti samo kot dodatne šolsko-organizacijske in normativne pritiske na učenke in starše, pač pa kot sistem pedagoških ukrepov, ki bi krepili pozitivne socialne in razvojne pogoje življenja posameznih učenk ter šole kot celote. Res je, da takšni ukrepi nimajo tako hitrih učinkov kot jih lahko imajo represivni ukrepi, ki postavljajo učenko v položaj neposredne socialne, materialne ali drugačne ogroženosti in imajo zaradi tega takojšen učinek, ki pa je pogosto le navidezen. Medtem so učinki ukrepov, usmerjeni v krepitev pogojev, ki učenkam omogočajo doživljanje pozitivnih izkušenj, vidni šele po daljšem času. Da bi se takšno delo bolj uveljavilo, torej preventivno delo, pa morajo s svetovalno službo dobro sodelovati tudi učiteljice ter vodstvo šole, saj le tako »zbornica« poleg uresničevanja učnih načrtov podpre tudi svetovalni program za uresničevanje teh preventivnih programov. Pomembno vlogo pri tem pa ima tudi sama svetovalna delavka, ki mora pri načrtovanju svojega programa pomoči uravnotežiti tako preventivni kot kurativni model, da lahko zadovolji potrebe vseh. Ravno to razmerje bo karakteriziralo strategijo svetovalnega dela v šoli.

1.8 Sodelovalni odnos ali nadrejenost?

Učiteljica je glavna pri delu v razredu in zato tudi prva uresničevalka programa dela z razredom. Ravno zaradi tega je zaupanje in sodelovanje svetovalne službe z učiteljicami tako zelo pomembno. Sodelovalno delo je potrebno, ko ima učenka težave na področju učenja, osebnostnega ali socialnega razvoja. Ravno učiteljica je tista, ki diferencira in individualizira učni program za učenko, tista, ki oblikuje učne skupine in vpliva na sodelovanje med učenkami; navsezadnje je ona tista, ki so ji starši zaupali otroka. Učiteljica ima tudi vsakodnevne stike z učenko, tako da lahko otroka vsak dan opazuje, spoznava ter ugotavlja, katere so njegove

posebnosti, karakterne značilnosti in socialne sposobnosti. Takšnih informacij, ki jih ima ona, nimajo ne starši in ne svetovalne delavke in ravno zaradi tega so njene informacije o učenki za svetovalno delo nepogrešljive (Resman, 1999d).

Tako kot je učiteljica nepogrešljiva za šolsko svetovalno delo, pa je nepogrešljiva tudi svetovalna delavka za učiteljico. Svetovalna delavka lahko s svojimi informacijami, ugotovitvami in spoznanji pomaga učiteljici, da bolje razume učenko. Pri svojem delu pa uporabi tiste tehnike, za katere učiteljica nima dovolj kompetenc in izobrazbe. Tako na primer svetovalna delavka daje informacije učiteljici o učenkinih intelektualnih sposobnostih, o posebnostih družinskega življenja in širšem družbenem okolju ter še o drugih posebnostih otroka, ki jih učiteljica ne more videti (Resman, 1999d). Prav tako lahko svetovalna delavka učiteljici pomaga pri vprašanjih, ki se nanašajo na otrokovo samopodobo, poklicno izobraževanje ipd. (Kottler, Kottler, 2001).

Kot poudarja Resman (1996) so naslednje naloge svetovalne službe zelo pomembne in bi jih učiteljice ali vodstvo brez pomoči same svetovalne službe težko izvedli: pregled šole na posameznem segmentu dela, ugotavljanje značilnosti, analiza odlik in slabosti, načrtovanje ciljev razvoja, odpravljanje slabosti ter ohranjanje stanja, s katerim smo zadovoljni ter nenazadnje tudi sprotna in končna evalvacija. Ravno zaradi tega svetovalna služba kot razvojna služba ne more delovati mimo kolektiva ter vodstva, še posebej pa bi bilo škodljivo, če bi se oddaljevali od učiteljic.

Kot pravi Lipičnik Vodopivec (1996) se lahko medsebojni odnosi med svetovalnimi delavkami in učiteljicami razvijejo le, če se zagotovi zaupanje oz. pripravljenost svetovalnih delavk in učiteljic, da razkrijejo tiste vidike svojega doživljanja, ki so pomembni za njihov medsebojni odnos.

Svetovalna delavka pa se kljub vsemu velikokrat znajde v situaciji, ko mora kot »serviser« reševati nekatere težave, ki morda niti niso v njeni pristojnosti. S tem pomaga raznim udeležencem šole (učenkam, učiteljicam, staršem, vodstvu), da lažje opravljajo svoje naloge in s tem lažje dosegajo svoje cilje. Kakovost dela šolske svetovalne delavke pa je odvisna tudi od učiteljic, saj so te v veliki meri v veliko pomoč pri izvajanju določenih zamisli in novosti. Ravno zaradi tega je dobra medsebojna komunikacija pomembna za obe strani in svetovalna delavka mora v komunikaciji z učiteljico ravnati zelo previdno in taktno, da se ne znajde v konfliktni situaciji z njo (Stepišnik, 1998). Resman (1997a) še posebej poudarja, da svetovalna delavka ne sme biti »rezervna delovna armada«, ki jo nadomestijo z obolelo učiteljico. Prav tako na šoli

ne sme imeti vloge inštruktorice učenkam, ki niso dobro razumeli učiteljičine razlage. Pri tem pa se poraja tudi dvom, saj svetovalna delavka ne sme zavriniti učenke, če se k njej zateče po pomoč. Šolska svetovalna delavka pa prav tako ne sme biti administratorica, torej ne opravlja administrativnega dela, ki ga nima zapisanega v lastnem delovnem načrtu in ni del njenega programa dela.

Po drugi strani morajo tudi učiteljice videti smisel v sodelovanju. Če bodo dobile občutek in osebno izkustvo, da so prispevale pomemben ter učinkovit delež k ciljem, ki so usmerjeni k zdravemu ter uspešnemu razvoju in napredku učenk, bodo videle tudi smisel v sodelovanju (Intihar, Kepec, 2002).

V praksi šolskega svetovalnega dela se uporabljata dva modela oziroma načina sodelovanja z učiteljicami. Včasih je veljal klasični oziroma tradicionalni model sodelovanja, danes pa se v ospredje postavlja posvetovalni model. Oba v nadaljevanju podrobneje predstavljam.

Klasičen model sodelovanja:

Bistvo tega modela sodelovanja med svetovalno delavko in učiteljico je v tem, da učiteljica učenko, ki po njenem mnenju povzroča težave v razredu, pošlje k svetovalni delavki, ta pa poskuša pomagati in rešiti težavo, zaradi katere je bila tja poslana. Ko se problem odpravi, se vrne učenka nazaj v razred k učiteljici. V tem primeru učiteljica ne poskuša rešiti težav, temveč to v celoti prepusti šolski svetovalni delavki, zunanji svetovalki in staršem (Resman, 1999d).

Učiteljica pa večkrat takšen odnos pričakuje, ko gre na primer za učne težave učenke, ki ni dovolj dobro razumela njene razlage. Takšno prelaganje dela oziroma sodelovanje ni smiselno, saj svetovalna delavka ne more vedeti, zaradi česa in kje je prišlo do nesporazuma med učenko in učiteljico, če ta ne sodeluje z njo (Resman, 1997a). Če postane takšna oblika sodelovanja prevladujoča, potem začne svetovalno delo dobivati značilnosti individualnega in kurativnega modela dela, ki sem ga omenjala že v enem od prejšnjih poglavij.

Spodnja slika prikazuje klasičen model sodelovanja svetovalnih delavk in učiteljic:

UČITELJICA —→ napotitev —→ SVETOVALKA —→ obravnava —→ UČENKA

Slika 1: Tradicionalni model vloge šolske svetovalne delavke (Anserello in Sweet, 1992; povz. v Pečjak, 2005, str.33).

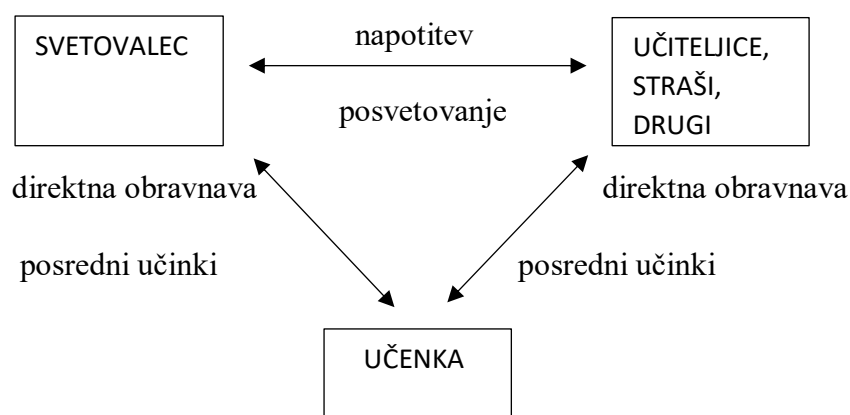
Konsultativni (posvetovalni) model sodelovanja med učiteljico in svetovalno delavko

Otrokov razvoj je v veliki meri odvisen od njegovega počutja v razredu in šoli in odnosov med učiteljico in učenkami. Ravno zaradi tega tudi svetovalno delo ni tako učinkovito, če izključuje

učiteljico, saj je ona tista, ki je vsak dan v neposrednem stiku z učenkami in zato prva tudi v funkciji usmerjanja oziroma vodenja učenke. Za njo in njen razvoj v razredu je še vedno zadolžena učiteljica, svetovalna delavka pa ji pri tem stoji ob strani, da bi to delo lažje opravljala. Takšno sodelovanje je osnova in utemeljitev konsultativnega modela sodelovanja (Resman, 1999d). Ravno o tem govori Pečjak (2005), ki pove, da se je pojmovanje šolskega svetovalnega dela spremenilo in zajema tudi skupno reševanje problemov. Pri tem gre za sodelovalni proces z deljeno odgovornostjo tako svetovanca kot svetovalca. Pri tem modelu svetovalna delavka pomaga drugemu, na primer učiteljici, pri pomoči učenki, za katera je odgovorna učiteljica. Pri tem je pomembno, da njuno sodelovanje izhaja iz dejstva, da sta obe strokovnjakinji, ki vsaka s svojega vidika pozna učenko in sta ji tako lahko vsaka po svoje v pomoč (Resman, 1999d).

Dougherty (1990, povz. v Pečjak, 2005, str. 47) opredeljuje posvetovanje kot proces, kjer svetovalec dela s posvetovancem na reševanju problema svetovanca s ciljem, da na določen način pomaga obema, tako posvetovancu kot svetovancu. Takšen model sodelovanja ima torej tri udeležence: svetovalca, posvetovanca ter svetovanca. Pri tem pa sodelujeta dva, da bi pomagala tretjemu. Najpogosteje so v vlogi posvetovancev učiteljice in starši, ki želijo pomagati svetovancem, v tem primeru učenkam.

Spodnja slika prikazuje posvetovalni model sodelovanja med svetovalno delavko in učiteljico.

Slika 2: Posvetovalni model vloge šolske svetovalne delavke (Anserello in Sweet, 1992; povz. v Pečjak, 2005, str. 33)

Pri tem modelu sodelujeta šolska svetovalna delavka in učiteljica pri reševanju vprašanj, spoštujeta pa tudi znanje in izkušnje drug druge. Njuna skupna naloga je ugotavljanje in analiziranje, zbiranje podatkov, izmenjavanje zamisli o delu in rešitvi dilem, delo načrta akcije, uresničevanje načrta in skupno ugotavljanje rezultatov. S takšnim sodelovanjem si delita

odgovornost (Resman, 1997). Še posebej morata nameniti pozornost temu, da se svetovalna delavka ne postavlja v nadrejeni položaj oziroma se učiteljica ne postavlja v podrejeni položaj zaradi skromnosti in slabše teoretične podkovanosti. Potrebno je enakovredno in enakopravno sodelovanje (Resman, 1999d).

Kljub temu da sedaj velja bolj posvetovalni model sodelovanja, pa lahko prihaja do raznih razhajanj pri sodelovanju svetovalnih delavk in učiteljic. Za to so lahko kriva tako različna pričakovanja, nepripravljenost za sodelovanje kot tudi preobremenjenost tako učiteljic kot svetovalnih delavk.

Učiteljice (ter tudi vodstvo) imajo pogosto prevelika pričakovanja, kaj vse bo svetovalno delo naredilo za ali namesto njih. To je značilno za okolja, kjer se svetovalna služba šele nastavlja ali kjer učiteljice niso dovolj poučene o nalogah svetovalnih delavk. Prevelika pričakovanja so se z leti zmanjšala in danes so pričakovanja učiteljic bolj realna, kot so bila v preteklosti, saj se zavedajo, da svetovalne delavke ne morejo reševati kot s čarobno palico. Da ne bi prihajalo do prevelikih pričakovanj, je zelo pomembno, da svetovalna delavka učiteljice seznani, katere so njene naloge, kateri so koncepti njenega dela in kje vse lahko nudi pomoč. Če tega ne naredi, lahko učiteljice svetovalno službo vidijo tudi kot breme, takšno mnenje pa jih oddaljuje od svetovalne službe. Če se dela nepovezano in neskladno, pa lahko tako svetovalnim delavkam kot učiteljicam daje občutek, da drug drugemu nekaj prikrivajo (Resman, 1999d).

Dvojmoč Kotnik (1998) kot največjo težavo v kolektivu opaza vprašanja meja, predvsem o tem, kaj je čigavo delo. Pravi, da bi nekatere učiteljice najraje videle, da bi namesto njih šolske svetovalne delavke opravile večino dela, čeprav so za to same dovolj usposobljene. Kličejo na primer, če se učenka ne umiri, svetovalna služba naj bi seštevala neopravičene ure zaradi izostankov od pouka itd. Kljub temu da takšna dejanja največkrat potekajo na nezavedni ravni učiteljic, Dvojmoč Kotnik takšna dejanja včasih pojmuje kot občutek manipulacije.

Takšne rezultate kaže tudi raziskava, kjer kar tretjina (33,4 %) svetovalnih delavk pravi, da učiteljice največkrat ali pogosto od njih pričakujejo, da bodo naredile stvari, ki niso ne v njihovi moči, kakor tudi ne v njihovi pristojnosti (Resman, 1997a).

Tudi tuji avtorji (Davis, Garret, 1998, str. 54–55; povz. v Resman 1997a) navajajo, da učiteljice šolsko svetovalno službo pogosto povezujejo s poklicnim svetovanjem, testiranjem ter administracijo. Šolska svetovalna delavka je tako znana med učiteljicami kot nekdo, ki zmoti pouk zaradi določene učenke z zelo slabim opravičilom ali celo brez, kot nekdo, ki sedi v

pisarni, pije kavo ter samo čaka, da se bo kaj zgodilo, in kot nekdo, ki je še ena od administratorjev.

Gysbers in Henderson (1994, str. 42, v Resman, Gregorič Mrvar, 2003) pravita, da pogosto tudi svetovalne delavke samoiniciativno in nepotrebno pristajajo na »servisno dejavnost«, ker mislijo, da si bodo s tem kupile ali ohranile naklonjenost učiteljic. S takšnim ravnanjem pa tudi same utrjujejo mišljenje ter prakso, da so vedno servis nekomu in tako se nato tudi učiteljice in drugi obnašajo do njih. Takšno ravnanje svetovalne delavke je znak, da ima sama slabo definiran program in položaj na osnovni šoli in na šoli nima svoje identitete (Resman, Gregorič Mrvar, 2003).

Ravno to bi se moralo spremeniti, tako mišljenje samih svetovalnih delavk kot tudi učiteljic, in sicer v tej smeri, da bi svetovalno delo tretirali kot enakovredno pedagoškim strokam.

1.9 Skupine, s katerimi sodeluje svetovalna služba

Učenke

Šolsko svetovanje zavzema velik del učenkega življenja. Učenke so poseben svet in zato tako po vsebini kot tudi oblikah dela spadajo v okvir posebnosti svetovanja. Dlje trajajoče šolsko svetovanje bo najbolj uspešno, če se bo sodelovanje ohranjalo vse od strokovnega vstopa v šolo pa vse do njene zadnje zaposlitve (Resman 1999e). Delo z učenkami je lahko tako individualno kot tudi skupinsko. V prvi vrsti se izhaja iz načela dobrobiti, prostovoljnosti in zaupanja, načela celostnega pristopa ter načela sodelovanja v svetovalnem odnosu. Pri tem sta poudarjeni preventivna dejavnost in intervencija z nudenjem pomoči (Programske smernice, 2008, str. 18).

Starši

Rekonstrukcija družine, ki je danes dokaj pogosta, oblikuje bistveno drugačne pogoje učenja in življenja otroka, kot pa se je to dogajalo še pred nekaj desetletji. Ravno zaradi tega je še posebej pomembno medsebojno sodelovanje med starši in svetovalno službo (Resman, 2008).

Kot pravi Sciarra (2004, str. 54–57, v Resman, 2008) je tesne odnose med svetovalnimi delavkami (in učiteljicami) ter starši vredno razviti, saj je samo delo z učenkami neuspešno. Svetovalna delavka je usposobljena in zna realizirati tudi globlje učinke sodelovanja s starši. Naloga svetovalne delavke je pomagati staršem, da bodo razumeli položaj, delo in vedenje otroka. Njihova naloga je tudi, da staršem pomagajo, da uvidijo svojo vlogo in poskušajo s

pomočjo svetovalne delavke spreminjati ravnanje ter odnos do otroka in njegovega šolskega dela.

Delo s starši je lahko individualno ali skupinsko. Poudarek je na posvetovalnem delu s ciljem preventive ali intervencije in načrtovanja, pomembnega za šolsko delo. Pri delu s starši se svetovalna delavka ravna po načelu zaupnosti in prostovoljnosti, po načelu celostnega pristopa ter po načelu sodelovanja v svetovalnem odnosu (Programske smernice, 2008, str. 18).

Učiteljice

Osebnostni razvoj in učenje nista odvisna samo od učenke, temveč tudi od drugih dejavnikov, kot so kultura in klima v šoli (tudi v razredu) in v vsakdanjem življenju. Del te klime so tudi učiteljice, ki edine od strokovnih delavk vsakodnevno prihajajo v stik z učenkami. Ona je tista, ki lahko prva prepozna probleme in stiske učenk in pri tem svetuje in pomaga, v kolikor pa sama tega ne zmore, opozori, da je potrebna pomoč (Resman, 1997b). Večje in intenzivnejše sodelovanje se zahteva tudi na področju učenja in poučevanja, na področju telesnega, osebnega in socialnega razvoja, prav tako pa tudi na področju karijerne orientacije (Bezić, 2008).

Delo z učiteljicami je prav tako lahko individualno kakor tudi skupinsko. Ker v proces reševanja in preprečevanja težav vstopajo vsak s svojim posebnim znanjem in vodenjem, je poudarek na posvetovalnem delu z namenom preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja ter evalvacije dela v šoli. Svetovalni delavki je vodilo pri skupnem delu načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa ter načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu (Programske smernice, 2008, str. 18).

Sodelovanje med svetovalnimi delavkami in učiteljicami bom podrobneje predstavila v naslednjem poglavju.

Vodstvo

Svetovalna delavka sodeluje z vodstvom največkrat z namenom, da bi preučili učne in vzgojne procese v sistemu šole s tem namenom, da bi načrtno posegli v te procese. Pri tem je poudarek na posvetovalnem delu z vodstvom ob upoštevanju načela strokovne avtonomnosti, aktualnosti, razvojne usmerjenosti, načela interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja ter načela sodelovanja v svetovalnem odnosu (Programske smernice, 2008, str. 19).

Druge institucije

Šolsko svetovalno delo ni vseмогоče in z njim ni mogoče reševati vseh problemov. Ravno zaradi tega je pomembno sodelovanje z zunanjimi institucijami, saj pri njih lahko poiščejo boljšo pomoč, za katero sami niso dovolj usposobljeni (Resman idr., 1999a).

Zavodi, s katerimi sodelujejo, so vrtci, druge osnovne šole, srednje šole, centri za socialno delo, zdravstveni domovi ter druge zdravstvene ustanove. Sodelujejo z ustanovami, kot so Zavod RS za zaposlovanje, Zavod RS za šolstvo in občine. Poleg teh pa sodelujejo še z raznimi društvi in nevladnimi organizacijami, kot so npr. svetovalni centri. Pri tem sodelovanju predvsem upoštevajo načelo celotnega pristopa, načelo strokovne avtonomnosti, načelo interdisciplinarnosti ter načelo strokovnega sodelovanja in povezovanja (Programske smernice, 2008, str. 19).

1.10 Profili svetovalnih delavk

Franc Pediček je leta 1967 v svojem delu *Svetovalno delo in šola* utemeljil šolsko svetovalno službo kot službo, kjer so zaposleni trije profili, in sicer šolske psihološke delavke, šolske svetovalne delavke in šolske pedagoške delavke. Te strokovnjakinje naj bi s svojim svetovalnim načinom ter svojim znanjem pripomogle h kvalitetnemu vzgojno-izobraževalnemu delu na osnovni šoli. Njegovo mnenje je bilo, da so šolske službe po strokovnosti samostojne v okviru svetovalne službe na šoli, toda nobena izmed njih ne more sama nastopati kot šolska svetovalna služba (Pediček, 1967). Delo šolske pedagoginje in šolske socialne delavke je bilo takrat usmerjeno k preventivnim ukrepom, delo šolske psihologinje pa je bilo usmerjeno k reševanju osebnih problematik učencev (Jurman, 1978).

Skozi leta sta se v šolsko svetovalno službo zaposlila še dva profila. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ul. RS, Št.16/07) v 67. členu določa, da lahko delo svetovalne službe opravljajo socialne delavke, psihologinje, pedagoginje, socialne pedagoginje ter defektologinje oziroma specialne pedagoginje. Vsi profili v šolski svetovalni službi so enakovredni, vsak posamezni profil pa v delo prinaša specifična in poglobljena znanja s svojega področja izobrazbe (Resman, Kroflič, Bezić, 2000).

Danes o izobrazbi šolske svetovalne delavke določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, ki je bil sprejet leta 2011. V 5. členu v drugi točki določa, kdo je lahko svetovalna delavka:

»Svetovalni delavec je lahko, kdor je končal:

- univerzitetni študijski program defektologije, pedagogike (smer pedagogika), psihologije, socialnega dela, socialne pedagogike ali specialne in rehabilitacijske pedagogike ali
- magistrski študijski program druge stopnje psihologija, pedagogika, socialno delo, socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, socialna pedagogika, specialna in rehabilitacijska pedagogika, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje, inkluzivna pedagogika ali inkluzija v vzgoji in izobraževanju« (Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, Ur. l. RS 109/11, 10/12, 92/12, 49/12, 49/13, 75/15).

Resman, Kroflič in Bezić (2000) pišejo o tem, da bi lahko v grobem svetovalne delavke in njihove vloge razdelili tako: socialne delavke so v pomoč pri delu z družino, vloga defektologinj in pedagoginj je, da se ukvarjajo s specifičnimi učnimi težavami učenk, psihologinje naj bi diagnosticirale otroka, socialne pedagoginje pa naj bi imele nalogo delati z učenkami z motnjami v osebnosti in vedenju. Torej ima vsak profil svoje specifično področje, vendar pa nalog in identitete profila ne moremo določiti na takšen način, da bi razdelili področja šolskega dela in dejavnosti med posamezne svetovalne profile.

Svetovalno pomoč ni mogoče omejiti le na eno stroko, saj je človek celostna osebnost in ravno zaradi tega se morajo različne pomoči med seboj dopolnjevati. Torej učenki lahko pomoč nudijo vsi svetovalni profili, vendar vsak s svojega vidika, kot na primer psihologinja s psihološkega, socialna delavka s socialno delovnega in tako naprej (Kavker in Trancing, 2000). Pomembno je tudi, da se držijo Programskih smernic, ki ponujajo najširši skupni okvir za konkretno strokovno delo. Naloga vsake posamezne šolske svetovalne delavke pa je, da v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo vedno izbere ter jasno opredeli svoj posebni strokovni delež oziroma prispevek svetovalne službe (Programske smernice, 2008, str. 17).

Zelo pomembno je tudi, da se posamezni strokovni profili med seboj povezujejo in razrešujejo skupne probleme ter vprašanja, ki izhajajo iz okolja in vzgojno-izobraževalnega dela (Resman,

1999b). V primeru, da katerega izmed profilov ni v timu šolske svetovalne službe in zaradi zapletenosti primera potrebujejo njihovo pomoč, se lahko obrnejo na kolegice svetovalne delavke drugih profilov v sosednjih šolah (Resman, Kroflič, Bezić, 2000).

Pedagoginja

Profil »šolska pedagoginja« je utemeljil Pediček z namenom, da bi z njimi nadomestil profil šolske svetovalke ali svetovalne delavke, ki predstavlja osnovni profil ponekod drugod po svetu (Resman, 1999c). Pedagoginja dobi znanje in podlago za delo v času dodiplomskega študija, kjer se seznani npr. z modeli svetovanja, z evalvacijo pedagoškega procesa, filozofsko-teoretičnimi modeli vzgoje in izobraževanja ipd., ostala znanja in usposobljenosti pa pridobi v času svojega dela glede na to, kakšne so potrebe pri svetovanju. Pedagoginje pa so usposobljene tudi za poučevanje pedagogike in pedagoških predmetov (Resman, Kroflič, Bezić, 2000).

V šolski svetovalni službi lahko pedagoginja svoja znanja uporabi pri naslednjih področjih:

- analiziranju kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela;
- analiziranju vzgojno-izobraževalne neuspešnosti in načrtovanju ciljev posebnih programov za socialni in osebni razvoj;
- načrtovanju, spremljanju ter evalvaciji procesov vzgoje in izobraževanja;
- oblikovanju, načrtovanju posameznih ciljev procesov vzgoje in izobraževanja, prav tako tudi pri izbiranju didaktičnih sredstev ter pripomočkov, obenem pa tudi pri načrtovanju preverjanja in ocenjevanja;
- njegovemu prispevku k internemu izpopolnjevanju učiteljic in odkrivanju potreb za izvajanje;
- izvajanju delavnic za starše;
- sodelovanju strokovnih aktivov;
- usposabljanju pripravnikov;
- pomoči učenkam na področju učenja;
- pomoči pri uvajanju pedagoških inovacij v procesih spodbujanja kakovostnega učenja in poučevanja in pri izvajanju raziskav (Valand, 2016, po Resman, Kroflič in Bezić, 2000).

Njene naloge v šolski svetovalni službi so ugotavljanje potreb učenk, zbiranje podatkov o posameznih učenkah ter skupinah učenk, pogosto pa se ukvarja tudi z vodenjem vaj za razvijanje veščin učenk. Pogosto se ukvarja tudi s kulturo in klimo šole in išče načine, da se bi

ta klima ter kultura izboljšala. Značilno za njeno delo je tudi, da seznanja učiteljice s sodobnimi teorijami v šolstvu (Resman, 1999c).

Pedagoginja bo še posebej skrbela za to, da bo omogočala, iskala, usmerjala ter pomagala sodelavkam, učenkam ter njihovim staršem, da se bodo čim bolj svobodno odločali o svojem ravnanju, da bodo poiskali po potrebi tudi pomoč strokovnjakinj iz zunanjih institucij. Prav tako jih bo tudi spodbudila, da bi se ozaveščali o svojih pravicah in možnostih za udeležbo v svetovalnem procesu za pridobitev konzultacijske pomoči znotraj ali zunaj ustanove (Resman, 2000).

Psihologinja

Pri delu psihologinje je v ospredju delo z učenkami. Njegova glavna naloga je zbirati in obdelovati podatke o posameznih učenkah ter skupinah učenk. Šolska psihologinja daje velik pomen tudi globalnim (šolskim) podatkom o delu učenk, učiteljic ter šolskih procesih, ki so potrebni za reševanje problemov. Pogosto vodi tudi vaje za razvijanje veščin učenk, veliko pa se angažira tudi v izdelovanju raznih poročil o učenkah za potrebe zunanjih institucij ali šol, na katere odhajajo učenke. Ena njenih pomembnih nalog je tudi iskanje novih idej in prizadevanje, da se te uresničijo, pomembno vlogo pa ima tudi pri spremljanju šolskega dela (Resman, 1999c).

Naloge psihologinje v šolski svetovalni službi so naslednje:

- poklicno in osebno svetovanje,
- svetovanje staršem,
- spremljanje in poznavanje osebnega razvoja učenke,
- odkrivanje problematik šole, ki so psihološke narave,
- pomoč vodstvu šole (Jurman, 1978).

Psihologinja mora zagotavljati zdravo in varno učno okolje, obenem pa poskrbeti tudi za svetovalno in posvetovalno delo z učiteljicami. Psihologinja učiteljice seznaja z najnovejšimi spoznanji, ki so s področja psihologije, in o njenih metodah ter tehnikah dela z učenkami. Ugotavlja tudi, kateri so tisti stresni dejavniki, s katerimi se spopadajo učiteljice in jim pomaga pri spopadanju ter reševanju teh. Staršam svetuje in jim je v podporo in pomoč, seznanja pa jih tudi o razvojnih značilnostih njihovih otrok (Ruff, 2011). Psihologinja se v šolski svetovalni službi ukvarja predvsem z diagnostiko ter spremljanjem kognitivnega, socialnega in čustvenega razvoja otrok ter vplivom dejavnikov okolja v šoli in zunaj nje (Matkovič, 2006).

Socialna delavka

Socialna delavka naj bi bila po besedah Resmana (1999c) daleč najbolj zaposlena z oblikovanjem raznih poročil o učenkah za zunanje institucije, kot so centri za socialno delo, in za šole, na katere bodo učenke odhajale. Iskanje štipendij in drugih oblik socialne pomoči ter iskanje zaposlitve ali različnih učnih razmerij naj bi po »naravi« sodilo v delo socialne delavke. Delo socialne delavke naj bi bilo najbolj povezano z aktualnimi problemi posameznih učenk. Po raziskavah, ki so bile takrat opravljene, naj bi socialne delavke visoko postavljale svojo vlogo pri oblikovanju sodelovanja staršev s šolo in šole s starši, pripravljanju raznih pregledov in poročil o stanju na šoli za diskusije na pedagoških konferencah, ter ugotavljanju širših značilnosti reda in režima dela šole. Pri svojem delu socialne delavke tako pri sodelovanju med domom in šolo, kakor tudi pri pripravljanju najrazličnejših poročil za pedagoške konference ter ugotavljanju šolskega reda in režima, vnašajo svoj, posebni, socialno-delavski vidik.

Čačinovič Vogrinčič (2000) pa o socialni delavki v osnovni šoli piše bolj z vidika socialnega dela in njihove vloge v zdajšnjem času. Tako pravi, da so naloge socialne delavke usmerjene predvsem k dajanju pomoči in iskanju rešitev pri socialnih problemih. To pomeni, da so pomoč, reševanje problema ter iskanje novih rešitev ključni pojmi, vezani na delo socialne delavke. Nove rešitve se iščejo preko socialno-delovnega odnosa, tako da se mobilizira moč ljudi. Socialna delavka ima tudi nalogo, da izvaja različne projekte, ki vodijo k večji vključenosti učenk. Prav tako učenkam omogoča tudi novo socialno okolje, njihovo učinkovitejše vedenje, vse to pa prispeva k razvijanju boljše samopodobe. To pa se lahko uresniči le v primeru, če se vzpostavi mreža, kjer sodelujejo vsi, ki so otroku pomembni za pomoč in podporo. Pri svojem delu socialna delavka sodeluje tudi z zunanjimi institucijami, kot so npr. centri za socialno delo, zdravstveni domovi ipd.

Prva naloga socialne delavke v šolski svetovalni službi je, da vzpostavi delovni odnos z uporabnikom. To je lahko učenka, starš, učiteljica, torej nekdo, s katerim želimo sodelovati. Elementi delovnega odnosa so dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema, soustvarjanje rešitev in osebno vodenje. Pri tem se moramo opirati še na štiri sodobne koncepte v socialnem delu, ki so zelo pomembni. To so perspektiva moči, etika udeležnosti, znanje za ravnanje in ravnanje s sedanjostjo (Čačinovič Vogrinčič, 2005).

Naloge socialne delavke so naslednje:

- reševanje socialne ter zdravstvene problematike učenk;

- usmerjanje ter osebno svetovanje učenkam glede socialne in zdravstvene problematike, katera jih zadeva;
- posvetovalno delo s starši in učiteljicami glede reševanja socialne problematike učenk;
- pedagoška pomoč vodstvu šole;
- odkrivanje socialnih problematik na šoli in v njenem šolskem okolju in njenih razvojnih smereh (Jurman, 1978, str. 32–33).

Purgaj (2009) piše o tem, da socialno delo bolje prepozna ovire v socialnem okolju učenke, kot so na primer nevzdržne družinske razmere, pomanjkanje potrebščin, prostorska stiska, status glede na socialni ter ekonomski položaj in tudi izključenost zaradi drugačnosti. Torej kot pravi Čačinovič Vogrinčič (2000, str. 23) je socialno delo »kompleksna psiho-socialna pomoč pri reševanju otrokove in družinske stiske, povezane s šolo«.

Socialna pedagoginja

Socialna pedagoginja je tista, ki poučuje, razvija in izvaja delo z ljudmi in pri tem upošteva posameznikovo življenjsko okolje. Pri tem izhaja iz posameznikovih temeljnih želja, potreb ter potencialov. Njena glavna naloga je, da pomaga posamezniku pri razvijanju ustvarjalnega in aktivnega odnosa z njegovim okoljem. Osebni odnos je tisti, na katerem temelji delo socialne pedagoginje (Sande, Dekleva, Kobolt, Razpotnik, Zorc Maver, 2006).

Socialna pedagoginja je najbolj kompetentna za delo z učenkami, ki kažejo primankljaje na socializacijskem in/ali vzgojnem področju. Njena temeljna naloga je, da usposobi posameznika za samopomoč, da bo znal prevzeti lastno vlogo ter odgovornost pri reševanju svojih problemov. Področja, s katerimi se ukvarja, so: preventivno delo, delo z vrstniškimi skupinami, socialno pedagoške intervencije, sooblikovanje optimalnih pogojev za življenje ter delo, prav tako pa tudi koordiniranje med učiteljicami, starši, šolo ter zunanjimi institucijami (Šmit, 1997). V ospredju je delo z otroki z motnjami v osebnosti in vedenju oziroma z otroki, ki imajo težave v socialni integraciji. Učenke, ki imajo vedenjske težave, imajo pogosto tudi težave z učenjem ter socialno izključenostjo (Skalar, 2000).

Defektologinja oz. specialna in rehabilitacijska pedagoginja

Leta 1987 je bil prvič uveden univerzitetni program za izobraževanje defektologinj, zdaj pa tega programa ni več in so ga nadomestili s programom za izobraževanje specialne in rehabilitacijske pedagoginje, kjer izobražujejo strokovnjakinje za delo z osebami s posebnimi potrebami (Valand, 2016).

Delo defektologinje oziroma specialne pedagoginje temelji predvsem na neposredni pomoči učenkam s posebnimi potrebami. Najprej je potrebna identifikacija teh učenk, nato pa sledi določitev specialno pedagoških pristopov, svetovanje staršem, učiteljicam ter tudi vodstvu šole. Nenazadnje pa tudi spremljanje napredka učenke in spremljanje njenega celotnega šolanja (Novljan, 1992).

Njeno področje delovanja je pri vseh osnovnih dejavnostih šolske svetovalne službe, najbolj pa je učinkovita pri dejavnostih, ki so namenjene učenkam s posebnimi potrebami. V okviru svojih dejavnosti organizira in vodi izobraževanja ter posvetovanja, ki so vezana na otroke s posebnimi potrebami. Učenkam, učiteljicam in staršem svetuje o metodah, pristopih ter učnih pripomočkih, s katerimi se lahko izboljša učenje in poučevanje. Na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti ima nalogo, da analizira obstoječe stanje glede integracije otrok s posebnimi potrebami ter sodeluje pri spremembah in izboljšavah le-teh (Kavkler in Trancig 2000).

1.11 Socialno delo v svetovalni službi

1.11.1 Zmanjševanje števila socialnih delavk v svetovalni službi

Franc Pediček (1992, str. 31) postavlja začetke šolskega socialnega dela v leto 1960. Takrat so na Višji šoli za socialno delo v Ljubljani zagotovili prve naloge s tovrstno problematiko, organizirali pa so tudi trimesečno prakso na OŠ Angele Ocepek v Ljubljani.

Prva socialna delavka, ki se je zaposlila v šolstvu, je bila Karla Novak. Zaposlila se je na mesto pomočnice ravnateljice. Za formalni začetek socialnega dela v šolski svetovalni službi pa velja zaposlitev Nevenke Ahčin 1. aprila leta 1962 na Osnovni šoli dr. Vita Kraigherja v Ljubljani.

Leta 1968 je bilo, kakor poroča Pediček (1968), skupaj 51 šolskih svetovalnih delavk, ki so predstavljale večinski profil.

Ravno socialne delavke so bile tiste, ki so se uveljavljale najhitreje, kljub temu da se je začelo socialno delo neformalno uveljavljati najkasneje.

V tej tabeli vidimo, da so socialne delavke prevladovali, veliko manj je bilo psihologinj, pedagoginj pa so bili le trije.

Pedagoginja	Psihologinja	Socialna delavka	SKUPAJ
3	9	39	51

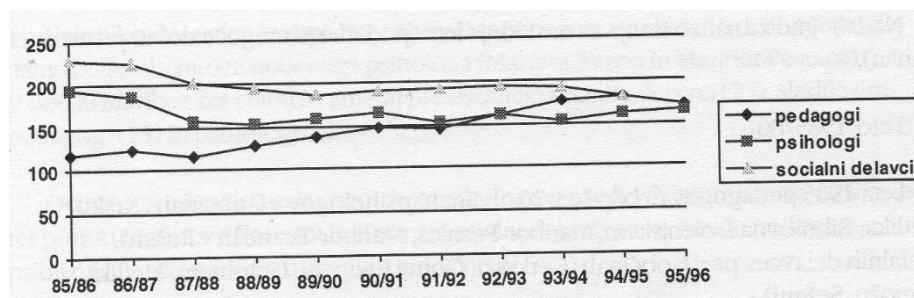
Tabela 1: Število zaposlenih (Bezić, 1999, str. 97)

Zaposlene šolske svetovalne delavke od 1976 do 1996:

Šolsko leto	Šolska pedagoginja	Psihologinja	Socialna delavka	Skupaj	Druge specialne pedagoginje
1976	46	63	126	235	
1978	53	86	155	294	
1985/86	119	193	228	540	45
1986/87	124	187	224	535	47
1987/88	117	157	200	474	29
1988/89	127	154	201	482	25
1989/90	137	158	193	488	26
1990/91	147	164	187	498	26
1991/92	145	153	189	487	27
1992/93	161	160	192	513	38
1993/94	177	153	193	523	47
1994/95	180	160	191	531	56
1995/96	171/152	165/139	181/181	537/472	47/67

Tabela 2: Število zaposlenih 1976–1996 (Bezić, 1999, str. 100)

Število zaposlovanja socialnih delavk kaže največji padec med vsemi profili, saj se je od leta 1985/86, ko jih je bilo 228 na rednih OŠ, do leta 1995/196, ko jih je bilo 181, zmanjšalo kar za 47 (Bezić, 1999).

Slika 3: Šolske svetovalne delavke v OŠ od šolskega leta 1985/1986 do 1995/1996 (Bezić, 1999, str. 101)

Iz grafičnega prikaza vidimo, da se je število svetovalnih delavk po posameznih profilih od zelo velikega razlikovanja v letih 1985/86 do 1995/96 zelo izenačilo in uravnovesilo, kar je po

mnenju Bezićeve sicer dober znak, vendar to ne pomeni, da smo dosegli cilj – timsko delo na vseh šolah (Bezić, 1999).

Žal pa se je število socialnih delavk še naprej zmanjševalo in ni ostalo uravnoteženo z ostalimi profili.

Katja Valand (2006: 44), ki je naredila raziskavo v svoji magistrski, v katero je vključila 131 osnovnih šol, je dobila naslednje rezultate, kako se je spreminjalo število socialnih delavk v osnovni šoli:

Šolsko leto	Število socialnih delavk	f	f %
2000/01	1	48	36,6
	2	3	2,3
	Skupaj	51	38,9
2005/06	1	46	35,1
	2	3	2,3
	Skupaj	49	37,4
2010/11	1	43	32,8
	2	3	2,3
	Skupaj	46	35,1
2015/16	1	37	28,2
	2	3	2,3
	Skupaj	40	30,5
$X^2 = 16,833 > x^2 (P=0,05, g=3) = 7,815$			

Tabela 3: Število socialnih delavk od leta 2000 do 2016 (Valand, 2006, str. 44)

Iz tabele lahko razberemo, da je tudi od leta 2000 do leta 2016 število osnovnih šol z zaposlenimi socialnimi delavkami padalo. V šolskem letu 2000/2001 je bilo 51 (38,9 %) osnovnih šol, ki so imele zaposleno socialno delavko, medtem ko je leta 2015/16 teh šol le še 40 (30,5 %) (Valand, 2006).

Kljub temu da je avtorica imela le manjši vzorec, pa mislim, da je realno stanje vseeno takšno, da se zaposluje vedno manj socialnih delavk v šolsko svetovalno službo.

Menim, da socialno delo lahko ponudi veliko svojega znanja in spretnosti tudi v šolski svetovalni službi, in o tem doprinosu govorim v naslednjem poglavju.

1.11.2 Doprinos socialnega dela

Blaž Mesec (1990) je tisti, ki je skoval izraz boetika, s katerim označuje vedo o socialnem delu. Kot pravi Postrak (2003, str. 27) pomeni izraz boetika »pomočoslovje« ali »preučevanje oblik dejavnosti, ki smo jih človeške skupnosti razvile za pomoč članom skupnosti v različnih vrstah stisk«. Mesec je predmet vede o socialnem delu opredelil kot »univerzalni proces pomoči človeku v stiski na družbeni, medosebni in individualni ravni in metode pomoči« (Mesec 1990, str. 146).

Postrak (2003) je mnenja, da se svetovalno delo v osnovnih šolah naslanja na iste konceptualne pristope in doktrinarna načela in na isto strokovno ozadje kot socialno delo nasploh.

Socialno delo je namenjeno vsem posameznikom, tako učenkam, njihovim staršem, učiteljicam kot ostalim strokovnim delavkam. Prednost socialnega dela je predvsem zmožnost in povezovanje vseh udeleženih do nekega skupnega cilja, kjer se lahko skupaj podajo na uspešnejšo pot. Ko gre za težave učenke, je zelo pomembno, da se pomoč zastavi tako, da se sliši glas vseh, prav tako tudi staršev, saj otroka poznajo v drugačni luči in z drugačnega zornega kota, kot jih pozna šola (Kvaternik et. al., 2011).

Tudi učenke morajo biti v šoli slišane ter udeležene. Kot pravi Čačinovič Vogrinčič (2008), koncept delovnega odnosa soustvarjanja z učenko poseže v najbolj problematičen del šolskega vsakdana, kjer otrok ni slišan in omogoči ravno nasprotno izkušnjo temu. To je izkušnja, v kateri je učenka slišana in ima pravico spregovoriti. Skupaj s starši je iz perspektive moči v pogovor vključena kot enakovreden partner, kot rečemo v socialnem delu »ekspert iz lastnih izkušenj«. Delovni odnos pa je hkrati tudi osebni odnos, saj se socialna delavka osebno odziva. To izraža preko deljenja svojih izkušenj, s tem pa ustvari okolje, ki dobro vpliva na učenko. Ker se učenka počuti spoštovana in sprejeta, lahko socialna delavka ustvarja varovalne dejavnike, prav tako pa tudi udeležnost vseh akterjev (Čačinovič Vogrinčič, 2002).

Tako kot Čačinovič Vogrinčič tudi Mešl (2005) vidi prispevek socialnega dela v svetovalni službi v šoli v vzpostavitvi in vzdrževanju delovnega odnosa. Takšen odnos zagotavlja, da so vsi akterji soudeleženi v svetovalnem odnosu, pri tem pa tudi sodelujejo. Vzpostavitev in vzdrževanje delovnega odnosa temelji na perspektivi moči ter etiki udeležnosti ter preko izvirnih delovnih projektov pomoči vedno znova ustvari prostor za vsakega posameznika in njegovo enkratnost.

Ker so v konceptu delovnega odnosa pomembni vsi elementi, od dogovora o sodelovanju, instrumentalne definicije problema in soustvarjanja rešitev do osebnega vodenja, bom vse na kratko predstavila.

➤ Dogovor o sodelovanju

To je uvodni ritual v projektu pomoči. Socialna delavka v dogovoru doseže privolitev k sodelovanju tukaj in zdaj in določi čas, ki ga imamo na voljo. Hkrati predstavi, na kakšen način se bo delalo, vzpostavi varno okolje ter povabi udeležence, da v tem okolju raziskujejo in jim dodeli vlogo in odgovornost, ki jo bodo imeli pri rešitvi.

➤ Instrumentalna definicija problema

Socialna delavka soustvari proces pomoči, kjer uporabniki raziskujejo njihov delež v rešitvi. Vsak uporabnik ima svojo definicijo problema, socialna delavka pa doda svojo strokovno interpretacijo in preko delovnega pogovora začne z oblikovanjem delovne definicije. Naloga udeležениh je, da sodelujejo pri raziskovanju in oblikovanju rešitev. V samem središču je dialog, edinstvenost učenke osebne izkušnje pa mora biti izhodiščna točka, na kateri gradimo rešitve.

➤ Osebno vodenje

Je vodenje k uresničljivim dogovorjenim rešitvam oziroma ciljem. Pri tem si postavimo vprašanja, kje smo in kam si želimo priti, torej kakšen je naš željeni razplet. O problemu se ne smemo pogovarjati v preteklosti, pač pa v sedanjosti. Delovni odnos postane osebni, ko se socialna delavka odziva osebno, obenem pa deli tudi svoje izkušnje. Socialna delavka pri tem učenki zagotavlja varne pogoje, ji nudi soudeležnost, kjer skupaj delata v določeni smeri (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 21–23).

Delovni odnos pa težko vzdržujemo, če se v praksi ne opremo še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu, ki so:

- perspektiva moči (spoštljivo iščemo moč in vire uporabnika);
- etika udeležnosti (objektivnega opazovalca nadomesti sodelovanje, v katerem nobeden nima zadnje besede in je tudi nihče ne potrebuje);
- znanje za ravnanje (socialno-delovni način ravnanja z znanjem, ki prispeva k soustvarjanju rešitev);

- ravnanje s sedanjostjo ali koncept sonavzočnosti (sedanjost, čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabnikom, je najbolj dragocen čas v projektih pomoči) (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl, Možina, 2011, str. 9–15).

Poleg koncepta delovnega odnosa je tudi izvirni delovni projekt prispevek socialnega dela v šolski svetovalni službi. Izvirni delovni projekt se ustvarja v delovnem odnosu, vanj pa zapišemo podrobnosti dogajanja, napredke, ki so se zgodili. Pri tem je pomembno, da se sproti dogovarjamo o naslednjih korakih ter o želenih izidih (Čačinovič Vogrinčič, 2008). Izvirni delovni projekt lahko uporabimo tako pri učnih kot vedenjskih in čustvenih težavah. Njegova posebnost je izvirnost, ker nastane v sodelovanju z učenko in je ustvarjen prav posebej zanjo (Magajna et al., 2008). V posebnem projektu pomoči za učenko igra pomembno vlogo razredničarka, ki je praviloma nosilka načrta za otroka, ker lahko vidi in razbere njegove učinke. Sodelujejo tudi posamezne učiteljice, starši, lahko tudi vrstniki, prostovoljci in seveda strokovnjakinje iz šolske svetovalne službe. Pri tem je pomembno, da je projekt transparentno zastavljen ter so vsi udeleženci potrdili dogovor. Dogovorjeni morajo biti tudi posamezni prispevki in zagotovljen čas za delo in sodelovanje. Učenki mora biti projekt v podporo, mora biti dostopen, transparenten, obvladljiv in razpoznaven (Čačinovič Vogrinčič, 2002).

Za izvajanje koncepta delovnega odnosa in izvirnega projekta pomoči sodobna šola potrebuje socialno delavko. To pa zato, ker potrebuje posebne kompetence soustvarjalnega sodelovanja, kjer poveže prispevke posameznika za učinkovit proces pomoči v razredu in v šoli. Pogosto se zgodi, da posebna naloga sodelovanje s starši, ki se včasih šele učijo biti skupaj z nami spoštljivi in odgovorni zavezanci, ni dovolj dobro opravljena. Pri tem je lahko v pomoč socialno delo z družino, kjer mobilizacija virov družine pogosto prinese obrat v uspešni pomoči (Čačinovič Vogrinčič, Mešl, 2012).

Lea Šugman Bohinc (2014, str. 43–45) pravi, da je prispevek socialnih delavk šolski svetovalni službi zelo poseben in pomemben in se ga ne da nadomestiti ter je nepogrešljiv za vzgojno-izobraževalne institucije. Socialne delavke imajo po končanem magisteriju socialnega dela posebne kompetence, ki še posebej dajejo pomemben prispevek k šolskemu svetovalnemu delu. Te kompetence so naslednje:

- znanje za delo tako s posamezniki kot s skupinami;
- razumevanje revščine (kako se razvije, kateri so družbeni vzroki zanjo, kakšne so njene posledice ipd.);
- razumevanje nasilja;

- usposobljenost za izdelavo analize tveganja;
- usposobljenost za koordinacijsko vlogo mreženja, ki deluje v smeri reševanja individualnih, skupinskih, družbenih problemov in izboljšanja trenutnih razmer.

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2012) svoje razočaranje glede zmanjševanja zaposlovanja socialnih delavk izrazita v naslednjem zapisu: »Prav v času, ko vedno več učencev potrebuje pomoč socialnega dela, se zmanjšuje zaposlovanje teh strokovnjakov. Najbrž ni naključje, da se prispevek pomoči svetovalne službe oži na pomoč pri motnji, problemu. Medicinski model začne prevladovati tam, kjer nikakor ne bi smel« (Čačinovič Vogrinčič, Mešl, 2012, str. 24).

2 Problem

V svoji magistrski nalogi sem želela pisati o svetovalnem delu, saj me je k temu pritegnil magistrski program vzgoje in izobraževanja, ki se je odvijal na fakulteti. Bolj kot ne vsi v tem programu smo bili zelo razočarani, ko smo ugotovili, da naši programi in predmeti na fakulteti ne zadostujejo za zaposlitev v šolski svetovalni službi in je potrebna še pedagoško-andragoška izobrazba. Ugotovili smo tudi, da se v svetovalno službo ne zaposluje več toliko socialnih delavk kot v preteklosti. Praktični del študija bi morali opraviti pri socialni delavki, ki je zaposlena v svetovalni službi (v kolikor smo želeli opravljati delo v svetovalni službi), vendar na Koroškem, kolikor sem se pozanimala (na internetu), ni bila zaposlena niti ena socialna delavka v osnovni šoli. Po pričevanju nekaterih ravnateljic šol, kjer smo opravljali svoje prakse naj ne bi bili dovolj »sposobni« za to delovno mesto in zato raje zaposlijo drug profil. Sama se s tem ne bi strinjala, saj mislim, da ima socialno delo veliko ponuditi, sploh pomemben vidik se mi zdi koncept delovnega odnosa in individualni projekt pomoči, poleg tega pa se mi zdi, da smo najbolj usposobljeni za delo z ranljivimi skupinami, kjer gre za razne socialne težave in probleme. Ko sem bila sama še v osnovni šoli, so učiteljice večkrat rekle učenkam, ki so delale nemir, da jih bodo poslale k svetovalni delavki. Svetovalno delavko sem jaz v osnovni šoli videla le enkrat, in sicer samo takrat, ko smo imeli »razgovore« za nadaljevanje šolanja oziroma poklicno usmerjanje. Ravno zaradi tega me je tudi zanimalo, ali šolska svetovalna služba še vedno deluje bolj kurativno kot pa preventivno, kot je to veljalo nekoč. Velikokrat slišimo in preberemo, da so svetovalne delavke v svetovalni službi le kot »servis«, na katerega vsi prelagajo delo, ki bi ga lahko opravili sami. Zanimalo me je, ali se svetovalne delavke počutijo v podrejenem položaju v primerjavi z ostalim pedagoškim kadrom. Navsezadnje pa me je

zanimalo tudi, kako so učiteljice zadovoljne s svetovalno službo, kako pogosto tja pošiljajo učenke in kako bi po njihovem mnenju lahko svetovalne službe še pomagale. Namen sem imela narediti še ankete z učenkami, vendar tega zaradi korona virusa in zaprtja šol nisem mogla izpeljati.

Raziskovalna vprašanja (za šolske svetovalne delavke):

- Kako dolgo ste že zaposleni kot svetovalna delavka?
- Kakšna je vaša izobrazba?
- Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?
- Kateri model se uporablja pri vas – je to preventivni model ali krizno-kurativni model (vzrok)?
- Katerega od teh dveh modelov si bi vi želeli na vaši šoli?
- Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učenke zaradi različnih razlogov?
- Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki interventno priskoči samo ob različnih motnjah in težavah (vzrok)?
- Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?
- Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?
- Kdo prevzame kakšne funkcije?
- Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli (podrejeno/sodelovalno)?
- Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah vedno manj socialnih delavk?
- Kakšne kompetence bi morala imeti socialna delavka za večjo zaposljivost v svetovalni službi?
- Kaj bi lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

Raziskovalna vprašanja (za učiteljice):

- Koliko časa ste že na šoli?
- Na kateri stopnji poučujete (razredni/predmetni)?
- Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1–5?
- Kolikokrat ste poslali učenko k svetovalni službi?
- Zakaj ste poslali učenko k svetovalni službi?
- Kako je pomagala svetovalna služba pri tem?
- Kje bi svetovalna služba še lahko pomagala?

3 Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je empirična, saj sem gradivo zbirala povsem na novo in ne iz že obstoječega gradiva. Opravila sem kvalitativno analizo, ker so vrednosti spremenljivk navedene z besednimi opisi, zbrana gradiva pa sem obdelala in analizirala na besedni način. Del moje raziskave je tudi kvantitativen, saj sem v 10 primerih zbirala podatke preko anket, dobljene podatke pa sem preštevala in kvalitativno obdelovala (Mesec, 1997). Z anketo sem pridobivala informacije na temo svetovalne službe.

Moja raziskava je tudi eksplorativna ali poizvedovalna, saj sem se seznanila tako s pogledom šolskih svetovalnih delavk kot tudi učiteljic.

3.2 Spremenljivke oziroma teme raziskovanja

Osnovna tema magistrske naloge je socialno delo in svetovalno delo v osnovnih šolah. Ostale teme so še poklicni profili, modeli, odnosi, funkcije, socialno delo.

Spremenljivke pa so čas na šoli, stopnja poučevanja, zadovoljstvo s svetovalno službo, kolikokrat so poslali učenko v svetovalno službo, kaj je bil vzrok, pomoč svetovalne službe, kje bi še lahko pomagala.

3.3 Merski instrumenti in viri podatkov

Za merski instrument sem uporabila strukturiran intervju, saj sem vsem svetovalnim delavkam poslala isti vprašalnik preko elektronske pošte (Mesec, 1997). Prav tako pa sem pri raziskovalnem delu uporabila tudi anketo, saj sem preko spletne platforme 1KA zbrala podatke preko anketnega vprašalnika.

3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec

Prvo populacijo sestavljajo svetovalne delavke v osnovnih šolah v Sloveniji in jih je približno 785 (podatki iz leta 2018 po Statističnem uradu). Ker bi bilo preobsežno, da bi v svojo raziskavo vključila vse, sem izbrala vzorec. Izbrala sem 6 svetovalnih delavk. Vzorec je neslučajnosten in priročen, saj sem pisala več svetovalnim delavkam maile, če bi mi odgovorile in tisto, ki mi je odgovorila, sem vključila. Priročen je tudi, ker sem nekaj kontaktov dobila kot pravimo preko metode snežne kepe, kjer en pozna nekoga, ki je primeren kandidat in bi bil pripravljen sodelovati in tako naprej.

Drugo populacijo pa sestavljajo učiteljice v osnovnih šolah v Sloveniji, ki jih je približno 18.196 (podatki iz leta 2018 po Statističnem uradu). Tudi tukaj sem izbrala vzorec, saj bi bila raziskava preobsežna. Izbrala sem 10 učiteljic. Ta vzorec je bil neslučajnosten in priročen, saj sem podatke zbiral preko ankete 1KA, ki sem jo objavila v več skupinah na Facebooku. Želela sem si tudi, da je približno polovica učiteljic na razredni stopnji, polovica pa na predmetni. Zato sem spremljala, kdo je rešil ankete, in če je bilo z ene stopnje rešenih več, sem nato bolj nagovarjala učiteljice z druge stopnje, da rešijo anketo.

3.5 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbiral z metodo spraševanja, za kar sem uporabila strukturiran intervju ter ankete. Strukturiran intervju je potekal pisno preko elektronske pošte (zaradi zaprtja šol ni šlo drugače), ankete pa preko interneta, preko spletne platforme 1KA.

Vprašanja glede tega, ali bi lahko prišla na šolo in opravila intervjuje in ankete, sem še pred epidemijo ter zaprtjem šol poslala na maile petih koroških šol. Odgovor sem dobila od ene, da to trenutno ni mogoče (ker so se ravno pogovarjali o zaprtju šol), od ostalih pa nikoli nisem dobila odgovora. Ker so se nato zaprle šole za dolgo časa, sem se odločila, da bom spremenila metodologijo in tudi zbiranje podatkov. Iz populacije sem izključila učenke, saj do njih nisem mogla priti, obdržala pa sem svetovalne delavke in učiteljice. Ker ni bil možen fizični stik, sem intervjuje poslala preko maila. Nekaj kontaktov sem dobila tako, da sem na več šol poslala vprašalnike in prošnje za izpolnitev, nekaj pa sem jih pridobila kot rečeno z metodo snežne kepe, saj sem dobila kontakte tako, da eden pozna drugega, ki bi bil pripravljen rešiti vprašalnik in tako naprej. Tako sem dobila skupaj 5 rešenih vprašalnikov. Ker mi socialne delavke niso

odpisale, razen ena, ki je po poklicu tudi pedagoginja in nima tako pozitivnega mnenja o socialnem delu v šolski svetovalni službi, sem se odločila, da vključim 2 odgovora socialne delavke, ki je zaposlena na šoli s prilagojenim programom in je rešila vprašalnik. Ko sem pisala maile, sem spregledala, da je zaposlena v šoli s prilagojenim programom, moja magistrska naloga pa bolj temelji na »navadnih« osnovnih šolah. Kljub temu sem si želela vključiti njena dva odgovora, saj se mi zdi pomembno, da se vidi tudi pogled socialne delavke, ki socialno delo vidi kot pomembno stroko v šolski svetovalni službi. Ker se mi je zdelo, da bom prišla do stika z učiteljicami najlažje preko internetnih medijev, sem ustvarila anketo v spletni platformi 1KA in nato spletno povezavo do ankete objavila v več skupinah na Facebooku. Tako sem dobila rešenih 10 anket. Bila sem presenečena nad odzivom tako svetovalnih delavk, ki sem jim poslala maile, kot nad reševanjem anket na Facebooku, saj sem si predstavljala, da bodo svetovalne delavke bolj odzivne na maile in mi bodo pripravljeni pomagati. Tako pa jih večina niti odpisala ni, da niso pripravljene sodelovati. Tudi reševanje anket je trajalo več časa, kot sem sprva mislila, saj sem jih objavila v več skupinah, potrebovala pa sem le 10 izpolnjenih anket. Verjetno pa je zato bila kriva tudi epidemija. Podatke iz vprašalnikov in anket sem zbirala od 4. 5. 2020 do 30. 5. 2020.

3.6 Obdelava gradiva

Gradivo sem tako kvalitativno kot kvantitativno obdelala. Mesec (1997) pojasnjuje, da lahko postopek obdelave kvalitativne analize razdelimo na šest korakov, in sicer na urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, odprto kodiranje, izbor in definiranje relevantnih pojmov in virov, odnosno kodiranje ter oblikovanje končne teoretične formulacije.

Ker sem imela vprašalnike že napisane na list, saj sem jih dobila rešene preko maila, sem lahko kar pričela s kodiranjem. Najprej sem odprto kodirala vsak vprašalnik posebej in vprašalnike vsakega posebej označila s črkami A, B, C, D, E in F. Na tak način jih bomo prepoznali, saj bodo intervjuji anonimni. Posamezne dele stavkov sem ločila s poševnimi črtami, da sem dobila enote kodiranja. Pri odprtem kodiranju sem si pomagala s tabelo. Izjave sem razširila v pojme in jih nato razdelila v kategorije in teme. Sledilo je še osno kodiranje, ko sem združila vse pojme in kategorije pod temo, h kateri spadajo. Po pridobitvi rezultatov s pomočjo kodiranja sem zapisala še rezultate, razpravo in sklepe.

Anketne vprašalnike sem obdelala kvantitativno. Najprej sem odgovore na vprašanja pogledala in jih razdelila na enake oziroma podobne odgovore. Tako sem videla, kateri odgovori se ponavljajo in kateri ne. Pri vprašanjih, kjer je bilo večje število odgovorov na eno ali drugo vprašanje, sem izračunala tudi povprečje.

4 Rezultati

Rezultate sem predstavila tako, da sem združevala kategorije in pojme, ki so spadali k določeni temi in so se med seboj povezovali. Ker so si nekatere teme podobne, sem jih med seboj združila. Rezultate predstavljam tako, da so ločeni po temah, ki sem jih izbrala s pomočjo raziskovalnih vprašanj. Med eno izmed predstavljenih tem sem vključila tudi rezultate iz anket učiteljic, saj so pomembni za to temo.

4.1 Trajanje zaposlitve svetovalna delavka, njihova izobrazba ter izobrazba ostalih svetovalnih delavk

Trajanje zaposlitve svetovalna delavka je med intervjuvanimi dokaj raznolika, njihova izobrazba pa je v večini pedagoške smeri. Nekatere izmed njih svetovalno delo opravljajo le delno.

Šolska svetovalna delavka A je v šolski svetovalni službi zaposlena 6 let »Približno 6 let.« (A1), njena izobrazba pa je magistrica znanosti s področja pedagogike »Magistrica znanosti s področja pedagoških znanosti.« (A2). Pred tem je bila profesorica matematike in pedagogike »Pred tem profesorica matematike in pedagogike.« (A3).

Šolska svetovalna delavka B je v šolski svetovalni službi zaposlena 33 let »33 let.« (B1), kjer kot svetovalna delavka v šoli in vrtcu dela za polovični čas, polovico pa je izvajalka dodatne strokovne pomoči »Zaposlena sem kot svetovalna delavka v šoli in v vrtcu za polovični delovni čas, polovico pa sem izvajalka dodatne strokovne pomoči (po odločbah).« (B2). Po izobrazbi je univerzitetna diplomirana pedagoginja »Univerzitetna diplomirana pedagoginja.« (B3), ima pa dokončano tudi Fakulteto za socialno delo »Sama imam dve fakulteti, ena je tudi socialno delo.« (B36).

Šolska svetovalna delavka C je v šolski svetovalni službi zaposlena 20 let *»Na šoli sem zaposlena dvajseto leto,«* (C1), kjer 18 let kombinirano dela v svetovalni službi in izvaja dodatno strokovno pomoč *»od tega približno 18 let kombinirano delam v svetovalni službi in izvajam dodatno strokovno pomoč.«* (C2). Po izobrazbi je profesorica socialne pedagogike *»Profesorica socialne pedagogike.«* (C3).

Šolski svetovalni delavec D je v šolski svetovalni službi zaposlen skoraj 2 leti *»Kot svetovalni delavec delam na šoli skoraj dve leti.«* (D1). Po izobrazbi je magister inkluzivne pedagogike *»Po izobrazbi sem mag. inkluzivne pedagogike.«* (D2).

Šolska svetovalna delavka E pa je v šolski svetovalni službi zaposlena 1 leto *»eno leto redno zaposlena.«* (E2). Pred tem je tam delala 3 leta prostovoljno *»Tri leta prostovoljno«* (E1). Po izobrazbi je magistrica profesorica pedagogike *»Mag. prof. pedagog.«* (E3).

Število zaposlenih v šolski svetovalni službi se giblje od dveh do osem zaposlenih. Tudi izobrazba drugih zaposlenih je dokaj raznolika. Manjkajo pa socialne delavke.

Profili drugih svetovalnih delavk so tako socialna pedagoginja *»Socialna pedagoginja«* (A4), pedagoginja-psihologinja *»pedagoginja-psihologinja«* (A5), pedagoginja *»Dve pedagoginji,«* (B4), psihologinja *»Psiholog,«* (E4), specialna pedagoginja *»specialni pedagog.«* (C5), in inkluzivna pedagoginja *»inkluzivni pedagog,«* (E5).

Pri sogovornikih in tudi pri ostalih svetovalnih delavkah, ki so zaposlene v šolski svetovalni službi, se pojavlja deljeno delo *»ki svoje delo prav tako dopolnjujeta.«* (B5), *»sodelavka, ki je psihologinja in obenem pom. ravnateljice.«* (D3).

4.2 Model svetovalne službe, ki velja v svetovalni službi in željeni model (preventivni ali krizno-kurativni model)

Prevladujoči model v dveh šolah v svetovalni službi je preventivni model *»bolj uporablja preventivni model«* (A7), *»Torej praticiramo preventivni model postopanja, osveščanja, vzgajanja in obenem socializiranja.«* (D6), na dveh šolah pa pravita svetovalni delavki, da se kombinirano uporabljata oba modela *»Kombinirata se oba modela«* (C6), *»Oba.«* (E8). Na eni šoli pa je svetovalna delavka izpostavila, da se uporablja kurativni model *»Prav gotovo je to kurativni model.«* (B6).

Vzrok za to, da se na eni izmed šol uporablja bolj preventivni model je v dobri komunikaciji med zaposlenimi in svetovalno službo *»ker je dobra komunikacija med zaposlenimi in svetovalno službo.«* (A8) in v primeru, da je potrebno, razredničarke vključijo svetovalno delavko v reševanje težave *»V primeru, da je potrebno razredniki vključijo svetovalno delavko pri reševanju težave.«* (A9). Svetovalni delavec je mnenja, da ne morejo delovati ne-preventivno, ker to od njih zahtevajo zapleteni odnosi med učenkami, ki so odraz družinske ter družbene stiske *»Nikakor ne moremo ne-preventivno delovati, ker to od nas zahtevajo zapleteni odnosi med učenci, ki so odraz družinske ter družbene problematike (ne-socializiranost, verbalno nasilje, fizično nasilje ipd.«* (D4). Ker učenke poznajo veliko pravic, odgovornega ravnanja, delovnih navad in dolžnosti pa ne *»Veliko je pravic, odgovornega ravnanja, delovnih navad in dolžnosti pa ni privzgojenih (kršenje pravil).«* (D5), morajo delovati preventivno.

Medtem ko ena sogovornica vidi vzrok, da se na njihovi šoli bolj uporablja krizno-kurativni model v tem, ker so preveč obremenjeni in imajo za preventivo premalo časa *»Svetovalni delavci smo zelo obremenjeni in težko delujemo preventivno.«* (B8).

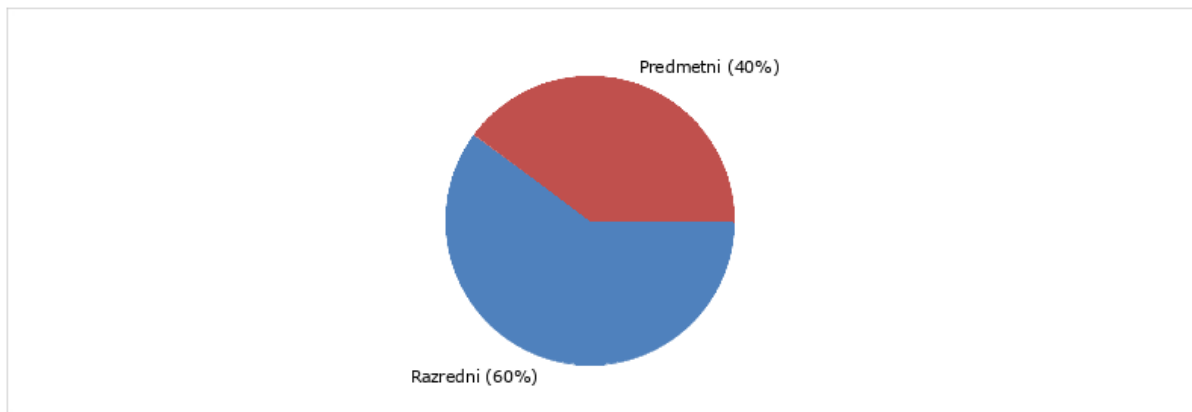
Marsikdo ob pojmu šolska svetovalna služba pomisli na reševanje že nastalih težav, kar pa ni edina naloga svetovalne službe, saj se ukvarjajo tudi s preventivnimi dejavnostmi, kot so razni posveti z učiteljicami o pristopu k učenkam s posebnimi potrebami, organizacija raznih izobraževanj, tematske ure *»Res je, da ob pojmu šolska svetovalna služba najprej pomislimo na reševanje že nastalih težav, čemur je v veliki meri tudi namenjena; podpora učencev, ki imajo težave na učnem, socialnem, osebnostnem področju ...,«* (C7), *»Obstaja pa tudi veliko dejavnosti, ki so namenjene preventivi; posvetovanje z učitelji o ustreznih pristopih učencem s posebnimi potrebami, tematske ure oddelčnih skupnosti, organizacija izobraževanj za strokovne delavce šole in starše.«* (C9). Za izvajanje preventivnih delavnic pa se povezujejo tudi z zunanjimi ustanovami in posamezniki, kot so Društvo Projekt Človek, Marko Juhant, Simona Levč... *»Za izvajanje različnih preventivnih dejavnosti za učence (delavnic, predavanj ...) se povezujemo tudi z zunanjimi ustanovami; Društvo Projekt Človek, Altra ... in posamezniki strokovnjaki kot so Andrej Pešec, Simona Levč, Marko Juhant, dr. Lucija Čevnik idr.«* (C10). Sogovornica torej v teh stvareh vidi, zakaj se na njihovi šoli uporabljata oba modela enakovredno. Druga svetovalna delavka pa vidi enakovrednost uporabe modelov v tem, ker so potrebe otrok različne in na šoli nastajajo sistemski in organizacijski problemi, ki jih je potrebno rešiti *»Zaradi različnih potreb otrok«* (E9), *»ter sistemskih in organizacijskih problemov ali situacij, ki nastajajo v šoli.«* (E10).

Štiri svetovalne delavke in delavec so mnenja, da si želijo, da bi na šoli veljal preventivni model *»želim, da bi bil vedno preventivni model.«* (A11), *»Želela bi si, da bi to seveda bila preventiva.«* (B9), *»Seveda preventivni model, ki se že prakticira.«* (D7), *»Prvega.«* (E11), ena svetovalna delavka pa je mnenja, da je pomembno, da se prepletata oba modela *»pomembno, da se prepletata oba.«* (C11). Vzrok vidi v tem, da je potrebno v čim večji meri prispevati k optimalnemu razvoju vseh učenk in preprečiti morebitne težave, torej je v tem primeru pomemben preventivni model; ker pa vsega ni mogoče predvideti in preprečiti, pa potrebujemo tudi kurativni model *»treba v čim večji meri prispevati k optimalnemu razvoju vseh udeležencev VIZ in preprečiti morebitne težave – s tega vidika je preventivni model zelo pomemben.«* (C12) *»Vsega pač ni mogoče predvideti/preprečiti, zato potrebujemo tudi krizno-kurativni model za pomoč v primerih, ko so se težave že pojavile.«* (C13).

4.3 Pošiljanje učenk v svetovalno službo s strani učiteljic

Svetovalne delavke in delavec menijo, da je čisto odvisno, kako pogosto pošiljajo učiteljice učenke v šolsko svetovalno službo. Ena svetovalna delavka pravi, da je pošiljanje zelo različno, da nekatere nikoli ne pošljejo, druge občasno, redke pa so takšne, ki jih pošiljajo večkrat *»Zelo različno.«* (C14), *»Nekateri učitelji nikoli, drugi občasno, redki so takšni, ki jih pošiljajo večkrat.«* (C15). Svetovalni delavec pravi, da imajo skoraj vsak dan v tednu primer, ko obravnavajo problematično vedenje, s tem vidikom, da se po pomoč obračajo tudi k drugi svetovalni delavki in ravnateljici *»Skoraj vsak dan v tednu, obravnavamo kak primer problematičnega vedenja.«* (D9), *»Ob tem je potrebno upoštevati, da se učenci v težavah obrnejo po pomoč tudi k sodelavki psihologinji in ravnateljici.«* (D10). Ena od svetovalnih delavk pove, da k njej pošiljajo učence bolj poredko, saj je za to zadolžena druga svetovalna delavka *»K meni bolj poredko«* (A12), *»za pogovore z učenci bolj zadolžena druga svetovalna delavka.«* (A13), *»V primeru, da je ona odsotna oziroma zasedena pridejo k meni.«* (A14), *»To pa pomeni nekajkrat na leto.«* (A15). Ena od svetovalnih delavk ima samo redne učenke in k njej pride le okrog 3x na leto nova učenka, pa še to z odločbo o usmeritvi, torej k njej učiteljice ne pošiljajo učenk *»Imam redne učence.«* (E12), *»Ko dobijo odločbo o usmeritvi, pa pridejo novi.«* (E13), *»Cca. 3x na leto kakšen nov učenec.«* (E14). Ena od vprašanih pa izpostavi, da je večkrat ona tista, ki učiteljice seznani z določenimi problemi učenk *»Velikokrat sem jaz pobudnica, ki učitelje seznanim z določenimi težavami.«* (B10).

O pošiljanju otrok k svetovalni službi sem povprašala tudi učiteljice v anketi. Šest izmed njih poučuje na razredni stopnji, štiri pa na predmetni.

Slika 4: Graf o stopnji poučevanja

Na šoli so različno dolgo. Po ena učiteljica je na šoli po 1, 4, 5, 31 in 35 let. Po dve učiteljici pa sta na šoli 9 in 10 let. Povprečni čas na šoli je torej 12,4 let.

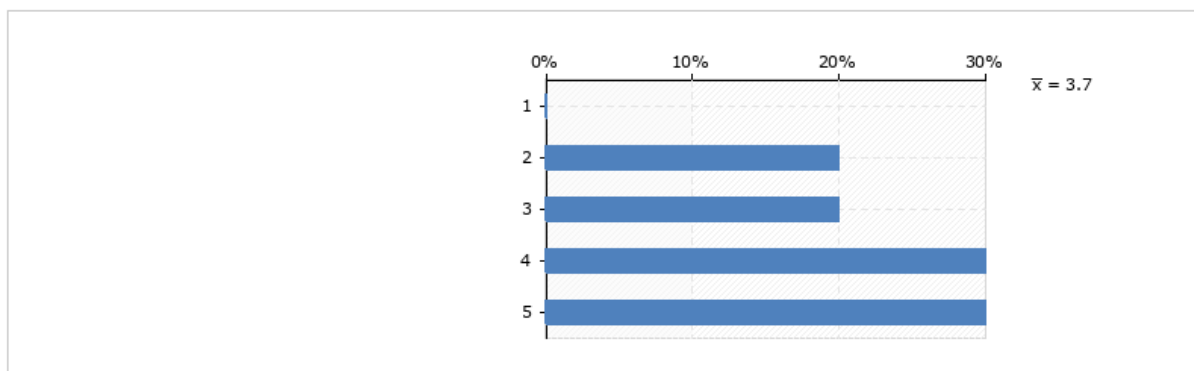
Na vprašanje, kolikokrat ste poslali učenko k svetovalni delavki, sem dobila različne odgovore. 4 izmed anketiranih so odgovorile, da nikoli – vse poučujejo na razredni stopnji. Po eden odgovor je bil 2x, 10x, 30x in redno, dva odgovora pa sta se glasila velikokrat. Učiteljica, ki je že najdlje zaposlena na šoli, torej 35 let, na predmetni stopnji, tudi najbolj redno pošilja učenke v svetovalno službo.

Na vprašanje, zakaj ste poslali učenko k svetovalni delavki, 4 učiteljice niso mogle podati odgovora, saj še niso poslale učenke k svetovalni delavki. Po en odgovor pa takole: preveč moteč za normalno izvajanje pouka; pogovor o nadaljnjem izobraževanju, subvencionirana prehrana; neprimerno vedenje, pogosto zamujanje, kršenje šolskih pravil; zaradi svetovanja zaradi težav, ki jih ima otrok, zaradi različnih opažanj, ki pri otroku niso bila vsakdanja, zaradi trenutne pomoči, ki jo je otrok potreboval, zaradi usklajevanja procesov, ko so se pojavile težave; nasilje, prepir, bolezen (slabo počutje), motenje pouka; zaradi neprimerne obnašanja, zaradi različnih težav z učencem, s sledenjem pouku. Če torej povzamemo, je največ otrok prišlo k svetovalni delavki zaradi motenja pouka.

Pri vprašanju, kako je svetovalna delavka pomagala pri tem, zopet nisem dobila štirih odgovorov, saj še niso poslale učenke v svetovalno službo. Tri anketirane so napisale pogovor z učenko ali starši, po en odgovor pa je bil: svetovanje, formalno; z različnimi pristopi, s pogovori, s svetovanjem, s skupnimi srečanji, s povezovanjem z različnimi službami; pogovor z učenko, individualno delo.

Na vprašanje, kako bi lahko svetovalna služba še pomagala, zopet ni bilo štirih odgovorov, saj še niso poslale učenke k svetovalni delavki. Ena izmed anketiranih ni odgovorila, ena je odgovorila, da ne ve, da ni svetovalna delavka, spet druga je odgovorila, da imajo svetovalne delavke zelo dolg opis nalog. Ena od učiteljic si želi več pomoči pri določenih težavah, druga je mnenja, da bi se lahko svetovalna delavka pogosteje vključevala v procese opazovanja s takojšnjim usklajevanjem. Zadnji odgovor anketiranke se glasi, da bi lahko pripravila načrt dela z učenko, jo usmerila in bolj natančno spremljala.

Na vprašanje, ki se glasi, kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5, so bili naslednji odgovori: 1 ni obkrožila nobena, 2 sta obkrožili dve, 3 sta obkrožili dve, 4 so obkrožile tri, 5 pa so obkrožile tri. Povprečje torej znaša 3,7.

Slika 5: Graf o zadovoljstvu učiteljic s svetovalno službo

4.4 Razmerje med svetovalno službo in drugimi deli ter počutje kot strokovni servis

Vse izmed vprašanih so odgovorile, da doživljajo razmerje med svetovalno službo in drugimi deli kot sodelovalno »Je sodelovalno.« (E25), »Razmerje med šolsko svetovalno službo in ostalimi strokovnimi sodelavci doživljam kot sodelovalno.« (C35). Pri tem gre za služenje v pozitivnem smislu, torej za nudenje podpore, skupno iskanje rešitev in ne za odnos podrejenosti v smislu hierarhije »Ne gre za odnos podrejenosti drugim v smislu hierarhije ampak za služenje v pozitivnem smislu – nudenje podpore, skupno iskanje rešitev itd.« (C36). Ena od svetovalnih delavk je povedala, da brez sodelovanja in VI dela svetovalna služba ne bi mogla obstati »Brez sodelovanja z drugimi strokovnimi delavci in VI delom svetovalna služba ne bi mogla obstati.« (E26).

Svetovalne delavke se v večini primerov ne počutijo kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil samo ob različnih motnjah in težavah. Tako so odgovorile tri od petih izprašanih svetovalnih delavk »Ne,« (E15), »Svojega počutja pri tem delu ne dojemam na tak način.« (D11), »Ne, nikoli se ne počutim tako« (A16). Vzrok za to vidijo v tem, da je svetovalna služba namenjena temu, da priskoči na pomoč v primeru težav in se v vzgojno-izobraževalni proces vključujejo aktivno in ga tudi sooblikujejo »svetovalna služba namenjena temu, da priskoči na pomoč v primeru težav« (A17), »Zato, ker se v vzgojno-izobraževalni proces vključujem aktivno in ga sooblikujem z zastavljenimi prioritetskimi nalogami, skupaj z načrtovanim življenjem in delom naše šole.« (D12). Ena od svetovalnih delavk je povedala, da se ne počuti tako zaradi tega, ker je na šoli dovolj svetovalnih delavk in uspejo reševati vse težave »ker nas je na šoli 8 svetovalnih delavk in zaenkrat uspešno rešujemo težave učencev.« (E16). V nasprotnem primeru pa so pri eni od svetovalnih delavk preveč obremenjene z različnimi nalogami in ravno to je razlog, zakaj se ona počuti kot strokovni servis »Verjetno je to res.« (B11), »tako da res v veliki večini pomagamo gasiti požar.« (B12). Ena od svetovalnih delavk pa je omenila, da se v večini primerov ne počuti kot strokovni servis, saj s sodelavci sodelujejo in iščejo rešitve »V večini primerov ne« (C16), »saj s sodelavci sodelujemo na način, da skupaj iščemo rešitve za nastale težave.« (C17).

4.5 Funkcije in naloge šolske svetovalne službe ter problemi socialnih funkcij

V šolski svetovalni službi opravljajo različne funkcije in naloge, ki pa so odvisne tudi od poklicnega profila. Njihove naloge so vpis šolskih novincev, svetovalno in posvetovalno delo z učenkami, učiteljicami ter starši, socialno ekonomske stiske (subvencioniranje) ter prevoz učenk. Njihove naloge so tudi karierna orientacija ter koordinacija z nadarjenimi učenkami. Svetovalne delavke imajo tudi nalogo, da vodijo in zbirajo dokumentacijo, da se izobražujejo in strokovno izpopolnjujejo »Strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje.« (D28). Pomembna naloga je tudi sodelovanje z zunanjimi institucijami »sodelovanje z zunanjimi ustanovami (CSD, ZRSŠ, Policija, sodišče, društva ...)« (C28). Izvajajo tudi koordinacijo z učenkami priseljenkami. Ena od svetovalnih delavk izvaja tudi vaje za zbranost in pozornost ter mediacijo »izvajanje vaj za zbranost in pozornost,« (E20), »mediacija..« (E21). Nekaj svetovalnih delavk pa izvaja tudi dodatno strokovno pomoč »Nudenje dodatne strokovne pomoči (DSP),« (E19). Posebej pogojene naloge imajo specialne pedagoginje, ki delajo predvsem z učenkami s posebnimi potrebami.

V veliki meri delitev funkcij ureja ravnateljica in pomočnica ravnateljice »to ureja ravnatelj in pomočnica ravnatelja.« (A29). Na eni šoli imajo vodjo (psihologinjo), ki razporeja učenke z odločbami med kader »Imamo vodjo (psihologinjo), ki razporeja učence z odločbo med kader.« (D22). Večinoma pa se vse to dogaja v dogovoru s svetovalnimi delavkami. Naloge se razdelijo glede na profil izobrazbe, interesov in izkušenj.

Kadar se na šolsko svetovalno službo obrne učenka s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini), v dveh primerih svetovalni delavki prevzameta primer, pri drugih primerih pa takšne situacije prepustijo svojim sodelavkam »V primeru težav v družini prevzame sodelavka, saj je primarno ona zadolžena za pogovore.« (A20). Najprej se z učenko pogovorijo svetovalne delavke, če je potrebno, se potem vključi tudi starše, razredničarke in zunanje sodelavce, kot so CSD, Svetovalni center, Pedopsihiatrija »po potrebi se povežem tudi z zunanjimi sodelavci (Center za socialno delo, Svetovalni center, Pedopsihiatrija ...).« (B15). Kot pravi ena sogovornica, pa nenadne probleme največkrat rešujejo s timskim delom »Največkrat pa nenadne probleme rešujemo s timskim delom.« (E18).

4.6 Zaposlovanje socialnih delavk in doprinos socialnega dela v šolsko svetovalno službo

Ena od šolskih svetovalnih delavk je izpostavila, da je dobro, da ima šola zaposleno socialno delavko, a zaradi razpoložljivosti kadra ponekod to ni možno »Dobro je, da ima šola zaposlenega socialnega delavca« (A34), »vendar ponekod to ni možno, saj ni razpoložljivega kadra.« (A35). Razlog za to vidi svetovalna delavka v tem, da v šolah raje zaposlijo profile, ki jih zahtevajo tudi v odločbah učenk s posebnimi potrebami »v šolah raje zaposlijo strokovni kader, ki se ga zahteva tudi v odločbah učencev s posebnimi potrebami kot ustrezne izvajalce dodatne strokovne pomoči.« (C37). Tudi premajhna prepoznavnost strokovnega profila socialne delavke in povezovanje tega s centri za socialno delo in domovi za starejše bi bilo lahko krivo za manjše zaposlovanje. Kot pravi ena svetovalna delavka, ki ima dokončano tudi fakulteto za socialno delo poleg pedagoške, pa je to, da se v šolo ne zaposluje toliko socialnih delavk, kar vrede, saj so pedagoginje, socialni pedagoginje ter psihologinje veliko bolj primerne za delo v svetovalni službi »Mislim, da je to kar v redu. Pedagogi, socialni pedagogi, psihologi so veliko bolj primeri za svetovalno službo kot pa socialni delavci.« (B32). Ena od svetovalnih delavk pa ima izkušnje, da je zastopanost socialnih delavk v šolski svetovalni službi enaka drugim profilom. Svetovalna delavka, ki je zaposlena v osnovni šoli s prilagojenim programom

pa je mnenja, da so vsa znanja, ki jih ima katerikoli profil v šolski svetovalni službi dobrodošla *»vsak strokovni delavec svetovalnega dela različnih izobrazb ima znanja, ki so dobrodošla pri svetovalnem delu.«* (F1).

Za večjo zaposljivost bi socialne delavke potrebovale več znanja iz psihologije in predvsem iz pedagogike. Tudi zakonodaja ne dopušča zaposlovanja brez opravljene pedagoško-andragoške izobrazbe *»Več znanja iz pedagogike ter psihologije, predvsem iz pedagogike.«* (B34), *»Tudi zakonodaja ne dopušča zaposlitve socialnim delavcem, saj morajo opraviti oziroma si pridobiti pedagoško andragoško izobrazbo.«* (B35). Potrebovale bi tudi kompetence, ki bi ji približale življenje ter delo na šolah ter prakso s tega področja *»Kompetence, ki bi mu približale življenje in delo vzgojno-izobraževalnih ustanov in praktične izkušnje iz tega okolja (praksa v času študija).«* (D42). Za večjo zaposljivost bi potrebovale tudi več znanja za delo z učenkami s posebnimi potrebami, kompetence učenje učenja ter timskega dela.

Socialno delo bi v šolsko svetovalno službo lahko doprineslo predvsem znanje s področja socialnih problemov, ki pa se na šoli pogosto pojavljajo. Doprinese lahko tudi dobro prakso postopanja pri vključevanju v družbeno življenje kot tudi pri socializaciji *»Socialno delo lahko doprinese dobro prakso postopanja pri socializaciji in vključevanju v družbeno življenje in delo.«* (D43). V podporo so lahko tudi sodelavkam z intervizijo, supervizijo in pri preprečevanju izgorelosti *»Pomoč zaposlenim pri skrbi zase v smislu intervizije, supervizije, preprečevanju izgorelosti ...«* (C42). Doprineslo bi lahko tudi mediacijo ter razširjen spekter s starši. Socialno delo je vidik, ki se ga ne bi smelo zanemariti *»Je vidik, ki se ne sme zanemariti.«* (E33). Svetovalna delavka, ki pa je mnenja, da je v redu, da se v svetovalno delo zaposluje vedno manj socialnih delavcev, pa pravi, da če bi bile večje finančne zmožnosti države, bi lahko šolska svetovalna služba imela zaposlen cel tim.

Svetovalna delavka, ki dela v osnovni šoli s prilagojenim programom in je socialna delavka, je mnenja, da lahko socialno delo veliko doprinese v šolsko svetovalno službo. Socialna delavka ima znanja in vrline kot so čut in empatija do ljudi, da se ljudi sprejema takšne, kot so, brez predsodkov. Za učenke si vzamejo čas in se trudijo, da jih slišijo in razumejo. Pomembno je, da se vzpostavi kvaliteten odnos *»Da vzpostavim dober kvaliteten odnos.«* (F6). Socialno delo je močno tudi v kriznem reševanju problema, in sicer *»tukaj in zdaj«* *»Močno področje socialnega dela je tudi krizno reševanje problema, in sicer »tukaj in zdaj«.* (F7). Pri tem je pomembno zaupanje in razumevanje otroka ter vživetje v njegovo vlogo. Pomembna vrлина in znanje socialne delavke je tudi, da zna otroka opolnomočiti. Pomembno je tudi sodelovanje s starši, učitelji ter vodstvom, s katerimi skupaj sklepajo dogovore in rešujejo problem. Pri tem

jih mora socialna delavka zbrano poslušati »Učence, starše in učitelje moram zbrano poslušati,« (F14). Kot pravi socialna delavka, so to znanja in vrednote, ki so dobrodošle v svetovalni službi.

5 Razprava

Z rezultati raziskave sem delno zadovoljna, saj bi bili lahko odgovori bolj izčrpajoči, če bi lahko šla na šole. Lahko bi izbirala tudi različnejše profile v svetovalni službi, tako pa sem dobila odgovore tistih, ki so mi bili sploh pripravljeni odpisati. Če bi lahko šla na šole, bi lahko vključila tudi učenke, ki bi lahko dodale dodaten vpogled na šolsko svetovalno službo.

Vse intervjuvane socialne delavke so pedagoške smeri, razen socialna delavka, ki je zaposlena na osnovni šoli s prilagojenim programom, od katere sem pridobila dva odgovora, da sem lahko napisala tudi pozitivni vidik o zaposlenosti in doprinosu socialne delavke v šolski svetovalni službi. Tri svetovalne delavke so pedagoginje, ena ima tudi končano Fakulteto za socialno delo, ampak to omeni šele med drugimi odgovori. Ena svetovalna delavka je socialna pedagoginja, svetovalni delavec pa je inkluzivni pedagog. O tem, kdo se lahko zaposluje v svetovalni službi določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole. Ta v 5. členu določa: »Svetovalni delavec je lahko, kdor je končal univerzitetni študijski program defektologije, pedagogike (smer pedagogika), psihologije, socialnega dela, socialne pedagogike ali specialne in rehabilitacijske pedagogike ali tisti, ki je končal magistrski študijski program druge stopnje psihologija, pedagogika, socialno delo, socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, socialna pedagogika, specialna in rehabilitacijska pedagogika, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje, inkluzivna pedagogika ali inkluzija v vzgoji in izobraževanju.« (Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, Ur. l. RS 109/11, 10/12, 92/12, 49/12, 49/13, 75/15) Ostale svetovalne delavke, ki so zaposlene na osnovnih šolah (poleg intervjuvanih svetovalnih delavk in delavca) so po izobrazbi še socialna pedagoginja, pedagoginja-psihologinja, pedagoginja, psihologinja, specialna pedagoginja in inkluzivna pedagoginja. Presenetilo me je, da niti na eni šoli ni zaposlena socialna delavka, ki se s to izobrazbo tudi predstavlja. Obenem pa je potrdilo moje predvidevanje, da v šolski svetovalni službi res zaposlujejo vedno manj socialnih delavk.

V pozitivnem smislu sem bila presenečena nad odgovori glede tega, kateri je prevladujoči model, ki se uporablja v svetovalni službi. Zanimalo me je, ali je to preventivni ali krizno-kurativni model. Dalo pa je tudi potrditev (Resman, 1999a), da se v sedanjosti bolj uporablja preventivni model, v preteklosti pa so bili bolj usmerjeni na krizno-kurativno delo. Torej so večinoma mnenja, da se pri njih več uporablja preventivni model ali pa se oba kombinirata. Le ena je povedala, da se pri njih uporablja bolj krizno-kurativni model, ker imajo preveč nalog in enostavno ne morejo drugače. Sama vidim problem tudi v tem, ker so na tej šoli vse zaposlene kot svetovalne delavke le za polovični delovni čas in si verjetno zaradi tega ne morejo boljše razporediti nalog, da bi lahko več delovale na preventivi. Vsaka izmed vprašanih pa si želi, da bi več uporabljali preventivni model, čeprav je po izjavi ene svetovalne delavke pomemben tudi kurativni model, in sicer takrat, ko do težav že pride. Kot pravi Resman (1999a), vedo vsi na šoli, da je reševanje vsakodnevnih problemov in težav zelo pomembno in vredno, zato se tudi krizno-kurativnemu modelu ne moremo izogniti.

Iz rezultatov lahko tudi ugotovimo, da učiteljice učenke k svetovalni delavki pošiljajo zelo različno. Ene bolj pogosto, nekatere pa nikoli. Nekatere svetovalnim delavkam nikoli ne pošljejo učenk ali pa zelo redko, saj one niso zadolženi za pogovore z učenkami. Učiteljice, ki poučujejo na predmetni stopnji večkrat pošiljajo učenke kot pa tiste, ki so zaposlene na razredni stopnji. To lahko ugotovimo, saj so kar 4 učiteljice razrednega pouka od 6 povedale, da še nikoli niso poslale učenke v šolsko svetovalno službo, medtem ko so vse 4 učiteljice predmetnega pouka že poslale učenko k svetovalni delavki. Predmetne učiteljice so tudi tiste, ki bolj pogosto pošiljajo učence k svetovalni delavki. Skleпам pa, da je to zato, ker se po navadi problemi začnejo bolj na predmetni stopnji, ko učenke pridejo v puberteto in se spremeni njihovo vedenje ter poslušnost. Anketirane učiteljice s svetovalno službo tudi niso najbolj zadovoljne, saj je povprečje zadovoljstva znašalo 3,7, kar ni zelo slabo, zelo dobro pa tudi ne. Za šolsko svetovalno službo je zelo pomembno sodelovanje z učiteljicami. Kot pravi Resman (1999d), je sodelovanje in zaupanje med svetovalnimi delavkami in učiteljicami zelo pomembno, ker je učiteljica tista, ki je glavna pri delu v razredu in zato tudi prva, ki uresničuje program dela z razredom, svetovalna delavka pa je tista, ki lahko pri tem pomaga. Iz intervjujev sem ugotovila, da je razmerje med svetovalno službo in učiteljicami vedno sodelovalno in nikoli v podrejenem položaju. Takšnega mnenja so vse svetovalne delavke, ki sem jih intervjuvala. Že v Programskih smernicah (2008), piše, da ne sme biti svetovalna delavka svetovalni servis, da bo opravljala delo namesto učiteljic, temveč mora biti strokovna sodelavka. Po odgovorih sodeč se tako svetovalne delavke povečini tudi ne počutijo, saj je njihovo mnenje, da je svetovalna

služba namenjena temu, da priskoči na pomoč v primeru težav, obenem pa so tudi aktivno vključene v razna načrtovanja programov šole. Le ena svetovalna delavka je povedala, da se verjetno res počuti kot strokovni servis, kar pa povezujem tudi s tem, da je povedala, da pri njih prevladuje kurativni model, kjer je v ospredju reševanje že nastalih problemov in težav.

Glede funkcij in nalog sem ugotovila, da po navadi funkcije razvršča ravnateljica s podravnateljico v dogovoru s svetovalnimi delavkami. Po navadi jih delijo po profilu, znanjih, interesih ... Vogrinc in Krek (2012) navajata, da v Programskih smernicah piše, da je temeljna naloga svetovalnih delavk, da se na podlagi znanja, ki ga imajo preko svetovalnega odnosa, na strokovno-avtonomen način vključujejo v zapleteno reševanje psiholoških, socialnih in pedagoških vprašanj na šoli. Naloge, ki jih opravljajo svetovalne delavke, pa so zelo raznolike, od vpisa šolskih novincev, svetovalnega in posvetovalnega dela z učenkami, učiteljicami ter starši, do reševanja socialno-ekonomskih stisk (subvencioniranje) ter prevoza učenk. Njihove naloge so tudi karierna orientacija ter koordinacija z nadarjenimi učenkami. Svetovalne delavke imajo tudi nalogo, da vodijo in zbirajo dokumentacijo, da se izobražujejo in strokovno izpopolnjujejo. Pomembna naloga je tudi sodelovanje z zunanjimi institucijami. Izvajajo tudi koordinacijo učenkami priseljenkami. Ena izmed svetovalnih delavk izvaja tudi vaje za zbranost, pozornost in mediacijo. Nekaj svetovalnih delavk pa izvaja tudi dodatno strokovno pomoč. Posebej pogojene naloge imajo specialni pedagogi, ki delajo predvsem z učenkami s posebnimi potrebami. Naloge in funkcije si torej delijo glede na profile. Če nekega profila ni na šoli, si razdelijo tiste naloge med seboj. Tako tudi učenko s socialnimi problemi (spor v družini), ki je po navadi bolj naloga socialnega dela, sprejme tisti profil, katerega za to zadolžijo. Najprej se pogovori z njim ta svetovalna delavka, če je potreba, pa vključi še starše, razredničarko in zunanje strokovnjake, kot so CSD, svetovalni center, pedopsihologinjo ...

Iz odgovorov sem razbrala, da je nekaj svetovalnih delavk reklo, da bi bilo dobro, da bi bile v šolski svetovalni službi zaposlene tudi socialne delavke, a raje v šoli zaposlijo tisti kader, ki je zahtevan v odločbah učenk s posebnimi potrebami. Vzrok, zakaj ne zaposlujejo socialnih delavk, pa je možen tudi v tem, da je socialno delo premalo prepoznavno in ga vsi povezujejo z delom v centrih za socialno delo, v domovih za starejše in drugih podobnih institucijah. Ena izmed svetovalnih delavk, ki ima poleg pedagoške izobrazbe končano tudi Fakulteto za socialno delo, pa je povedala, da se ji to zdi kar v redu, da se zaposluje manj socialnih delavk na šolah, saj so pedagoginje, socialne pedagoginje in psihologinje bolj primerne za to delo in predlagala, naj se socialne delavke zaposlujejo raje v centrih za socialno delo in drugih podobnih institucijah. Ta odgovor me je zelo presenetil, saj tega nisem pričakovala od osebe, ki ima

končano Fakulteto za socialno delo. Njen argument, zakaj tako misli, pa je bil, da je šele na pedagoški fakulteti pridobila vso znanje, ki ga danes potrebuje za delo z učenkami. Da bi potrebovali več pedagoškega znanja, se strinjam tudi sama, saj nimamo predmetov iz pedagogike, ki pa so zelo pomembni pri delu na šoli. Tako ne bi bilo potrebno delati še posebej pedagoško-andragoškega izpita, ki je zdaj pogoj za zaposlitev socialne delavke v šolsko svetovalno službo. Ko sem spraševala za kompetence, ki bi jih potrebovala socialna delavka za večjo zaposljivost, so bili eni izmed odgovorov tudi, da potrebuje več znanja iz pedagogike. Potrebovale bi tudi več znanja iz psihologije, več znanja s področja otrok s posebnimi potrebami, potrebovale pa bi tudi več kompetenc s področja učenje učenja ter timskega dela. Glede tega, kaj lahko doprinese socialno delo v šolsko svetovalno službo, pa so bili odgovori, da predvsem znanja s področja sociale, saj se na šolah pojavlja veliko socialnih problemov in težav. Socialna delavka, ki dela na šoli s prilagojenim programom, je povedala, da so vrline in znanja socialne delavke empatija, sprejemanje ljudi brez predsodkov, močne smo tudi pri reševanju kriznega problema, in sicer »tukaj in zdaj«. Pri tem je pomembno, da pri otroku pridobimo zaupanje, otroka pa začnemo razumeti tako, da se vživimo v njegovo vlogo. Pomembno je tudi sodelovanje s starši, učiteljicami ter vodstvom, s katerimi skupaj sklepamo dogovore in rešujemo problem. To pa so znanja, ki jih ima socialna delavka, in v tem znanju vidim doprinos socialnega dela v šolski svetovalni službi. Takšnega mnenja bi bili verjetno tudi Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2013), ki v svojem delu pišeta, da šola potrebuje socialno delavko, saj ima ta kompetence soustvarjanja sodelovanja, hkrati pa zmore tudi povezati prispevke učenke v učinkovit proces pomoči v šoli.

6 Sklepi

- V svetovalnih službah osnovnih šol so lahko zaposleni profili, kot so socialna delavka, pedagoginja, psihologinja, socialna pedagoginja, specialna pedagoginja, inkluzivna pedagoginja ... Kljub temu pa je zaposlenih socialnih delavk bolj malo ali pa nobena, vsaj na tistih šolah, kjer sem opravljala intervjuje.
- Na osnovnih šolah se svetovalne delavke trudijo, da bi prevladoval predvsem preventivni model, vendar to v vseh primerih ni možno, sploh tam, kjer so svetovalne delavke preveč preobremenjene.
- Vsi si želijo preventivnega modela, vendar ne smemo zanemariti tudi krizno-kurativnega modela, kadar se problemi in težave že pojavijo in jih je potrebno rešiti.

- Svetovalne delavke se v razmerju z drugimi strokovnimi delavci počutijo v enakovrednem položaju. Torej je to razmerje sodelovalno.
- Svetovalne delavke se v večini ne počutijo kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah, saj naj bi bila svetovalna služba namenjena temu, da priskoči na pomoč, kadar se pojavijo težave. Kot strokovni servis se počuti svetovalna delavka samo v enem primeru, kjer pa se v osnovi uporablja bolj krizno-kurativni model.
- Ker v večini primerov ni zaposlenih socialnih delavk v šolah, kjer so bili opravljeni intervjuji, učenke s problemi socialnih funkcij sprejmejo in obravnavajo drugi poklicni profili, ki jim je dodeljena ta naloga. Kadar je potrebno, vključijo tudi starše, razredničarke in zunanje strokovnjake, kot so CSD, svetovalni centri, pedopsihiatrinjo ...
- Socialne delavke bi bile dobrodošle v šolski svetovalni službi, a jih zaposlujejo manj, saj bi potrebovale več kompetenc, ki so trenutno bolj cenjene pri zaposlovanju v šolsko svetovalno službo.
- Socialno delo lahko kljub vsemu doprinese veliko znanj in veščin v šole, sploh v zvezi s socialnimi problemi. Znanja in veščine socialne delavke so predvsem empatija, sprejemanje brez predsodkov, delovanje »tukaj in zdaj« in sodelovanje z družino, učiteljicami in vodstvom, kjer se sklenejo dogovori in reševanje problemov.

7 Predlogi

- Predlagam, da se v šolah bolj razbremenijo svetovalne delavke, da bi lahko v večji meri delovale na preventivi, obenem pa se tako ne bi počutile kot strokovni servis.
- Predlagam, da na tistih šolah, kjer so vse svetovalne delavke zaposlene samo za polovični delovni čas, zaposlijo katero za polni delovni čas, da bi se lahko naloge lažje zorganizirale, svetovalne delavke pa bi bile manj obremenjene, saj ne bi rabile skrbeti toliko za obe svoji zaposlitvi, ki pa sta dokaj različni.
- Predlagam, da bi na Fakulteti za socialno delo poskušali spremeniti predmetnik, ki bi vključeval tudi predmete, kot so pedagogika in druge, da bi se lahko socialne delavke v šolske svetovalne službe zaposlile po končani fakulteti brez dodatnega opravljanja pedagoško-andragoškega izpita.

- Potrebno bi bilo ozaveščanje, da socialne delavke niso primerne samo za delo na centrih za socialno delo, v domovih za starejše in podobnih institucijah, temveč bi bile dobre delavke tudi v šolskih svetovalnih službah.
- Predlagam, da bi socialne delavke in fakulteta bolj ozaveščali šole, kaj lahko socialno delo doprinese v svetovalno službo, saj bi se tako mogoče povečalo tudi zaposlovanje in vključevanje socialnih delavk v šolsko svetovalno delo.

8 Literatura

Bezić, T. (1999). Zaposlovanje šolskih svetovalnih delavcev v Sloveniji – od začetkov do današnjih dni. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 95–107.

Bezić, T. (2008). Razvoj in spremljanje delovanja mreže svetovalnih služb. *Sodobna pedagogika*, 59 (125), 3–10.

Bregar Golobič, K. (1997). Sprejete programske smernice za svetovalno službo. *Šolsko svetovalno delo* 4, 2: 4–12. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2000). Svetovalno delo v vrtcih in šolah: prispevek socialnega dela: teze. *Šolsko svetovalno delo*, 5(3), 22–29.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2002). Vloga šolskih svetovalnih služb pri preprečevanju zapuščanja šole. V: K., Bergant, K., Musek Lešnik (ur.). *Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki*, Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti. str. 106–108.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2003). Jezik socialnega dela. *Socialno delo* 42, št. 4–5, 199–203, Ljubljana.

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2011). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2012). Svetovalni delavec v sodobni šoli. Šolska svetovalna služba kot prostor varovanja soustvarjanja procesov učenja in pomoči v šoli. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 17, številka 3–4, str. 15–25.

Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2013). šolska svetovalna služba kot prostor varovanja soustvarjanja procesov učenja in pomoči v šoli: delovni odnos soustvarjanja in izvirni delovni

projekt pomoči: od prvih korakov v šolski prostor k temeljnemu konceptu dela. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 17, št. ¾, str. 15–25.

Durlak, J. A. (1995). *School-based prevention programs for children and adolescent*. London: Sage Publications.

Pridobljeno 1. 6. 2020

https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=z4c5DQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=durlak+School-based+prevention+programs+for+children+and+adolescent&ots=IgwROMQoCr&sig=F4RR066PqQbzy3wsTGTavzPZTs&redir_esc=y#v=onepage&q=durlak%20School-based%20prevention%20programs%20for%20children%20and%20adolescent&f=false

Dvojmoč Kotnik, I. (1998). Moja uporaba principov gestalt-terapije v šoli. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 3, št 1/3, str.49.

Grebenc, V., Kvaternik, I., Kodele, T., Rihter, L. (2010). *Pogovarjamo se: skupnostni pristop v šoli*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Intihar, D., Krepec, M. (2002). *Partnerstvo med šolo in domom. Priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.

Jurman, B. (1978). *Načrtovanje življenja in dela osnovne šole: delo šolskih svetovalnih delavcev*. Ljubljana: Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.

Kavkler, M., Tancing, S. (2000) Defektolog- svetovalni delavec. *Šolsko svetovalno delo*, 5(3), 33–38.

Kolar, M. (2010). *Sodelovanje med razrednim učiteljem in šolsko svetovalno službo*. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kottler, J., Kottler, E. (2001). *Svetovalne spretnosti za vzgojitelje in učitelje*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Kvaternik, I., Kustec, K., Kodele, T. (2011). Pogled staršev na uvajanje koncepta delovnega odnosa soustvarjanja v šoli. V: Šugman Bohinc, L. (ur.). *Učenci z učnimi težavami: Izvirni delovni projekt pomoči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (136–151).

Lambie, G. W., Williamson, L. L. (2004). *The challenge to change from guidance counseling to professional school counselling: a historical proposition*. Professional School Counselling, 8(2), str. 124–131.

Lipičnik Vodopivec, J. (1996). *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.

Lončarič, V. (2005). Šolska svetovalna služba med Jugoslavijo in Evropo. *Šolsko svetovalno delo*, 10(3/4), str. 4–10.

Magajna, L., Pečjak, S., Peklaj, C., Čacinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Kavkler, M., Trancing, S. (2008). *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Matković, S. (2006). *Svetovalno delo v vrtcih*. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.

Mesec, Blaž (1990), Nekaj opomb k specifičnosti vede o socialnem delu. V Milošević Vida, Mesec, Blaž (ured.), *Teoretični koncepti socialnega dela in izobraževanje*; Izbrani referati 6. bienalnega seminarja Mednarodnega združenja šol za socialno delo, Bled, 2–4, 11.1989, Socialno delo 29, 1–3, str. 143–149, Ljubljana.

Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mešl, N. (2005). Sodobni pristopi v socialnem delu: delovni odnos in izvirni delovni projekt pomoči. *Šolsko svetovalno delo*, 10 (3/4), str. 15–20.

Novljan, E. (1992). Kako integrirati, da ne bi segregirali. V: Žagar, F. (ur.) *Kaj hočemo in kaj zmoremo*. Zbornik s posveta. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Pečjak, S. (2002). Poglavlja iz pedagoške psihologije: izbrane teme. Ljubljana: Oddelek za psihologijo filozofske fakultete.

Pečjak, S. (2005). *Šolsko psihološko svetovanje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Pediček, F. (1967). *Svetovalno delo in šola*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Pediček, F. (1992). Iz identifikacije domačega šolskega svetovalnega dela. *Vzgoja in izobraževanje*, št. 2/92, str. 29–32, Ljubljana.

Poštrak, M. (2003). Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi. *Šolsko svetovalno delo*, 8, (3–4).

Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole (2011). Ur. l. RS 109/11, 10/12, 92/12, 49/13 in 75/15.

Privošnik, N., & Urbanc, K. (2009). Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja. Pridobljeno 27. 5. 2020 s

<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-IZEDNMO0/37f2be3b-4c97-43d0-921d-682983df3458/PDF>

Programske smernice (2008) *Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Purgaj, T. (2009). *Učiteljev pogled na sodelovanje šolskih svetovalnih delavcev in učiteljev v osnovni in srednji šoli*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.

Resman, M. (1995). Preventivno in razvojno delo šolske svetovalne službe. *Sodobna pedagogika*, 45 (5/6), str. 233–241.

Resman, M. (1996). Kakšna podoba šolske svetovalne službe? *Šolsko svetovalno delo*, 1(1), str. 15-18.

Resman, M. (1997a). Oddelek, Učitelj in svetovalni delavec. *Sodobna pedagogika*, 48 (3/4), str. 121-135.

Resman, M. (1997b). Načrtovanje in evalvacija programa šolskega svetovanja. *Sodobna pedagogika*, 48 (5/6), str. 246–263.

Resman, M. (1999a). Pojem in karakteristike šolskega svetovanja. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 67–84.

Resman, M. (1999b). Razvojna vloga svetovalne službe. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 85–94.

Resman, M. (1999c). Filozofija svetovalnega dela. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 241–260.

Resman, M. (1999d). Oddelek, učitelj in svetovalni delavec. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čacinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 143–156.

Resman, M. (1999e). Posebnosti svetovanja učencem in dijakom. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čacinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 137–142.

Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T. (2000). Pedagog in pedagoško svetovanje. *Šolsko svetovalno delo*, 5 (3), 5–14.

Resman, M., Gregorčič Mrvar, P. (2003). Svetovalni delavec v sodobni šoli in vrtcu. Svetovalni delavec in učitelj: konceptualna stališča, aktualne potrebe in zadrege. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 17, številka 3–4, str. 7–14.

Resman, M. (2008). Svetovalno delo v vrtcih in šolah. *Sodobna pedagogika*, 59 (125), str. 6–25.

Ruff, R. R. (2011). School counselor and school psychologist perceptions of accountability policy: Lessons from Virginira. *The Qualitative Report*, 16, str. 129–270.

Pridobljeno dne 1. 6. 2020 s

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ941703.pdf>

Sande, M., Dekleva, B., Kobolt, A., Razpotnik, Š., Zorc Maver, D. (2006). *Socialna pedagogika: izbrani koncepti stroke*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Skalar, V. (2000). Socialni pedagog kot svetovalni delavec v osnovni šoli: teze. *Šolsko svetovalno delo*, 5 (3), 42–45.

Stepišnik, P. (1998). Kaj učitelji pričakujejo od šolskega svetovalnega delavca? *Šolsko svetovalno delo*, letnik 3, št 1/3, str. 34.

Stojin, M. (1991). Specifične težave prizadenejo otroka in njegovo okolje. V M. Velikonja (ur.), *Težave, težavice, učne motnje*. Murska Sobota: Pomurska založba, str. 40–49.

Šmit, N. (1997). Socialni pedagog med svetovalnimi delavci v osnovni šoli. *Socialna pedagogika*, 1(4), str. 63–74.

Šugman Bohinc, L. (2014). Kompetence diplomantk in diplomantov socialnega dela za delo v šolski svetovalni službi. *Šolsko svetovalno delo*, letnik 18, številka (3/4) (2014), str. 41–48.

Vajdl, T. (2016). *Zaposlitvena struktura šolskih svetovalnih delavcev*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Valand, K (2016). *Zaposlitvena struktura šolskih svetovalnih delavcev*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Vršnik Perše, T., Ivanuš Grmek, M., Lepičnik Vodopivec, J., Andrejčič, B., Javornik Krečič, M., Rutar Leban, T., & Kozina, A., (2008). *Vloga svetovalne službe v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (preliminarna študija). Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Vogrinc, J., Krek, J. (2012). *Delovanje svetovalne službe*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Zakon o osnovni šoli (2006). Ur. l. RS 81/2006.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) (2007). Ur. l. RS 16/2007.

9 Priloge

9.1 Vprašalnik za svetovalne delavke

1. Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?
2. Kakšna je vaša izobrazba?
3. Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?
4. Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?
5. Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?
6. Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?
7. Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?
8. Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?
9. Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?
10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?
11. Kdo prevzame kakšne funkcije?
12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?
13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?
14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?
15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

9.2 Anketa za učiteljice

1. Koliko časa ste že na šoli?

-
2. Na kateri stopnji poučujete?

- a) Razredni
- b) Predmetni

3. Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1-5?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5

4. Kolikokrat ste poslali učenca k svetovalni službi?

5. Zakaj ste poslali učenca k svetovalni službi?
6. Kako je pomagala svetovalna služba pri tem?
7. Kje bi lahko še svetovalna služba pomagala?

9.3 Intervjuji z določenimi enotami kodiranja

Intervju A

1. **Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?**
/Približno 6 let./ (A1)
2. **Kakšna je vaša izobrazba?**
/Magistrica znanosti s področja pedagoških znanosti./ (A2) /Pred tem profesorica matematike in pedagogike./ (A3)
3. **Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?**
/Socialna pedagoginja./ (A4) in /pedagoginja-psihologinja./ (A5) ter /specialna pedagoginja./ (A6).
4. **Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?**
Menim, da se pri nas /bolj uporablja preventivni model./ (A7), vsaj trudimo se, da bi bilo tako. Predvsem zaradi tega, /ker je dobra komunikacija med zaposlenimi in svetovalno službo./ (A8) /V primeru, da je potrebno razredniki vključijo svetovalno delavko pri reševanju težave./ (A9) /Vsekakor se pa tudi kdaj zgodi, da je potreben krizno-kurativni model./ (A10)
5. **Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?**
Vsekakor si /želim, da bi bil vedno preventivni model./ (A11)
6. **Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?**
/K meni bolj poredko/ (A12), saj je /za pogovore z učenci bolj zadolžena druga svetovalna delavka./ (A13)
/V primeru, da je ona odsotna oziroma zasedena pridejo k meni./ (A14) /To pa pomeni nekajkrat na leto./ (A15)
7. **Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?**
/Ne, nikoli se ne počutim tako./ (A16), saj je /svetovalna služba namenjena temu, da priskoči na pomoč v primeru težav./ (A17). Vsekakor pa /imamo svetovalne delavke tudi tematske roditeljske sestanke in razredne ure ter druge zadolžitve./ (A18). Torej /nismo uporabne le v zgoraj omenjenih primerih./ (A19).
8. **Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?**
/V primeru težav v družini prevzame sodelavka, saj je primarno ona zadolžena za pogovore./ (A20)
/Najprej se z učencem pogovori ona./ (A21), /če je potrebno vključi tudi starše, druge strokovnjake oziroma center./ (A22)
9. **Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?**
V okviru svetovalne službe so moje zadolžitve naslednje:
- /vpis in sprejem ter spremljanje šolskih novincev/ (A23)

- /koordinacija in oblikovanje skupin pri izbirnih predmetih/ (A24)
- /prevoz šolskih otrok/ (A25)
- /socialno ekonomske stiske (subvencionirana prehrana)/ (A26)
- /pomoč in svetovanje učencem/ (A27)

10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?

/Funkcije se delijo glede na profil kadra/ (A28), /to ureja ravnatelj in pomočnica ravnatelja./ (A29)

11. Kdo prevzame kakšne funkcije?

/Socialna pedagoginja prevzame zadolžitve, ki se tičejo socialnih stisk./ (A30) /specialna pedagoginja prevzame zadolžitve iz svojega področja./ (A31) /Funkcije, ki pa so splošne, imamo pa razdeljene./ (A32)

12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?

/Moje mnenje je, da je sodelovalno./ (A33)

13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

/Dobro je, da ima šola zaposlenega socialnega delavca/ (A34), /vendar ponekod to ni možno, saj ni razpoložljivega kadra./ (A35)

14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?

/Ne vem, če ravno socialni delavec potrebuje drugačne kompetence kot pedagog ali psiholog./ (A36)

/Potrebno je, da ima čut za delo z otroki, da je empatičen.../ (A37)

15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

/Socialni delavci lahko predvsem prinesejo svoje znanje s področja sociale, saj se pojavljajo različne socialne stiske in na tem področju naj bi bili močni./ (A38) Ostali se moramo na tem področju dodatno usposabljeni, saj tega znanja v času študija nismo pridobili.

Intervju B

1. Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?

/33 let./ (B1) /Zaposlena sem kot svetovalna delavka v šoli in v vrtcu za polovični delovni čas, polovico pa sem izvajalka dodatne strokovne pomoči (po odločbah)./ (B2)

2. Kakšna je vaša izobrazba?

/Univerzitetna diplomirana pedagoginja./ (B3)

3. Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?

/Dve pedagoginji./ (B4) /ki svoje delo prav tako dopolnjujeta./ (B5) Ena je učiteljica slovenščine, druga pa učiteljica matematike.

4. Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?

/Prav gotovo je to kurativni model./ (B6) Mislim, da /za preventivo enostavno ni toliko časa./ (B7)

/Svetovalni delavci smo zelo obremenjeni in težko delujemo preventivno./ (B8)

5. Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?

/Želela bi si, da bi to seveda bila preventiva./ (B9)

6. Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?

Mi smo majhna šola, z manjšim številom učencev, tako da se poznamo med seboj. /Velikokrat sem jaz pobudnica, ki učitelje seznanim z določenimi težavami./ (B10)

7. Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?

/Verjetno je to res./ (B11) Saj pravim, da smo svetovalni delavci zelo obremenjeni z različnimi nalogami, /tako da res v veliki večini pomagamo gasiti požar./ (B12)

8. Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?

/Primer prevzamem jaz,/ (B13) /seznanim vodstvo, tudi razredničarko (odvisno od primera),/ (B14) /po potrebi se povežem tudi z zunanjimi sodelavci(Center za socialno delo, Svetovalni center, Pedopsihiatrija...)/ (B15)

9. Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?

Naloge so predvsem:

- /Svetovalno delo z učenci,/ (B16) /posvetovalno delo z učitelji,/ (B17) /svetovalno in posvetovalno delo s starši,/ (B18) /sodelovanje z vodstvom šole./ (B19) /Sodelovanje z zunanjimi institucijami,/ (B20) /vpis šolskih novincev,/ (B21) /karierna orientacija,/ (B22) /socialno- ekonomske stiske./ (B23) Vodenje in zbiranje dokumentacije,/ (B24) /izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje,/ (B25) /NPZ,/ (B26) /koordinatorica različnih projektov (Unicef, Bralni večer...)/ (B27)

Funkcije v okviru svetovalne službe so:

- /svetovanje, posvetovanje in koordinacija./ (B28)

10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?

/Z ravnateljico se o vsem dogovoriva./ (B29)

11. Kdo prevzame kakšne funkcije?

/Dogovor z ravnateljico./ (B30)

12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?

/Svetovalno delo je vedno v razmerju z drugimi sodelovalno./ (B31)

13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

/Mislim, da je to kar v redu. Pedagogi, socialni pedagogi, psihologi so veliko bolj primeri za svetovalno službo kot pa socialni delavci./ (B32) /Socialni delavci se naj bolj zaposlujejo na Centrih za socialno delo in drugih podobnih institucijah./ (B33)

14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?

/Več znanja iz pedagogike ter psihologije, predvsem iz pedagogike./ (B34) /Tudi zakonodaja ne dopušča zaposlitve socialnim delavcem, saj morajo opraviti oziroma si pridobiti pedagoško andragoško

izobrazbo./ (B35) /Sama imam dve fakulteti, ena je tudi socialno delo./ (B36) /Lahko povem, da sem šele na fakulteti za pedagogiko pridobila vso to znanje, ki ga danes potrebujem pri delu z učenci./ (37)

15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

/Če bi bile finančne zmožnosti države večje, bi lahko bil zaposlen cel tim v šoli. Takrat bi lahko vsak strokovni delavec s svojega vidika opredelil težave, opisal razmere, doprinesel k ustreznim rešitvam... Temu pa žal ni tako./ (B38)

Intervju C

1. Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?

/Na šoli sem zaposlena dvajseto leto,/ (C1) /od tega približno 18 let kombinirano delam v svetovalni službi in izvajam dodatno strokovno pomoč./ (C2)

2. Kakšna je vaša izobrazba?

/Profesorica socialne pedagogike./ (C3)

3. Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?

/Pedagog./ (C4) in /specialni pedagog./ (C5)

4. Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?

/Kombinirata se oba modela./ (C6). /Res je, da ob pojmu šolska svetovalna služba najprej pomislimo na reševanje že nastalih težav, čemur je v veliki meri tudi namenjena; podpora učencev, ki imajo težave na učnem, socialnem, osebnostnem področju .../ (C7) /reševanju nastalih konfliktov ipd in tudi na naši šoli nismo izjema glede tega./ (C8) /Obstaja pa tudi veliko dejavnosti, ki so namenjene preventivi; posvetovanje z učitelji o ustreznih pristopih učencem s posebnimi potrebami, tematske ure oddelčnih skupnosti, organizacija izobraževanj za strokovne delavce šole in starše./ (C9) /Za izvajanje različnih preventivnih dejavnosti za učence (delavnic, predavanj ...) se povezujemo tudi z zunanjimi ustanovami; Društvo Projekt Človek, Altra ... in posameznimi strokovnjaki kot so Andrej Pešec, Simona Levč, Marko Juhant, dr. Lucija Čevnik idr./ (C10)

5. Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?

Verjamem, da je /pomembno, da se prepletata oba./ (C11) Zagotovo je /treba v čim večji meri prispevati k optimalnemu razvoju vseh udeležencev VIZ in preprečiti morebitne težave - s tega vidika je preventivni model zelo pomemben./ (C12) /Vsega pač ni mogoče predvideti/preprečiti, zato potrebujemo tudi krizno-kurativni model za pomoč v primerih, ko so se težave že pojavile./ (C13)

6. Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?

/Zelo različno./ (C14) /Nekateri učitelji nikoli, drugi občasno, redki so takšni, ki jih pošiljajo večkrat./ (C15)

7. Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?

/V večini primerov ne./ (C16), /saj s sodelavci sodelujemo na način, da skupaj iščemo rešitve za nastale težave./ (C17)

8. Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?

/Običajno se z njim pogovorim jaz/(C18), /potem pa glede na situacijo ocenim, na kakšen način vključiti starše,/(C19) /po potrebi tudi CSD./(C20)

9. Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?

/Preventivno delovanje v smislu skrbi za optimalni razvoj posameznika,/(C21) /izobraževanje strokovnih delavcev, staršev in učencev,/(C22) /pomoč in svetovanje učencem, staršem, učiteljem v situacijah, ko jo potrebujejo,/(C23) /koordinacija dela z nadarjenimi učenci,/(C24) /karierna orientacija,/(C25) /sodelovanje v šolskem skladu,/(C26) /koordinacija dela z učenci priseljenci,/(C27) /sodelovanje z zunanjimi ustanovami (CSD, ZRSŠ, Policija, sodišče, društva ...)/(C28) so moje naloge. /Kolegica pedagoginja vodi vpis šolskih novincev in sodelovanje z vrtcem, pokriva področje socialnih stisk (subvencije ipd) in izbirnih predmetov./(C29) /Kolegica specialna pedagoginja je koordinatorica dela z učenci s posebnimi potrebami, izvaja številne ure DSP./(C30)

10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?

/Glede razdelitev funkcij smo se dogovorile,/(C31) /na večini področij druga drugo po potrebi pokrivamo, ob večjih akcijah si pomagamo, o določenih odločitvah se posvetujemo v timu, izmenjamo mnenja.../(C32) /Pri delitvi funkcij smo izhajale iz smeri izobrazbe, interesa posameznice, izkušenj.../(C33) /razdelitev ni 'zabetonirana', možne so spremembe delitve, ki so se v preteklosti že dogajale./(C34)

11. Kdo prevzame kakšne funkcije?

Odgovor je zapisan pri 9. in 10. vprašanju.

12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?

/Razmerje med šolsko svetovalno službo in ostalimi strokovnimi sodelavci doživljam kot sodelovalno./(C35) /Ne gre za odnos podrejenosti drugim v smislu hierarhije ampak za služenje v pozitivnem smislu – nudenje podpore, skupno iskanje rešitev itd./(C36)

13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

Razlog za takšno stanje vidim v tem, da /v šolah raje zaposlijo strokovni kader, ki se ga zahteva tudi v odločbah učencev s posebnimi potrebami kot ustrezne izvajalce dodatne strokovne pomoči./(C37) /Strokovni profil socialnega delavca mi je premalo poznan, da bi lahko izražala relevantno mnenje o primernosti za delo v šolstvu. Morda je ravno premajhna prepoznavnost strokovnega profila v javnosti oz. povezovanje le-tega zgolj s CSD, domovi za starejše ... 'krivo' za manjšo zaposljivost ...?/(C38)

14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?

/Pedagoška znanja za delo z učenci, poznavanje razvojne psihologije ...?/(C39) Nimam vpogleda v to, če morda kaj od tega že ima.

15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

/Mediacijo./(C40) /Razširjen spekter dela s starši v okviru pristojnosti šole./(C41) /Pomoč zaposlenim pri skrbi zase v smislu intervizije, supervizije, preprečevanju izgorelosti .../(C42)

Intervju D

1. Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?

/Kot svetovalni delavec delam na šoli skoraj dve leti./ (D1)

2. Kakšna je vaša izobrazba

/Po izobrazbi sem mag. inkluzivne pedagogike./ (D2)

3. Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?

V svetovalni službi deluje tudi /sodelavka, ki je psihologinja in obenem pom. ravnateljice./ (D3)

4. Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?

/Nikakor ne moremo ne-preventivno delovati, ker to od nas zahtevajo zapleteni odnosi med učenci, ki so odraz družinske ter družbene problematike (ne-socializiranost, verbalno nasilje, fizično nasilje ipd.)./ (D4) /Veliko je pravic, odgovornega ravnanja, delovnih navad in dolžnosti pa ni privzgojenih (kršenje pravil)./ (D5) /Torej prakticiramo preventivni model postopanja, osveščanja, vzgajanja in obenem socializiranja./ (D6)

5. Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?

/Seveda preventivni model, ki se že prakticira./ (D7)

6. Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?

/Učenci k meni prihajajo dnevno, zaradi različnih nastalih situacij, tako samostojno kakor poslani s strani učiteljev (norčevanje, motenje pouka, nasilje, upiranje itd.)./ (D8) /Skoraj vsak dan v tednu, obravnavamo kak primer problematičnega vedenja./ (D9) /Ob tem je potrebno upoštevati, da se učenci v težavah obrnejo po pomoč tudi k sodelavki psihologinji in ravnateljici./ (D10)

7. Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?

V vlogi svetovalnega delavca nudim pomoč in podporo učencem, staršem in učiteljem v najrazličnejših situacijah. /Svojega počutja pri tem delu ne dojemam na tak način./ (D11) /Zato, ker se v vzgojno-izobraževalni proces vključujem aktivno in ga sooblikujem z zastavljenimi prioritetskimi nalogami, skupaj z načrtovanim življenjem in delom naše šole./ (D12) Z učenci sem pogosto v stiku in vsakodnevno medsebojno komuniciramo (hodniki, razred, odmori, varstvo). /V stiskah in težavah se pogosto sami zatečejo k nam, a tudi ko ni teh skrbi./ (D13) Takrat z mano/nami izmenjajo kakšno besedo, dogodivščino, izkušnjo, uspeh ali šalo z nasmehom na obrazu. /Ob vsem je še veliko drugega dela in nalog: priprava soglasij, urejanje dokumentacije, pisanje poročil, sestanki, spremstva, nadomeščanja, izobraževanja, projekti, mentorstva ipd./ (D14)

8. Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?

/Učenca z veseljem sprejem, mu prisluhnem in mu nudim oporo ter razumevanje./ (D15) /V tem primeru bi se posvetoval z razrednikom, pomočnico ravnateljice in ravnateljico./ (D16) /Ta primer bi najbrž prevzela

sodelavka psihologinja/(D17) /ali pa bi tudi sam pomagal pri reševanju tega spora (odvisno od primera)./(D18)

9. Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?

Na to vprašanje je delno že podan odgovor v 7. vprašanju.

PREDNOSTNE NALOGE ŠSS v šolskem letu 2019/2020:

- /Sodelovanje pri izvajanju in spremljanje udejanjanja Vzgojnega načrta šole./ (D19)
- /Reševanje vzgojne problematike z učenci, razredniki in starši. / (D20)
- /Pomoč učiteljem v primerih motenja pouka učencev./ (D21)
- /Izvajanje UČNE POMOČI – delo z učenci s primanjkljaji na posameznih področjih./ (D22)
- /Nadomeščanje pouka v razredih in spremstvo učencev ob dnevih dejavnosti./ (D23)
- /Urejanje osebnih map učencev in njihova shramba./ (D24)
- /Zadolžitve za pripravo vseh obrazcev in soglasij ob začetku šolskega leta./ (D25)
- /Dežurstvo med odmori in sorazredništvo./ (D26)
- /Uresničevanje nalog iz LDN šole./ (D27)
- /Strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje./ (D28)

10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?

/Funkcije glede na kader deli ravnateljica in to urejata skupaj s pomočnico ravnateljice. /(D29)

11. Kdo prevzame kakšne funkcije?

Moje funkcije in naloge se navedene v odgovoru na 9. vprašanje.

Pomočnica ravnateljice deluje po teh prioritetnih nalogah in seveda je /najino delo povezovalno in sodelovalno (podobnost področij in nalog)./(D30)

1. /Vpis in sprejemanje novincev v šolo/(D31)

2. /Evidentiranje, pomoč in spremljanje učencev s težavami na učnem področju/(D32)

3. /Individualno delo z učenci in starši/(D33)

4. /Poklicno svetovanje za 8. in 9. razred/(D34) zajema obisk CIPS-a (Center za informiranje in poklicno svetovanje), spoznavanje poklicev, predstavitve šol, ogledi posameznih srednjih šol in spoznavanje njihovih programov, individualno poklicno svetovanje, vpisni postopek v srednje šole ter pomoč pri pridobitvi štipendij.

5. /Spremljanje projektov na šoli/(D35)

6. /Sodelovanje z zunanjimi institucijami:/(D36) Zavod za šolstvo RS, CSD Ptuj in drugi CSD, Svetovalni center za starše, otroke in mladostnike, Center za psihodiagnostična sredstva, druge osnovne in srednje šole, Zavod za zaposlovanje, občine, zdravstvene službe, humanitarne organizacije, ...

7. /Pomoč učencem za pridobitev regresov (malice, šola v naravi, letovanja)/(D37)

8./Izvedba nacionalnega preverjanja znanja/(D38) 9. /Vzgojni načrt/(D39)

12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?

/Razmerje med svetovalno službo in drugimi deli je sodelovalno, povezovalno in soodvisno pri oblikovanju življenja in dela na šoli./(D40)

13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

/Predvidevam, da se socialni delavci bolj pogosto zaposlujejo v drugih zavodih in strokovnih službah, ki prav tako obsegajo področje dela z ljudmi./(D41)

14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?

/Kompetence, ki bi mu približale življenje in delo vzgojno-izobraževalnih ustanov in praktične izkušnje iz tega okolja (praksa v času študija)./(D42)

15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

/Socialno delo lahko doprinese dobro prakso postopanja pri socializaciji in vključevanju v družbeno življenje in delo./ (D43) /Predstavljalo bi lahko pomembno podporo vzgojno-izobraževalnim ustanovam tudi z drugimi vidiki iz svojega strokovnega področja./ (D44)

Intervju E

1. Kako dolgo že delate na šoli kot svetovalna delavka/delavec?

/Tri leta prostovoljno./ (E1) in /eno leto redno zaposlena./ (E2)

2. Kakšna je vaša izobrazba?

/Mag. prof. pedagog./ (E3)

3. Kateri profili poleg vašega so še zaposleni v svetovalni službi?

/Psiholog./ (E4) /inkluzivni pedagog./ (E5) /socialni pedagog./ (E6) /specialni pedagog./ (E7)

4. Kaj menite, kateri model od naštetih se najbolj uporablja pri vas ali je to preventivni model ali krizno-kurativni model in zakaj je tako?

/Oba./ (E8) /Zaradi različnih potreb otrok./ (E9) /ter sistemskih in organizacijskih problemov ali situacij, ki nastajajo v šoli./ (E10)

5. Katerega od teh dveh modelov bi si vi želeli, da bi veljala na vaši šoli?

/Prvega./ (E11)

6. Kako pogosto učitelji k vam pošiljajo učence zaradi različnih razlogov?

/Imam redne učence./ (E12) /Ko dobijo odločbo o usmeritvi, pa pridejo novi./ (E13) /Cca. 3x na leto kakšen nov učenec./ (E14)

7. Se kdaj počutite kot strokovni servis, ki naj bi interventno priskočil na pomoč samo ob različnih motnjah in težavah? Zakaj je temu tako oz. ni tako?

/Ne./ (E15) /ker nas je na šoli 8 svetovalnih delavk in zaenkrat uspešno rešujemo težave učencev./ (E16)

8. Če pride do vas učenec s problemi socialnih funkcij (npr. spor v družini) kdo takrat prevzame primer in s kom potem sodeluje?

/Socialni pedagog in psiholog./ (E17) /Največkrat pa nenadne probleme rešujemo s timskim delom./ (E18)

9. Katere so vaše naloge in funkcije v okviru svetovalne službe?

/Nudenje dodatne strokovne pomoči (DSP)./ (E19) /izvajanje vaj za zbranost in pozornost./ (E20) /mediacija./ (E21)

10. Kako delite funkcije glede na kader in kdo to ureja?

/Imamo vodjo (psihologinjo), ki razporeja učence z odločbo med kader./ (D22) /IP pripravi tista, ki učenca dobi in vsi, ki z učencem sodelujejo./ (E23) /Vodja skozi celotno šolsko leto, na tedenski ravni spremlja naše delo in izvajanje IP ter prilagaja kader oz. osebe za delo z otrokom glede na nivo nastale potrebe./ (E24)

11. Kdo prevzame kakšne funkcije?

....

12. Kakšno je razmerje med svetovalno službo in drugimi deli? Torej ali je svetovalno delo podrejeno drugim ali je to razmerje sodelovalno?

/Je sodelovalno./ (E25) /Brez sodelovanja z drugimi strokovnimi delavci in VI delom svetovalna služba ne bi mogla obstati./ (E26)

13. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

/Menim, da je zastopanost socialnih delavcev enakovredna zastopanosti ostalih profilov svetovalnih delavcev./ (E27) Taksne so moje izkušnje.

14. Kakšne kompetence bi po vašem mnenju moral imeti socialni delavec za večjo zaposljivost v svetovalni službi?

/Več znanja za delo z učenci s posebnimi potrebami./ (E28) /kompetence učenje učenja./ (E29) /kompetence ba področju timskega dela.../ (E30)

15. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

Kot samo ime pove, gre za socialno delo. /Ta profil je pomemben v šolstvu, saj je šola prostor, kjer je socialni vidik zelo pomemben./ (E31) /Izkušnje in znanja, ki jih imajo socialni delavci so po navadi tista, ki jih drugi profili nimajo toliko in bi v timskem delu z otroki lahko doprineslo izboljšanje k raznim težavam./ (E32) /Je vidik, ki se ne sme zanemariti./ (E33)

Intervju E

1. Kakšno je vaše mnenje glede tega, da je v svetovalnih službah zaposlenih vedno manj socialnih delavcev?

Menim, da /vsak strokovni delavec svetovalnega dela različnih izobrazb ima znanja, ki so dobrodošla pri svetovalnem delu./ (F1) Mislim, da /imam kot socialna delavka neverjeten čut in empatijo do ljudi okoli mene./ (F2) /Sprejemam jih takšne kot so, nimam predsodkov do njih./ (F3) /Za učence si vzamem čas./ (F4) in /se trudim, da jih slišim in razumem./ (F5) /Da vzpostavim dober kvaliteten odnos./ (F6) /Močno področje socialnega dela je tudi krizno reševanje problema in sicer » tukaj in zdaj«./ (F7) Problemske situacije rešujemo takoj in v reševanje vključim vse vpletene akterje.

2. Kaj bi po vašem mnenju lahko socialno delo doprineslo v svetovalno službo?

Pri svetovalnem delu sem mi zdi /najpomembnejše znanje socialnega delavca, da z učenci znam vzpostaviti dober odnos./ (F8) Pomembno je tudi /zaupanje./ (F9) in /da otroka razumem. To pa naredim tako, da se uživim v njegovo vlogo./ (F10) Opažam, da več kot polovica naših učencev prihaja iz socialno šibkih družin, kjer starši ne zmorejo ali ne znajo primerno vzgajati svoje otroke. Velikokrat so v stiski tako starši kot posledično tudi otroci. Pri učencih, ki so v stiskah se pojavljajo vedenjske motnje. Zato je toliko bolj pomembno, da učenca razumem in mu pomagam. /Velikokrat učenec potrebuje samo nekoga, ki ga razume, ga posluša in ga usmerja na pravo pot./ (F11) /Učenca opolnomočim. / (F12) Pomembno je /tudi sodelovanje s starši, učitelji in vodstvom, da skupaj sklepamo dogovore in rešujemo problem, ki se pojavi./ (F13)

/Učence, starše in učitelje moram zbrano poslušati./ (F14) da slišim pomembne informacije, ki so ključne za reševanje problema. Pri razgovoru z učenci ali starši /postavljam vprašanja pazljivo./ (F15) Prav tako informacije dajem jasno na njihov razumljiv način. Potrebno je veliko /potrpežljivosti in vztrajnosti./ (F16)

To so znanja in vrednote, ki jih ima socialni delavec in so dobrodošle v svetovalni službi.

9.4 Rešeni anketni vprašalniki

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

31

Na kateri stopnji poučujete?

Predmetni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 2
zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

30

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

preveč moteč za normalno izvajanje pouka

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

pogovorila se je z njim in/ali njegovimi starši

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

ne vem, nisem svetovalna delavka

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

1 leto

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni **5**
zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

0

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

nisem

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

-

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

-

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

4 leta

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 5 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Nikoli.

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

/

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

/

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

/

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

9 let

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 2
zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

0

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

/

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

/

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

/

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

10 let

Na kateri stopnji poučujete?

Predmetni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 4 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

2

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Pogovor o nadaljnjem izobraževanju, subvencionirana prehrana

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

Svetovanje, formalno

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

Svetovalne imajo zelo dolg opis nalog.

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

10

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 3 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Ze velikokrat

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Neprimerno vedenje, pogosto zamujanje, kršenje solskih pravil

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

S pogovorom, za hujše primere sestanek s starši

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

Vec pomoci ucitelju pri dolocenih tezavah

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

35

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 4 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

V teh letih? Redno.

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Zaradi svetovanjzaradi težav, ki jih ima otrokzaradi različnih opažanj, ki pri otroku niso bila vsakdanja zaradi trenutne pomoči, ki jo je otrok potrebovalzaradi usklajevanja procesov, ko so se pojavile težave

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

Z različnimi pristopi - s pogovori- s svetovanji- s skupnimi srečanji- s povezovanjem z različnimi službami

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

S pogostejšim vključevanjem v procese opazovanja otroks takojšnjim usklajevanjem

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

9 let

Na kateri stopnji poučujete?

Predmetni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 4 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Veckrat

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Nasilje, prepir, bolezen (slabo počutje), motenje pouka

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

Pogovor z ucencem, individualno delo

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

/

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

10 let

Na kateri stopnji poučujete?

Predmetni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 3 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

10x

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

Zaradi neprimernega obnašanja, zaradi različnih težav z učenjem, s sledenjem pouku

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

Pogovor z učencem ali starši

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

Pripravila načrt dela z učencem, ga usmerila, boljel natančno spremljala

Status 6 - Končal anketo

Koliko časa ste že na šoli?

5

Na kateri stopnji poučujete?

Razredni

Kako ste zadovoljni s svetovalno službo od 1 do 5? (1 pomeni 5 zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

0

Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

0

Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

0

Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

0

9.5 Odprto kodiranje

Št. izjave	Prepisana izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Približno 6 let		6 let	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
A2	Magistrica znanosti s področja pedagoških znanosti	Magistrica pedagoških znanosti	Poklicni profil	Izobrazba
A3	Pred tem profesorica matematike in pedagogike	Profesorica matematike in pedagogike	Prejšnja izobrazba	Izobrazba
A4	Socialna pedagoginja	Socialni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
A5	Pedagoginja-psihologinja	Pedagog-psiholog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
A6	Specialna pedagoginja	Specialni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
A7	Bolj uporablja preventivni model	Preventivni model	Prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
A8	Ker je dobra komunikacija med zaposlenimi in svetovalni službo	Dobra komunikacija med zaposlenimi in svetovalno službo	Vzroki za uporabljeni model	Model šolske svetovalne službe
A9	V primeru da je potrebno razredniki vključijo svetovalno delo pri reševanju težav	Vključevanje svetovalne delavke v primeru težave s strani razrednika	Vzroki za uporabljeni model	Model šolske svetovalne službe
A10	Vsekakor pa se tudi kdaj zgodi, da je potreben krizno kurativni model	Potreba tudi po krizno kurativnem modelu	Model, uporabljen v manjšini	Model šolske svetovalne službe
A11	Želim, da bi bil vedno preventivni model	Želja po preventivnem modelu	Željeni model	Model šolske svetovalne službe
A12	K meni bolj poredko	Bol poredko	Pogostost pošiljanja učencev	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
A13	Za pogovore z učenci bolj zadolžena druga svetovalna delavka	Zadolžena druga svetovalna delavka	Pogovori z učenci	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
A14	V primeru, da je ona odsotna ali zasedena pridejo k meni	V primeru odsotnosti ali zasedenosti	Pogovori z učenci	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
A15	To pa pomeni nekajkrat letno	Nekajkrat letno	Pogostost pošiljanja učencev	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
A16	Ne, nikoli se ne počutim tako	Nikoli	Počutje	Strokovni servis
A17	Svetovalna služba namenjena temu, da priskoči na pomoč v primeru težav	Priskoči na pomoč v primeru težav	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
A18	Imamo svetovalne delavke tudi tematske roditeljske sestanke in razredne ure ter druge zadolžitve	Tudi tematske roditeljske sestanke in razredne ure, druge zadolžitve	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
A19	Nismo uporabne le v zgoraj omenjenih primerih	Niso samo za motnje in težave	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
A20	V primeru težav v družini prevzame sodelavka, saj je primarno ona zadolžena za pogovore	Sodelavka zadolžena za pogovore	Prevzem primera	Problemi socialnih funkcij
A21	Najprej se z učenci pogovori ona	Najprej pogovor z njo	Prevzem primera	Problemi socialnih funkcij
A22	Če je potrebno vključi tudi starše, druge strokovnjake oziroma center	Vključitev staršev, drugih strokovnjakov, center	Sodelovanje	Problemi socialnih funkcij
A23	Vpis in sprejem ter spremljanje šolskih novincev		Vpis in sprejem ter spremljanje šolskih novincev	Funkcije in naloge šss

A24	Koordinacija in oblikovanje skupin pri izbirnih predmetih		Koordinacija in oblikovanje skupin pri izbirnih predmetih	Funkcije in naloge šss
A25	Prevoz šolskih otrok		Prevoz šolskih otrok	Funkcije in naloge šss
A26	Socialno ekonomske stiske(subvencionirana prehrana)		Socialno ekonomske stiske	Funkcije in naloge šss
A27	Pomoč in svetovanje učencem		Pomoč in svetovanje učencem	Funkcije in naloge šss
A28	Funkcije se delijo glede na profil kadra	Glede na profil kadra	Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss
A29	To ureja ravnatelj in pomočnica ravnatelja	Ravnatelj in pomočnica ravnatelja	Urejanje funkcij	Funkcije in naloge šss
A30	Socialna pedagoginja prevzame zadolžitve, ki se tičejo socialnih stisk	Socialna pedagoginja prevzame naloge na področju socialnih stisk	Razdelitev funkcij	Funkcije in naloge Šss
A31	Specialna pedagoginja prevzame zadolžitve iz svojega področja	Specialna pedagoginja prevzame naloge iz svojega področja	Razdelitev funkcij	Funkcije in naloge šss
A32	Funkcije, ki pa so splošne, imamo pa razdeljene	Splošne funkcije razdeljene	Razdelitev funkcij	Funkcije in naloge šss
A33	Moje mnenje je, da je sodelovalno		Sodelovalno razmerje	Sodelovanje
A34	Dobro je, da ima šola zaposlenega socialnega delavca		Dobro, da je zaposlen socialni delavec	Zaposljivost socialnih delavcev
A35	Vendar to ponekod ni možno, saj ni razpoložljivega kadra	Ponekod ni možno	Nerazpoložljivost kadra	Zaposljivost socialnih delavcev
A36	Ne vem, če, ravno socialni delavec potrebuje drugačne kompetence kot pedagog ali psiholog	Ni potrebe po drugačnih kompetencah	Kot pedagog in psiholog	Potrebne kompetence
A37	Potrebno je, da ima čut za delo z otroki, da je empatičen...	Čut za delo z otroki, empatija	Čut za delo z otroki in empatija	Potrebne kompetence
A38	Socialni delavci lahko predvsem prinesejo svoje znanje s področja sociale, saj se pojavljajo različne socialne stiske in na tem področju naj bi bili močni	Znanje s področja sociale	Socialne stiske	Doprinos socialnega dela
B1	33 let		33let	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
B2	Zaposlena sem kot svetovalna delavka v šoli in v vrtcu za polovični delovni čas, polovico pa sem izvajalka dodatne strokovne pomoči	Polovični čas svetovalna delavka v vrtcu in šoli, polovični čas izvajalka dodatne strokovne pomoči	Delna zaposlitev	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
B3	Univerzitetna diplomirana pedagoginja	Pedagoginja	Poklicni profil	Izobrazba
B4	Dve pedagoginji	Pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
B5	Ki svoje delo prav tako dopolnjujeta	Delo dopolnjujeta	Delna zaposlitev	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
B6	Prav gotovo je to kurativni model	Kurativni model	Prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
B7	Za preventivo enostavno ni toliko časa	Premalo časa	Vzrok za uporabljeni model	Model šolske svetovalne službe
B8	Svetovalni delavci smo zelo obremenjeni in težko delujemo preventivno	Preobremenjenost	Vzrok za uporabljeni model	Model šolske svetovalne službe
B9	Želela bi si, da bi to seveda preventiva	Želja po preventivi	Željeni model	Model šolske svetovalne službe
B10	Velikokrat sem jaz pobudnica, ki učitelje seznanim z določenimi težavami	sama pobudnica za seznanitev težav	SD pobudnik	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo

B11	Verjetno je to res	Se počuti kot strokovni servis	Počutje	Strokovni servis
B12	Tako da res v veliki večini pomagamo gasiti požar	Pomagajo gasiti požar	Vzrok za počutje	Strokovni servis
B13	Primer prevzamem jaz	Sama prevzame primer	Prevzem primera	Problemi socialnih funkcij
B14	Seznamim vodstvo, tudi razredničarko (odvisno od primera)	Seznaništev vodstva, razredničarke	Sodelovanje	Problemi socialnih funkcij
B15	Po potrebi se povežem tudi z zunanjimi sodelavci (center za socialno delo, svetovalni center, pedopsihiatrija...)	Povezava z zunanjimi sodelavci	Sodelovanje	Problemi socialnih funkcij
B16	Svetovalno delo z učenci		Svetovalno delo z učenci	Funkcije in naloge šss
B17	Posvetovalno delo z učitelji		Posvetovalno delo z učitelji	Funkcije in naloge šss
B18	Svetovalno in posvetovalno delo s starši		Svetovalno in posvetovalno delo s starši	Funkcije in naloge šss
B19	Sodelovanje z vodstvom šole		Sodelovanje z vodstvom šole	Funkcije in naloge šss
B20	Sodelovanje z zunanjimi institucijami		Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Funkcije in naloge šss
B21	Vpis šolskih novincev		Vpis šolskih novincev	Funkcije in naloge šss
B22	Karierna orientacija		Karierna orientacija	Funkcije in naloge šss
B23	Socialno-ekonomske stiske		Socialno-ekonomske stiske	Funkcije in naloge šss
B24	Vodenje in zbiranje dokumentacije		Vodenje in zbiranje dokumentacije	Funkcije in naloge šss
B25	Izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje		Izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje	Funkcije in naloge šss
B26	NPZ		Nacionalni preizkus znanja	Funkcije in naloge šss
B27	Koordinatorica različnih projektov (Unicef, Bralni večer...)		Koordiniranje različnih projektov	Funkcije in naloge šss
B28	Svetovanje, posvetovanje, koordinacija		Svetovanje, posvetovanje, koordinacija	Funkcije in naloge šss
B29	Z ravnateljico se o vsem dogovoriva	Dogovor z ravnateljico	Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss
B30	Dogovor z ravnateljico	Dogovor z ravnateljico	Urejanje funkcij	Funkcije in naloge šss
B31	Svetovalno delo je vedno v razmerju z drugimi sodelovalno		Sodelovalno razmerje	Sodelovanje
B32	Mislim, da je to kar v vredu. Pedagogi, socialni pedagogi, psihologi so veliko bolj primerni za svetovalno službo kot pa socialni delavci	Pedagogi, socialni pedagogi, psihologi so bolj primerni	Drugi profili bolj primerni	Zaposljivost socialnih delavcev
B33	Socialni delavci se naj bolj zaposlujejo na Centrih za socialno delo in drugih podobnih institucijah	Zaposlovanje na CSDjih in drugih podobnih institucijah	Zaposlovanje na druga delovna mesta	Zaposljivost socialnih delavcev
B34	Več znanja iz pedagogike in psihologije, predvsem iz pedagogike	Več znanja iz pedagogike in psihologije	Dodatna usposabljanja iz pedagogike in psihologije	Potrebne kompetence
B35	Tudi zakonodaja ne dopušča zaposlitve socialnim delavcem, saj morajo opraviti oziroma si pridobiti pedagoško andragoško izobrazbo	Zakonodaja ne dopušča	Pridobitev pedagoško andragoške izobrazbe	Potrebne kompetence

B36	Sama imam dve fakulteti, ena je tudi socialno delo	Socialno delo	Poklicni profil	Izobrazba
B37	Lahko povem, da sem šele na fakulteti za pedagogiko pridobila vso znanje, ki ga danes potrebujem za delo z učenci	Vso znanje za delo z učenci pridobila na fakulteti za pedagogiko	Pridobitev znanj na pedagoški fakulteti	Potrebne kompetence
B38	Če bi bile finančne zmožnosti države večje, bi lahko bil zaposlen cel tim v šoli, takrat bi lahko vsak strokovnjak s svojega vidika opredelil težave, opisal razmere, doprinesel k ustreznim rešitvam...temu pa žal ni tako.	Če bi bile finance, bi bil lahko zaposlen cel tim	Strokovnjak s svojega vidika opredelil težave in doprinesel k ustreznim rešitvam	Doprinos socialnega dela
C1	Na šoli sem zaposlena dvajseto leto		20let	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
C2	Od tega približno 18 let kombinirano deloma v svetovalni službi in izvajam strokovno pomoč	Pol svetovalna služba, pol strokovna pomoč	18 let deljeno delo	Zaposlitev kot šolska svetovalna delavka
C3	Profesorica socialne pedagogike	Socialna pedagoginja	Poklicni profil	Izobrazba
C4	Pedagog	Pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
C5	Specialni pedagog	Specialni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
C6	Kombinirata se oba modela	Kombinacija obeh	Prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
C7	Res je, da ob pojmu šolska svetovalna služba najprej pomislimo na reševanje že nastalih težav, čemur je v veliki meri tudi namenjena; podpora učencev, ki imajo težave na učnem, socialnem, osebnostnem področju...	Šolska svetovalna služba namenjena tudi reševanju že nastalih težav	Vzrok za uporabljeni model	Model šolske svetovalne službe
C8	reševanju nastalih konfliktov ipd. in tudi na naši šoli nismo izjema glede tega	Naša šola ni izjema pri kurativi	Kurativne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe
C9	Obstaja pa tudi veliko dejavnosti, ki so namenjene preventivi; posvetovanje z učitelji o ustreznih pristopih učencem s posebnimi potrebami, tematske ure oddelčnih skupnosti, organizacija izobraževanj za strokovne delavce šole in starše	Posvetovanje z učitelji, tematske ure oddelčnih skupnosti, organizacija izobraževanja za strokovne delavce in starše	Preventivne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe
C10	Za izvajanje različnih preventivnih dejavnosti za učence (delavnic, predavanj ...) se povezujemo tudi z zunanjimi ustanovami; Društvo Projekt Človek, Altra ... in posameznimi strokovnjaki kot so Andrej Pešec, Simona Levč, Marko Juhant, dr. Lucija Čevnik idr.	Sodelovanje z zunanjimi institucijami in posamezniki za izvajanje preventivnih delavnic	Preventivne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe
C11	Pomembno, da se prepletata oba	Prepletenost obeh modelov	Željeni model	Model šolske svetovalne službe
C12	treba v čim večji meri prispevati k optimalnemu razvoju	Optimalni razvoj vseh udeležencev VIZ, preprečitev težav	Preventivne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe

	vseh udeležencev VIZ in preprečiti morebitne težave - s tega vidika je preventivni model zelo pomemben			
C13	Vsega pač ni mogoče predvideti/preprečiti, zato potrebujemo tudi krizno kurativni model za pomoč v primerih, ko so se težave že pojavile	V pomoč, ko se težave že pojavile	Kurativne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe
C14	Zelo različno		Različno	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
C15	Nekateri učitelji nikoli, drugi občasno, redki so takšni, ki jih pošiljajo večkrat	Nikoli, občasno, redki večkrat	Odvisno od učitelja	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
C16	V večini primerov ne	Večinoma ne	Počutje	Strokovni servis
C17	Saj, sodelavci sodelujemo na način, da skupaj iščemo rešitve za nastale težave	Skupaj iščemo rešitve	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
C18	Običajno se z njim pogovorim jaz	Pogovorim jaz	Prevzem primera	Problemi socialnih funkcij
C19	Potem pa na situacijo ocenim, na kakšen način vključiti starše	Vključitev staršev	Sodelovanje	Problemi socialnih funkcij
C20	Po potrebi tudi CSD	Vključitev CSD	Sodelovanje	Problemi socialnih funkcij
C21	Preventivno delovanje v smislu skrbi za optimalen razvoj posameznika		Preventivno delovanje	Funkcije in naloge šss
C22	Izobraževanje strokovnih delavcev, staršev in učencev		Izobraževanje strokovnih delavcev, staršev in učencev	Funkcije in naloge šss
C23	Pomoč in svetovanje učencem, staršem, učiteljem v situacijah, ko jo potrebujejo		Pomoč in svetovanje učencem, staršem, učiteljem	Funkcije in naloge šss
C24	Koordinacija dela z nadarjenimi učenci		Koordinacija dela z nadarjenimi učenci	Funkcije in naloge šss
C25	Karierna orientacija		Karierna orientacija	Funkcije in naloge šss
C26	Sodelovanje v šolskem skladu		Sodelovanje v šolskem skladu	Funkcije in naloge šss
C27	Koordinacija dela z učenci priseljenci		Koordinacija dela z učenci priseljenci	Funkcije in naloge šss
C28	Sodelovanje z zunanjimi ustanovami (CSD; ZRSŠ, Policija, sodišče, društva...)		Sodelovanje z zunanjimi ustanovami	Funkcije in naloge šss
C29	Kolegica pedagoginja vodi vpis šolskih novincev in sodelovanje z vrtcem, pokriva področje socialnih stisk (subvencije ipd.) in izbirnih predmetov	Pedagoginja	vpis šolskih novincev in sodelovanje z vrtcem, pokriva področje socialnih stisk (subvencije ipd.) in izbirnih predmetov	Funkcije in naloge šss
C30	Kolegica specialna pedagoginja je koordinatorica dela z učenci s posebnimi potrebami, izvaja številne ure DSP	Specialna pedagoginja	koordinatorica dela z učenci s posebnimi potrebami, izvaja številne ure DSP	Funkcije in naloge šss
C31	Glede razdelitve funkcij smo se dogovorile	Dogovor	Razdelitev funkcij	Funkcije in naloge šss
C32	Na večini področij druga drugo po potrebi pokrivamo, ob večjih akcijah si pomagamo, o določenih odločitvah se posvetujemo, izmenjamo mnenja	Pokrivanje drug druge, pomoč ob večjih akcijah, posvetovanje med seboj	Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss

C33	Pri delitvi funkcij smo izhajale iz smeri izobrazbe, interesa posameznice, izkušenj...	Izhajanje iz smeri izobrazbe, interesa, izkušenj	Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss
C34	Razdelitev ni »zabetonirana«, možne so spremembe delitve, ki so se v preteklosti že dogajale	Možne spremembe delitve	Razdelitev funkcij	Funkcije in naloge šss
C35	Razmerje med šolsko svetovalno službo in ostalimi strokovnimi delavci doživljam kot sodelovalno		Sodelovalno razmerje	Sodelovanje
C36	Ne gre za odnos podrejenosti drugemu v smislu hierarhije ampak za služenje v pozitivnem smislu- nudenje podpore, skupno reševanje ciljev...	Ne gre za odnos podrejenosti	Služenje v pozitivnem smislu	Sodelovanje
C37	V šolah raje zaposlijo strokovni kader, ki se ga zahteva tudi v odločbah učencev s posebnimi potrebami kot ustrezne izvajalce dodatne strokovne pomoči	Zahteva v odločbah učencev s posebnimi potrebami	Zaželeni drugi kadri	Zaposljivost socialnih delavcev
C38	Strokovni profil socialnega delavca mi je premalo poznan, da bi izražala relativno mnenje o primernosti za delo v šolstvu. Morda ravno premajhna prepoznavnost strokovnega profila v javnosti oz. povezovanje le-tega zgolj s CSD, domovi za starejše... »krivo« za manjšo zaposljivost...?	Povezovanje zgolj s CSDji, domovi za starejše	Premajhna prepoznavnost	Potrebne kompetence
C39	Pedagoška znanja za delo z učenci, poznavanje razvojne psihologije...?		Pedagoška znanja, znanja iz razvojne psihologije	Potrebne kompetence
C40	Mediacijo		Mediacija	Doprinos socialnega dela
C41	Razširjen spekter dela s starši v okviru pristojnosti šole		Delo s starši	Doprinos socialnega dela
C42	Pomoč zaposlenim pri skrbi zase v smislu intervizije, supervizije, preprečevanja izgorelosti		Intervizija, supervizija, preprečevanje izgorelosti	Doprinos socialnega dela
D1	Kot svetovalni delavec delam na šoli skoraj dve leti		Skoraj 2 leti	Zaposlitev kot šsd
D2	Po izobrazbi sem mag. inkluzivne pedagogike	Inkluzivni pedagog	Poklicni profil	Izobrazba
D3	Sodelavka, ki je psihologinja in obenem pom.ravnateljice	psihologinja	Drugi profili	Izobrazba
D4	Nikakor ne moremo ne-preventivno delovati, ker to od nas zahtevajo zapleteni odnosi med učenci, ki so odraz družinske ter družbene problematike (ne-socializiranost, verbalno nasilje, fizično nasilje)	Preventivno delovanje zaradi zapletenih odnosov med učenci	Vzroki za prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe

D5	Veliko je pravic, odgovornega ravnanja, delovnih navad in dolžnosti pa ni privzgojenih(kršenje pravil)	Ni privzgojenega odgovornega ravnanja, navad in dolžnosti	Vzroki za prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
D6	Torej prakticiramo preventivni model postopanja, osveščanja, vzgajanja in obenem socializiranja	Preventivni model postopanja, osveščanja, vzgajanja in socializacije	Preventivne dejavnosti	Model šolske svetovalne službe
D7	Seveda preventivni model, ki se že prakticira	Preventivni model	Željen model	Model šolske svetovalne službe
D8	Učenci k meni prihajajo dnevno, zaradi različnih nastalih situacij, tako samostojno kakor poslani s strani učiteljev(norčevanje, motenje pouka, nasilje, upiranje itd.)	Dnevno prihajanje-samostojno ali s strani učiteljev	Dnevno prihajanje	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
D9	Skoraj vsak dan v tednu obravnavamo kak primer problematičnega vedenja		Skoraj vsak dan v tednu	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
D10	Ob tem je potrebno upoštevati, da se učenci v težavah obrnejo po pomoč tudi k sodelavki psihologinji in ravnateljici		Drugi svetovalni delavki	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
D11	Svojega počutja pri tem delu ne dojemam na tak način	ne dojemam to na tak način	Počutje	Strokovni servis
D12	Zato, ker se v vzgojno-izobraževalni proces vključujem aktivno in ga sooblikujem z zastavljenimi prioritetnimi nalogami, skupaj z načrtovanjem življenja in delom naše šole	Aktivno vključevanje in sooblikovanje	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
D13	V stiskah in težavah se pogosto sami zatečejo k nam, a tudi ko ni teh skrbi	Učenci sami zatečejo k njim v težavah in tudi takrat, ko jih ni	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
D14	Ob tem je še veliko drugega dela in nalog, priprava soglasij, urejanje dokumentacije, pisanje poročil, sestanki, spremstva, nadomeščanja, izobraževanja, projekti, mentorstva	Veliko drugega dela in nalog	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
D15	Učenca z veseljem sprejemem, mu prisluhnem in mu nudim oporo ter razumevanje	Sprejme, prisluhne, nudi oporo in razumevanje	Obravnava	Problemi socialnih funkcij
D16	V tem primeru bi se posvetoval z razrednikom, pomočnico ravnateljice in ravnateljico	Posvetovanje z razrednikom, pomočnico ravnateljice in ravnateljico	Obravnava	Problemi socialnih funkcij
D17	Ta primer bi najbrž prevzela sodelavka psihologinja	Psihologinja	Prevzem te naloge	Problemi socialnih funkcij
D18	Ali pa bi tudi sam pomagal pri reševanju tega spora(odvisno od primer)	Pomagal sam	Prevzem primera	Problemi socialnih funkcij
D19	Sodelovanje pri izvajanju in spremljanje		Sodelovanje pri izvajanju in spremljanje	Funkcije in naloge šss

	udejanjanja Vzgojnega načrta šole		udejanjanja Vzgojnega načrta šole	
D20	Reševanje vzgojne problematike z učenci, razredniki in starši.		Reševanje vzgojne problematike	Funkcije in naloge šss
D21	Pomoč učiteljem v primerih motenja pouka učencev.		Pomoč učiteljem	Funkcije in naloge šss
D22	Izvajanje UČNE POMOČI – delo z učenci s primanjkljaji na posameznih področjih		Učna pomoč	Funkcije in naloge šss
D23	Nadomeščanje pouka v razredih in spremstvo učencev ob dnevi dejavnosti		Nadomeščanje pouka	Funkcije in naloge šss
D24	Urejanje osebnih map učencev in njihova shramba		Osebnne mape	Funkcije in naloge šss
D25	Zadolžitve za pripravo vseh obrazcev in soglasij ob začetku šolskega leta		Priprava obrazcev	Funkcije in naloge šss
D26	Dežurstvo med odmori in sorazredništvo		Dežurstvo	Funkcije in naloge šss
D27	Uresničevanje nalog iz LDN šole		LDN šole	Funkcije in naloge šss
D28	Strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje		Strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje	Funkcije in naloge šss
D29	Funkcije glede na kader deli ravnateljica in to urejata skupaj s pomočnico ravnateljice.	Ravnateljica in pomočnica ravnateljice, glede na kader	Urejanje funkcij, Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss
D30	Najino delo je povezovalno in sodelovalno (podobnost področij in nalog)	Povezovanje in sodelovanje	Delitev funkcij	Funkcije in naloge šss
D31	Vpis in sprejemanje novincev v šolo		Vpis, spremljanje novincev	Funkcije in naloge šss
D32	Evidentiranje, pomoč in spremljanje učencev s težavami na učnem področju		Delo učenci s težavami na učnem področju	Funkcije in naloge šss
D33	Individualno delo z učenci in starši		Individualno delo	Funkcije in naloge šss
D34	Poklicno svetovanje za 8. in 9.razred		Poklicno svetovanje	Funkcije in naloge šss
D35	Spremljanje projektov na šoli		Projekti	Funkcije in naloge šss
D36	Sodelovanje z zunanjimi institucijami		Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Funkcije in naloge šss
D37	Pomoč učencem za pridobitev regresov(malice, šola v naravi, letovanja)		Subvencije	Funkcije in naloge šss
D38	Izvedba nacionalnega preverjanja znanja		NPZ	Funkcije in naloge šss
D39	Vzgojni načrt		Vzgojni načrt	Funkcije in naloge šss
D40	Razmerje med svetovalno službo in drugimi deli je sodelovalno, povezovalno in soodvisno pri oblikovanju življenja in dela na šoli	Sodelovalno, povezovalno, soodvisno	Sodelovalno razmerje	Sodelovanje
D41	Predvidevam, da se socialni delavci bolj pogosto zaposlujejo v drugih zavodih in strokovnih službah, ki prav tako obsegajo področje dela z ljudmi	Zaposlujejo v drugih zavodih in strokovnih službah	Zaposlovanje druge	Zaposlovanje socialnih delavcev

D42	Kompetence, ki bi mu približale življenje in delo vzgojno-izobraževalnih ustanov in praktične izkušnje iz tega okolja (praksa v času študija)	Kompetence, ki bi mu približale življenje in delo vzgojno-izobraževalnih ustanov, praktične izkušnje	Približanje dela in življenja v šoli, praksa	Kompetence
D43	Socialno delo lahko doprinese dobro prakso postopanja pri socializaciji in vključevanju v družbeno življenje in delo	Dobro prakso postopanja pri socializaciji in vključevanju v družbeno življenje in delo	Socializacija in družbeno vključevanje	Doprinos socialnega dela
D44	Predstavljalo bi lahko pomembno podporo vzgojno-izobraževalnim ustanovam tudi z drugimi vidiki iz svojega strokovnega področja	Drugi vidiki iz svojega strokovnega področja	Podpora šolam	Doprinos socialnega dela
E1	Tri leta prostovoljno		3 leta prostovoljno	Zaposlitev kot šsd
E2	Eno leto redno zaposlena		1 leto	Zaposlitev kot šsd
E3	Mag.prof.pedagog	Pedagog	Poklicni profil	Izobrazba
E4	Psiholog	Psiholog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
E5	Inkluzivni pedagog	Inkluzivni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
E6	Socialni pedagog	Socialni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
E7	Specialni pedagog	Specialni pedagog	Drugi poklicni profili	Izobrazba
E8	Oba	Preventivni in krizno kurativni model	Prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
E9	Zaradi različnih potreb otrok	Različne potrebe otrok	Vzrok za prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
E10	ter sistemskih in organizacijskih problemov ali situacij, ki nastajajo v šoli	Sistemski in organizacijski problemi	Vzrok za prevladujoči model	Model šolske svetovalne službe
E11	Prvega	Želja po preventivnem modelu	Željeni model	Model šolske svetovalne službe
E12	Imam redne učence	Redni učenci	Ni pošiljanja	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
E13	Ko dobijo odločbo o usmeritvi, pa pridejo novi	Z odločbo o usmeritvi	Ni pošiljanja	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
E14	Cca. 3x na leto kakšen nov učenec	3x na leto nov učenec	Ni pošiljanja	Pošiljanje učencev v šolsko svetovalno službo
E15	Ne	Se ne počuti tako	Počutje	Strokovni servis
E16	Ker nas je na šoli 8 svetovalnih delavk in zaenkrat uspešno rešujemo težave učencev	Dovolj svetovalnih delavk	Vzrok za takšno počutje	Strokovni servis
E17	Socialni pedagog in psiholog	Socialni pedagog, psiholog	Prevzem	Problemi socialnih funkcij
E18	Največkrat pa nenadne probleme rešujemo s timskim delom	Reševanje s timskim delom	Prevzem	Problemi socialnih funkcij
E19	Nudenje dodatne strokovne pomoči (DSP)		Dodatna strokovna pomoč	Funkcije in naloge šss
E20	Izvajanje vaj za zbranost in pozornost		Vaje za zbranost in pozornost	Funkcije in naloge šss
E21	Mediacija		Mediacija	Funkcije in naloge šss
E22	Imamo vodjo (psihologinjo), ki razporeja učence z odločbo med kader	Vodja razporeja učence z odločbo med kader	Razporejanje	Funkcije in naloge šss
E23	IP pripravi tista, ki učenca dobi in vsi, ki z učencem sodelujejo.		Priprava IPja	Funkcije in naloge šss
E24	Vodja skozi celotno šolsko leto, na tedenski ravni spremlja naše delo in izvajanje IP ter	Prilagajanje kadra	Spremljanje dela	Funkcije in naloge šss

	prilagaja kader oz. osebe za delo z otrokom glede na nivo nastale potrebe			
E25	Je sodelovalno.	Sodelovalno	Sodelovalno razmerje	Sodelovanje
E26	Brez sodelovanja z drugimi strokovnimi delavci in VI delom svetovalna služba ne bi mogla obstati	Brez ne bi mogla obstajati	Ni svetovalne službe brez sodelovanja	Sodelovanje
E27	Menim, da je zastopanost socialnih delavcev enakovredna zastopanosti ostalih profilov svetovalnih delavcev.	Zastopanost ostalih profilov	Enakovredna	Zaposlovanje socialnih delavcev
E28	Več znanja za delo z učenci s posebnimi potrebami		Več znanja iz posebnih potreb	Potrebne kompetence
E29	kompetence učenje učenja		Učenje učenja	Potrebne kompetence
E30	kompetence na področju timskega dela		Timsko delo	Potrebne kompetence
E31	Ta profil je pomemben v šolstvu, saj je šola prostor, kjer je socialni vidik zelo pomemben.	V šoli socialni vidik zelo pomemben	Pomemben profil	Doprinos socialnega dela
E32	Izkušnje in znanja, ki jih imajo socialni delavci so po navadi tista, ki jih drugi profili nimajo toliko in bi v timskem delu z otroki lahko doprineslo izboljšanje k raznim težavam	Izkušnje in znanja, ki bi v timskem delu z otroki doprineslo izboljšanje	Drugi profili nimajo teh znanj	Doprinos socialnega dela
E33	Je vidik, ki se ne sme zanemariti.	Ne sme zanemariti	Nezanemarljiv profil	Doprinos socialnega dela
F1	vsak strokovni delavec svetovalnega dela različnih izobrazb ima znanja, ki so dobrodošla pri svetovalnem delu	Vsi znanja vseh profilov so dobrodošla	Vsi profili so dobrodošli	Zaposlovanje socialnih delavcev
F2	imam kot socialna delavka neverjeten čut in empatijo do ljudi okoli mene.		Empatija	Doprinos socialnega dela
F3	Sprejemam jih takšne kot so, nimam predsodkov do njih		Brez predsodkov	Doprinos socialnega dela
F4	Za učence si vzamem čas		Čas za učence	Doprinos socialnega dela
F5	se trudim, da jih slišim in razumem		Slišanje in razumevanje	Doprinos socialnega dela
F6	Da vzpostavim dober kvaliteten odnos		Vzpostavljanje kvalitetnega odnosa	Doprinos socialnega dela
F7	Močno področje socialnega dela je tudi krizno reševanje problema in sicer » tukaj in zdaj«.	Krizno reševanje problema	»tukaj in zdaj«	Doprinos socialnega dela
F8	najpomembnejše znanje socialnega delavca, da z učenci znam vzpostaviti dober odnos.		Vzpostavitev odnosa	Doprinos socialnega dela
F9	zaupanje		Zaupanje	Doprinos socialnega dela
F10	da otroka razumem. To pa naredim tako, da se vživim v njegovo vlogo.		Vživetje v otrokovo vlogo	Doprinos socialnega dela
F11	Velikokrat učenec potrebuje samo nekoga, ki ga razume, ga posluša in ga usmerja na pravo pot.		Usmerjanje na pravo pot	Doprinos socialnega dela

F12	Učenca opolnomočim		Opolnomočenje	Doprinos socialnega dela
F13	tudi sodelovanje s starši, učitelji in vodstvom, da skupaj sklepamo dogovore in rešujemo problem, ki se pojavi.	Sodelovanje s starši, učitelji in vodstvom	Sklepanje dogovorov in reševanje problemov	Doprinos socialnega dela
F14	Učence, starše in učitelje moram zbrano poslušati		Zbrano poslušanje	Doprinos socialnega dela
F15	postavljam vprašanja pazljivo.		Pazljivo postavljane vprašanj	Doprinos socialnega dela
F16	potrpežljivosti in vztrajnosti.		Potrpežljivost in vztrajnost	Doprinos socialnega dela

9.6 Oso kodiranje

Intervjuji s svetovalnimi delavci A, B, C, D, E, F

Zaposlitev kot svetovalni delavec:

- 6 let(A1)
- 33 let (B1)
- 20 let (C1)
- 2 leti (D1)
- 1 leto (E2), 3 leta prostovoljno (E1)
- Delež zaposlitve kot svetovalni delavec
  - Ne polni delovni čas (B2), (C2)

Izobrazba:

- Poklicni profil:
  - Magistrica znanosti s področja pedagoških znanosti (A2), Prej profesorica matematike in pedagogike (A3)
  - Univerzitetna diplomirana pedagoginja (B3), socialna delavka (B26)
  - Profesorica socialne pedagogike (C3)
  - Magister inkluzivne pedagogike (D2)
  - Magistrica profesorica pedagogike (E3)
- Drugi poklicni profili:
  - Socialni pedagog (A4)
  - Pedagog-psiholog (A5)
  - Specialni pedagog (A6), (C5), (E7)
  - Pedagog (B4), (C4)
  - Psiholog (D3), (E4)
  - Inkluzivni pedagog (E6)

Modeli v svetovalni službi:

- Prevladujoči model:
  - Preventivni (A7), (D6)
  - Oba (C6), (E8)
  - Krizno kurativni (B6)
- Vzrok za prevladujoči model:
  - Dobra komunikacija med zaposlenimi in svetovalno službo (A8)
  - Vključevanje svetovalne delavke v primeru težav s strani razrednika (A9)
  - Preobremenjenost (B8)
  - Šolska svetovalna služba namenjena tudi reševanju že nastalih težav (C7)
  - Preventivno delovanje zaradi zapletenih odnosov med učenci (D4)
  - Ni privzgojenega odgovornega ravnanja, navad in dolžnosti (D5)
  - Različne potrebe otrok (E9)
  - Sistemski in organizacijski problemi (E10)
- Kurativne dejavnosti
  - Naša šola ni izjema (C8)
  - V pomoč, ko se težave že pojavile (C13)
- Preventivne dejavnosti
  - Posvetovanje z učitelji, tematske ure oddelčnih skupnosti, organizacija izobraževanja za strokovne delavce in starše (C9)
  - Sodelovanje z zunanjimi institucijami in posamezniki za izvajanje preventivnih delavnic (C10)
  - Optimalni razvoj vseh udeležencev VIZ, preprečitev težav (C12)
  - Preventivni model postopanja, osveščanja, vzgajanja in socializacije (D6)
- Željeni model:
  - Preventivni (A11), (B9), (D7), (E11)
  - Prepletenost obeh modelov (C11)

Pogostost pošiljanja učencev v šolsko svetovalno službo:

- Bolj poredko (A12), nekajkrat letno (A15)
- Drugi svetovalni delavki (A13), (D10)
- SD pobudnik (B10)
- Različno (C14)
- Odvisno od učitelja
  - Nikoli, občasno, redki večkrat (C15)
- Dnevno prihajanje
  - Samostojno ali s strani učiteljev (D8)
  - Skoraj vsak dan v tednu (D9)
- Ni pošiljanja
  - Redni učenci (E12)
  - Z odločbo o usmeritvi (E13)

Strokovni servis

- Počutje:
  - Se ne počuti tako (A16), (D11), (E15)
  - Verjetno se počuti tako (B11)
  - Večinoma ne (C16)
- Vzrok za takšno počutje:
  - Priskoči na pomoč v primeru težav (A17)
  - Tudi tematske roditeljske sestanke in razredne ure, druge zadolžitve (A18)
  - Niso samo za motnje in težave (A19), (D14)
  - Pomagajo gasiti požar (B12)
  - Skupaj iščemo rešitve (C17)
  - Aktivno vključevanje in sooblikovanje (D12)
  - Učenci sami zatečejo k njim v težavah in tudi takrat, ko jih ni (D13)
  - Dovolj svetovalnih delavk (E16)

Problemi socialnih funkcij:

- Prevzem primera:
  - Sodelavka (A20), (D17), (E17)
  - Najprej pogovor z njo (A21)
  - Sama prevzame (B13), (C18)
  - Pomagal pri primeru (D18)
  - Reševanje s timskim delom (E18)
- Sodelovanje:
  - Staršev (A22), (C19)
  - drugih strokovnjakov (A22), (B15), (C20)
  - Seznanitev vodstva, razredničarke (B14)

Funkcije in naloge šss:

- Delo z novinci (A23), (B21), (C29), (D31)
- Koordinacija in oblikovanje skupin pri izbirnih predmetih (A24), (C29)
- Prevoz šolskih otrok (A25)
- Socialno ekonomske stiske (A26), (B23), (C29), (D37)
- Pomoč in svetovanje učencem (A27), (B16), (C23)
- Posvetovalno delo z učitelji (B17), (C23), (D21)
- Sodelovanje z vodstvom (B18)
- Sodelovanje z zunanjimi institucijami (B20), (C28), (D36)
- Karierna orientacija (B22), (C25), (D34)
- Vodenje in zbiranje dokumentacije (B24), (D24)
- Izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje (B25), (C22), (D28)
- Nacionalni preizkus znanja (B26), (D38)
- Koordiniranje različnih projektov (B27), (D35)

- Svetovanje, posvetovanje, koordinacija (B28)
  - Preventivno delovanje (C21)
  - Pomoč in svetovanje staršem (C23)
  - Koordinacija dela z nadarjenimi učenci (C24)
  - Koordinacija dela z učenci priseljenci (B27)
  - Koordinacija z učenci s posebnimi potrebami (C30)
  - Dodatna strokovna pomoč (C30), (E19)
  - Sodelovanje pri izvajanju in spremljanje udejanjanja Vzgojnega načrta šole (D19)
  - Reševanje vzgojne problematike (D21)
  - Učna pomoč (D22)
  - Nadomeščanje pouka (D23)
  - Priprava obrazcev (D25)
  - LDN šole (D27)
  - Delo učenci s težavami na učnem področju (D32)
  - Individualno delo (D33)
  - Vzgojni načrt (D39)
  - Vaje za zbranost in pozornost (E20)
  - Mediacija (E21)
-
- Delitev funkcij:
    - Glede na profil kadra (A28), (D29), (E22)
    - Dogovor z ravnateljico (DB9)
    - Pokrivanje drug druge, pomoč ob večjih akcijah, posvetovanje med seboj (C33)
    - Izhajanje iz smeri izobrazbe, interesa, izkušenj (C34)
    - Povezovanje in sodelovanje (D30)
  - Urejanje funkcij:
    - Ravnatelj in pomočnica ravnatelja (A29), (D29)
    - Dogovor z ravnateljem (B30)
    - Dogovor med seboj (C31)
    - Vodja (E22)
  - Razdelitev funkcij:
    - Socialna pedagoginja prevzame naloge na področju socialnih stisk (A30)
    - Specialna pedagoginja prevzame naloge iz svojega področja (A31)
    - Možne spremembe delitve (C34)

Sodelovanje:

- Sodelovalno razmerje (A33), (B31), (C35), (D40), (E25)
- Služenje v pozitivnem smislu
- Ne gre za odnos podrejenosti (C36)

- Ni svetovalne službe brez sodelovanja (E26)

Zaposljivost socialnih delavcev:

- Dobro da je zaposlen socialni delavec (A34)
- Nerazpoložljivost kadra (A35)
- Drugi profili bolj primerni (B32)
- Zahteva v odločbah učencev s posebnimi potrebami (C37)
- Zaposlovanje na druga delovna mesta (B33), (D41)
- Enakovredna ostalim profilom (E27)
- Vsi profili so dobrodošli (F1)

Potrebne kompetence:

- Čut za delo z otroki in empatija (A37)
- Dodatna usposabljanja iz pedagogike in psihologije (B34)
- Pridobitev pedagoško andragoške izobrazbe (B35)
- Pridobitev znanj na pedagoški fakulteti (B37)
- Premajhna prepoznavnost (C38)
- Pedagoška znanja, znanja iz razvojne psihologije (C39)
- Približanje dela in življenja v šoli, praksa (D42)
- Več znanja iz posebnih potreb (E28)
- Učenje učenja (E29)
- Timsko delo (E30)

Doprinos socialnega dela

- Znanje s področja sociale (A38)
- Socialne stiske
- Strokovnjak s svojega vidika opredelil težave in doprinesel k ustreznim rešitvam (B38)
- Mediacija (C40)
- Delo s starši (C41)
- Intervizija, supervizija, preprečevanje izgorelosti (C42)
- Socializacija in družbeno vključevanje (D43)
- Podpora šolam (D44)
- Pomemben profil (E31)
- Drugi profili nimajo teh znanj (E32)
- Nezanemarljiv profil (E33)
- Empatija (F2)
- Brez predsodkov (F3)
- Čas za učence (F4)
- Slišanje in razumevanje (F5)
- Vzpostavljanje kvalitetnega odnosa (F6)

- »tukaj in zdaj« (F7)
- Krizno reševanje problema (F7)
- Vzpostavitev odnosa (F8)
- Zaupanje (F9)
- Vživetje v otrokovo vlogo (F10)
- Usmerjanje na pravo pot (F11)
- Opolnomočenje (F12)
- Sklepanje dogovorov in reševanje problemov (F13)
- Pazljivo postavljanje vprašanj (F15)
- Potrpežljivost in vztrajnost (F16)

9.7 Kvantitativna analiza anketnih vprašalnikov

Kvantitativna analiza- 10 anket

1. Koliko časa ste že na šoli?

- 1 leto
- 4 leta
- 5 let
- 9 let → 2
- 10 let → 3
- 31 let
- 35 let

Povprečje: 12,4 let

2. Na kateri stopnji poučujete?

- Razredna → 6
- Predmetna → 4

3. Kako ste zadovoljni s svetovalni službo od 1 do 5? (1 pomeni zelo nezadovoljen, 5 pomeni zelo zadovoljen)

- 1
- 2 → 2
- 3 → 2
- 4 → 3
- 5 → 3

Povprečje: 3,7

4. Kolikokrat ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

- Nikoli → 4
- 2x → 1
- 10x → 1
- 30x → 1
- Velikokrat → 2
- Redno → 1

5. Zakaj ste poslali učenca/učenko k svetovalni delavki/delavcu?

- Nisem→4
- Preveč moteč za normalno izvajanje pouka→1
- Pogovor o nadaljnjem izobraževanju, subvencionirana prehrana→1
- Neprimerno vedenje, pogosto zamujanje, kršenje šolskih pravil→1
- Zaradi svetovanja zaradi težav, ki jih ima otrok; zaradi različnih opažanj, ki pri otroku niso bila vsakdanja; zaradi trenutne pomoči, ki jo je otrok potreboval; zaradi usklajevanja procesov, ko so se pojavile težave;→1
- Nasilje, prepir, bolezen(slabo počutje), motenje pouka→1
- Zaradi neprimernega obnašanja, zaradi različnih težav z učenjem, s sledenjem pouku→1

6. Kako je pomagala svetovalna delavka/delavec pri tem?

- Ni odgovora(ker še niso poslali učenke/učenca k svetovalni delavki/delavcu)→4
- Pogovor z učencem ali starši→3
- Svetovanje, formalno→1
- Z različnimi pristopi; s pogovori; s svetovanji; s skupnimi srečanji; s povezovanjem z različnimi službami→1
- Pogovor z učencem, individualno delo→1

7. Kako bi lahko svetovalna služba še pomagala?

- Ni odgovora(ker še niso poslali učenke/učenca k svetovalni delavki/delavcu)→4
- Ni odgovora→1
- Ne vem, nisem svetovalna delavka→1
- Svetovalne imajo zelo dolg opis nalog→1
- Več pomoči učitelji pri določenih težavah→1
- S pogostejšim vključevanjem v procese opazovanja otrok s takojšnjim usklajevanjem→1
- Pripravila načrt dela z učencem, ga usmerila, bolj natančno spremljala→1